

**Lietuvos Respublikos Vyriausybės
veiklos
integracijos į Europos Sąjungą
srityje
2005 m. apžvalga**

2006 m. kovo 20 d.

TURINYS

IŽANGA	4
I DALIS. AKTUALIAUSIŲ ES KLAUSIMŲ 2005 M. APŽVALGA	6
1. Svarbiausieji politiniai ir ekonominiai integracijos į ES klausimai.....	6
1.1. ES konstitucinė sutartis ir ES ateitis	6
1.2. Derybos dėl ES finansinės perspektyvos	6
1.3. Bendrojo programavimo dokumento ir kitų ES paramos programų įgyvendinimas	7
1.4. Pasirengimas naudoti 2007-2013 m. ES struktūrinę paramą	8
1.5. Pasirengimas euro įvedimui	9
1.6. Lisabonos strategijos įgyvendinimas.....	10
1.7. Tolesnė ekonominė integracija į ES	10
2. Svarbiausieji ES išorinės politikos klausimai	13
2.1. Europos kaimynystės politikos (EKP) įgyvendinimas	13
2.2. Išoriniai ekonominiai santykiai	14
2.3. ES plėtra	15
2.4. Vystomojo bendradarbiavimo politika	15
3. Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvės kūrimas. Pasirengimas narystei Šengeno erdvėje	16
4. Specifiniai Lietuvai aktualūs klausimai.....	18
4.1. Supaprastintas asmenų tranzitas iš Kaliningrado srities ir į ją	18
4.2. Ignalinos AE uždarymas	18
5. Atstovavimas ES institucijose ir administracinių gebėjimų plėtra.....	19
5.1. Administracinių gebėjimų dalyvauti ES veikloje plėtra Lietuvoje ir pasirengimas pirmininkauti Europos Sąjungoje.....	19
5.2. Lietuvos piliečių įsidarbinimas ES institucijose.....	21
5.3. ES agentūrų ar jų padalinių steigimas Lietuvoje	22
6. Lietuvos integracijos į ES poveikio tyrimai	23
7. ES teisės aktų vertimų būklė	23
8. Visuomenės informavimas apie Lietuvos narystę ES.....	24
II DALIS. ES REIKALŲ KOORDINAVIMO SISTEMOS APŽVALGA.....	26
1. Teisinio ES reikalų koordinavimo pagrindo plėtra.....	26
2. Lietuvos narystės ES informacinės sistemos (LINESIS) kūrimo apžvalga.....	26
III DALIS. DALYVAVIMO ES INSTITUCIJŲ VEIKLOJE 2005 m. APŽVALGA... 28	28
1. Lietuvos ES reikalų darbo grupių veikla	28
2. Dalyvavimas ES Tarybos bei Europos Komisijos darbo grupių ir komitetų veikloje.....	28
2.1. Dalyvavimo ES Tarybos darbo grupėse ir komitetuose apimtys	28
2.2. Kelionių į ES Tarybos darbo grupių ir komitetų susitikimus išlaidų kompensavimas	29
2.3. Ataskaitų iš ES Tarybos darbo grupių ir komitetų susitikimų pateikimas.....	29
2.4. Pozicijų pirminiems ES teisės aktų, teikiamų svarstymui ES Tarybos darbo grupių ir komitetų posėdžiuose, pateikimas	30

2.5. Dalyvavimo Europos Komisijos komitetuose ir darbo grupėse apimtys	30
3. ES klausimų svarstymas Ministerijų valstybės sekretorių pasitarimuose	31
4. ES klausimų svarstymas Vyriausybės pasitarimuose ir Lietuvos pozicijų pristatymas ES Taryboje	32
5. Dalyvavimas Europos Vadovų Tarybose	34
6. Lietuvos pozicijų formavimas ir atstovavimas Europos Teisingumo Teisme (ETT)	34
7. Vyriausybės sąveika su Seimu ir Prezidentu ES politikos klausimais.....	36
8. Vyriausybės bendradarbiavimas su Lietuvoje išrinktais Europos Parlamento nariais bei socialiniais ir ekonominiais partneriais	37
9. Svarbiausi Vyriausybės narių susitikimai su ES institucijų atstovais Lietuvoje... 39	

IV DALIS. ES TEISĖS PERKĖLIMO IR ĮGYVENDINIMO PROCESO APŽVALGA 40

1. ES teisės perkėlimo ir įgyvendinimo planavimas	40
2. Direktyvų notifikavimas Europos Komisijai	41
3. Vidaus rinkos direktyvų perkėlimas.....	41
4. Pažeidimo procedūra.....	42
5. Atitikties lentelės.....	43
6. Rezultatai ir perspektyvos	43

PRIEDAI 45

1. ES finansinė parama Lietuvai pagal 2005 m. gruodžio 15-16 d. Europos Vadovų Tarybos priimtą susitarimą dėl ES finansinės perspektyvos 2007-2013 m. (mrd. Lt., 2004 m. kainomis).....	46
2. Informacija apie LIVADIS surengtus valstybės tarnautojų mokymus ES klausimais 2005 m.....	47
3. Visuomenės nuomonės Lietuvos narystės ES klausimu raida.....	48
4. Lietuvos atstovų dalyvavimo ES Tarybos bei Europos Komisijos darbo grupių ir komitetų susitikimuose statistika	49
5. Kelionės išlaidų į ES Tarybos darbo grupių ir komitetų posėdžius kompensavimas	54
6. Ministerijų valstybės sekretorių pasitarimuose svarstyti integracijos į ES klausimai	56
7. 2005 m. ES Tarybų statistika (posėdžių ir parengtų pozicijų skaičius)	57
8. ES teisės perkėlimo ir įgyvendinimo proceso 2005 m. statistiniai duomenys	58
9. Lietuvos bei ES suderėtų pereinamųjų laikotarpių įgyvendinimo būklė.....	61

Ižanga

Apžvalgos tikslas – sistemingai apžvelgti ir įvertinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės integracijos į Europos Sąjungą veiklą 2005 m. Apžvalga parengta bendromis Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos, ministerijų ir kitų Vyriausybės institucijų pastangomis. Tokia metinė apžvalga (dėl Vyriausybės veiklos integracijos į ES srityje 2004 m.) pirmą kartą buvo parengta ir svarstyta Vyriausybės pasitarime 2005 m.

Apžvalgą sudaro keturios dalys ir priedai. Apžvelgiama aktualiausių Lietuvai ES klausimų raida, ES reikalų koordinavimo sistemos vystymasis, dalyvavimas ES institucijų veikloje bei ES teisės perkėlimo ir įgyvendinimo procesas. Prieduose pateikiama detalesnė statistinė informacija dėl tam tikrų veiklos ES srityje aspektų.

Apžvalgai parengti naudotasi Vyriausybės kanceliarijos, ministerijų, kitų Vyriausybės institucijų sukaupta informacija, Lietuvos narystės Europos Sąjungoje informacinės sistemos (LINESIS) duomenimis, taip pat Vyriausybės institucijų pateiktais atsakymais į klausimynus dėl dalyvavimo ES institucijų veikloje vertinimo bei dėl Lietuvoje veikiančių ES reikalų darbo grupių veiklos.

Ši apžvalga buvo apsvarstyta 2006 m. kovo 20 d. Vyriausybės pasitarime.

Pagrindiniai apžvalgoje išdėstyti Vyriausybės veiklos integracijos į Europos Sąjungą srityje 2005 m. faktai ir vertinimo tendencijos:

2005 m. gruodžio 15-16 d. Europos Vadovų Tarybos metu pasiektas susitarimas dėl naujosios ES Finansinės perspektyvos, pagal kurią Lietuvai 2007-2013 metais turėtų tekti daugiau nei 36 milijardai litų. Įgyvendinama šiuo metu gaunamą ES paramą 2004-2006 m. per BPD, iki 2005 m. gruodžio 31 d. Lietuva jau panaudojo 405,5 mln. litų, iš kurių ES lėšos – 296 mln. litų. Taip pat sutarčių pasirašymui jau atrinkti 1482 projektai, kuriems numatyta skirti 1,996 mlrd. litų, t.y. 48% BPD įgyvendinimui skirtos lėšų sumos. Iš viso pateikta paraiškų dėl 8,732 mlrd. Lt. sumos. Ruošiantis 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimui, sudaryta Komisija, kuri rengia paramos panaudojimo strategiją ir jos veiksmų programas. Lietuva taip pat 2005 m. tęsė pasirengimą įsivesti eurą nuo 2007 m. sausio 1 d., parengė Europos Komisijos palankiai įvertintą nacionalinę Lisabonos strategijos programą, pasiekė palankaus rezultato derybose dėl ES geležinkelių rinkos atvėrimo ir PVM lengvatinių tarifų sumažinimo, gynė Lietuvos poziciją svarstant Paslaugų direktyvos projektą. Specialioji Kaliningrado tranzito programa įgyvendinama sėkmingai. Tęsiant pasirengimą Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimui, 2005 m. įgyvendinti keturi projektai. Iš ES numatytos 320 mln. eurų 2004-2006 m. laikotarpiui sumos Ignalinos AE uždarymui jau yra skirta bendra 211 mln. eurų suma. Taip pat išliko aukšta visuomenės parama narystei ES. Vidutinis visuomenės paramos lygis per praėjusius metus buvo apie 71%.

2005 m. buvo baigtas kurti lietuviškasis ES reikalų koordinavimo modelis. Priimtos paskutinės ES reikalų koordinavimo reglamentuojančios teisės aktų pataisos, tokiu būdu pereinant į naują, procedūriškai stabilų ES reikalų sprendimo Lietuvoje etapą.

2005 m. įvyko 73 ES Tarybos posėdžiai, kuriems parengtos 504 Lietuvos pozicijos. Iš viso 2005 m. Vyriausybės pasitarimuose svarstyta 120 ES klausimų. Išsamiau pristatytos ir aptartos 18 pozicijų dėl ES Tarybose svarstomų klausimų, taip pat svarstyti 49 su artimiausiais ES Tarybos posėdžiais nesusiję, tačiau Lietuvai aktualūs ES politikos

klausimai. 2005 metais iš viso parengtos 979 pozicijos COREPER I ir 996 pozicijos COREPER II posėdžiuose svarstomais klausimais. Be to, buvo parengtos 432 pozicijos (iš 453) pirminiams ES teisės aktų (teikiamų svarstymui ES Tarybos darbo grupėse ir komitetuose) projektams. Ministras Pirmininkas ir kiti Vyriausybės nariai bei atstovai reguliariai dalyvauja Europos reikalų (ERK) ir specializuotų Seimo komitetų posėdžiuose. Vien tik Europos reikalų komiteto posėdžiuose 2005 m. Vyriausybės nariai bei atstovai dalyvavo 298 kartus pristatydami 225 ES klausimus arba Lietuvos pozicijas dėl jų.

Per visus 2005 m. Lietuva išlaikė pirmąją vietą tarp ES šalių narių notifikuojant ES direktyvų perkėlimą į nacionalinę teisę. Pagal naujausią Europos Komisijos paskelbtą suvestinę (2006 m. sausio 4 d.), Lietuva buvo laiku notifikavusi Europos Komisijai dėl 99,77% (2658 iš 2664) ES direktyvų įgyvendinimo (ES vidurkis – 98,93%) ir toliau pirmavo tarp 25 ES šalių narių. 2005 liepos mėn. paskelbtos Europos Komisijos ataskaitos duomenimis, Lietuva kartu su Vengrija ir Slovėnija turi mažiausią ES vidaus rinkos direktyvų įgyvendinimo deficitą – 0,7%.

I dalis. Aktualiausių ES klausimų 2005 m. apžvalga

1. Svarbiausieji politiniai ir ekonominiai integracijos į ES klausimai

1.1. ES konstitucinė sutartis ir ES ateitis

Europos Sąjungos konstitucinės sutarties ratifikavimo procesas sulėtėjo, kai per 2005 m. gegužės 29 d. Prancūzijoje ir 2005 m. birželio 1 d. Nyderlanduose surengtus referendumus šių šalių gyventojų dauguma jai nepritarė. Reaguodamos į tai šešios kitos ES šalys narės (Danija, Portugalija, Airija, Lenkija, Čekija ir Jungtinė Karalystė) referendumus dėl Sutarties ratifikavimo atidėjo neapibrėžtam laikui. Savo ruožtu 2005 m. birželio 17 d. Europos Vadovų Taryba (EVT) nutarė atnaujinti platesnę bei visa apimančią diskusiją dėl ES ateities ir kartu tęsti ES Konstitucijos ratifikavimą nebesilaikant 2006 m. lapkričio 1 d. termino.¹ 2005 m. spalio 27 d. neformaliame EVT susitikime Hamptone (Didžioji Britanija) toliau buvo tęsiama diskusija dėl ES ateities svarstant kaip globalizacijos sąlygomis suderinti socialinį teisingumą ir ekonominį konkurencingumą. Prieš šį susitikimą Lietuvoje buvo surengtas neeilinis 2005 m. spalio 20 d. Seimo posėdis, kuriame įvairiais ES ateities klausimais pasisakė valstybės vadovai bei pagrindinių politinių partijų atstovai. Minėtame Hamptono EVT neformaliame susitikime išreikšta Lietuvos pozicija, raginanti laiku priimti ES finansinę perspektyvą 2007-2013 m., kuri skirtų deramą dėmesį ES Sanglaudos politikai, mažinančiai naujųjų šalių narių atsilikimą nuo ES senbuvių. Drauge Lietuva akcentavo būtinybę tęsti integraciją pagal Sutartyje dėl Konstitucijos Europai įtvirtintas gaires ir taip pat parėmė nuoseklų Lisabonos strategijos įgyvendinimą pabrėžiant pirmąją ekonominio augimo svarbą. 2005 m. gruodžio 15-16 d. Europos Vadovų Tarybos metu pasiektas sutarimas dėl ES finansinės perspektyvos 2007-2013 m. leidžia tikėtis, kad bus išvengta gilesnės ES politinės krizės, tačiau ES Konstitucinės sutarties likimas kol kas lieka neaiškus.

1.2. Derybos dėl ES finansinės perspektyvos

2004 m. prasidėjusios derybos dėl 2007–2013 m. ES finansinės perspektyvos buvo tęsiamos 2005 m., pirmininkaujant Liuksemburgui ir Jungtinei Karalystei. Atsižvelgdamas į valstybių narių pozicijas, pirmąjį 2005 m. pusmetį pirmininkavęs Liuksemburgas parengė derybų dėl 2007–2013 m. ES finansinės perspektyvos paketą, kurio pagrindu buvo siekiama politinio sutarimo 2005 m. birželio 16–17 d. vykusioje Europos Vadovų Taryboje (EVT). Pasirengiant šiai EVT buvo surengtas dvišalis Ministro Pirmininko Algirdo Brazausko ir Europos Sąjungai pirmininkavusio Liuksemburgo premjero Jean-Claude Junckerio susitikimas, kurio metu aptarti Lietuvai aktualiausi ES finansiniai klausimai. Tačiau Europos Vadovų Taryboje valstybėms narėms nepavyko pasiekti susitarimo ir jos persikėlė į antrąjį 2005 m. pusmetį.

Pirmininkavimą perėmusi Jungtinė Karalystė pratęsė derybas ir remdamasi Liuksemburgo pasiūlymu pateikė atnaujintą derybų paketą, kuriam po trijų svarstymo raundų buvo pritarta 2005 m. gruodžio 15–16 d. vykusioje EVT. Jos metu buvo suorganizuoti dvišaliai susitikimai tarp Lietuvos Vyriausybės vadovo ir Jungtinės Karalystės atstovų, kuriuose

¹ Iki 2005 m. gruodžio 31 d. ES konstitucinę sutartį buvo ratifikavusios 13 ES valstybių narių: Austrija, Graikija, Ispanija, Italija, Kipras, Latvija, Lietuva, Liuksemburgas, Malta, Slovakija, Slovėnija, Vengrija, Vokietija bei patvirtinęs Europos Parlamentas. Taip pat 2006 m. vasario mėn. Sutarties ratifikavimo procesą užbaigė Belgija. Ispanijoje ir Liuksemburge Sutartis ratifikuota konsultaciniame referendume, likusiose – parlamente.

aptarti Lietuvai aktualūs ES paramos klausimai. Finansinės perspektyvos klausimai taip pat ne kartą svarstyti ES Bendrųjų reikalų ir išorinių santykių bei Ekonomikos ir finansinių reikalų Tarybose. Pagal EVT susitarimą ES biudžetas 2007–2013 m. sudarys 862,363 mlrd. eurų, arba 1,045% ES BNP. Daugiausia lėšų biudžete numatyta skirti sanglaudos politikai ir žemės ūkiui bei kaimo plėtrai. Detalesnė informacija apie Lietuvos derybų dėl ES finansinės perspektyvos 2007-2013 m. rezultatus pateikta priede Nr. 1.

2005 m. taip pat tęsėsi ES teisės aktų projektų, susijusių su ES finansine perspektyva, svarstymas ES Tarybos darbo grupėse bei kai kuriuose ES Tarybos posėdžiuose. Lietuva aktyviai dalyvavo sprendžiant ES struktūrinės paramos, Ignalinos atominės elektrinės uždarymo bei Kaliningrado tranzito finansavimo klausimus. 2006 m. numatoma patvirtinti tarpinstitucinį susitarimą tarp Europos Komisijos, ES Tarybos ir Europos Parlamento, kuris įtvirtins 2007-2013 m. ES biudžetą, taip pat pagrindinius ES teisės aktus, reglamentuojančius ES politikų finansavimo programas.

1.3. Bendrojo programavimo dokumento ir kitų ES paramos programų įgyvendinimas

2005 m. buvo tęsiama Bendrojo programavimo dokumento (BPD) ir Sanglaudos fondo lėšų panaudojimo priežiūra. Lietuvos Respublikos Vyriausybė kas mėnesį svarsto BPD įgyvendinimo ir Sanglaudos Fondo lėšų panaudojimo rezultatus. Greta kiekybinio mėnesinio monitoringo 2005 m. įvestas ir ketvirtinis kokybinis vertinimas, t.y. detalesnė įgyvendinimo analizė, iškilusių problemų aptarimas ir kita.

Įgyvendinant Lietuvos 2004–2006 m. BPD iki 2005 m. gruodžio 31 d. pagal visas BPD priemones buvo gauta paraiškų dėl 8,732 mlrd. Lt paramos. Tai yra 210% visos Lietuvai skirtos ES struktūrinės paramos 2004-2006 m. Iš pateiktų paraiškų atrinkti 1482 projektai, kuriems numatyta skirti 1,996 mlrd. Lt paramą. Tai sudaro 48% visos šiuo programavimo periodu BPD įgyvendinti skirtos lėšų sumos. Pasirašyta 1413 sutarčių dėl beveik 1,916 mlrd. Lt paramos skyrimo, iš kurių ES lėšos – 1,469 mlrd. Lt. Įsisavinta, t.y. išmokėta rangovams (paslaugų teikėjams ar prekių tiekėjams) lėšų suma, – 405,5 mln. Lt., iš kurių ES lėšos – 296 mln. Lt. Tai sudaro 10 % visų BPD įgyvendinti skirtų ES lėšų. Taip pat siekiant užtikrinti BPD įgyvendinimo nuoseklumą, kas mėnesį sekamas paramos sutarčių sudarymo planų vykdymas remiantis institucijų pateiktais sutarčių sudarymo grafikais. Nuo BPD įgyvendinimo pradžios iki 2005 m. gruodžio 31 d. sutarčių sudarymo planas pagal visas BPD priemones įvykdytas 87%. Sutarčių sudarymo planus dauguma institucijų įvykdė, išskyrus keletą, kurios planus vykdė nepakankamai. Pagrindinės planų nevykdymo priežastys: vėlavimas derinti naujų kvietimų dokumentaciją, ilga projektų vertinimo trukmė, pareiškėjų prašymai nukelti paramos sutarčių pasirašymo terminus ir kita.

ES Sanglaudos fondo paramai gauti, iki 2005 m. gruodžio 31 d. buvo pateiktos 22 paraiškos, iš kurių 19 patvirtinta (9 transporto srityje, 9 aplinkosaugos srityje ir 1 techninės paramos srityje). Pagal jas visiškai išsemti 2004-2006 m. Sanglaudos fondo limitai. Iš transporto sektoriui numatytos 915,8 mln. Lt paramos patvirtinta projektų dėl 878,6 mln. Lt., aplinkos apsaugos sektoriuje iš numatytos 953,2 mln. Lt paramos patvirtinta projektų dėl 723,3 mln. Lt. Įgyvendinant jau patvirtintus projektus 2005 m. rangovams buvo išmokėta 305,4 mln. Lt Sanglaudos fondo lėšų.

2005 m. buvo toliau vykdomi paskutinių PHARE programų Lietuvai projektai bei PHARE pakeitusios Pereinamojo laikotarpio institucijų plėtros priemonės (Pereinamosios priemonės) 2004 programos projektai. Iki 2005 m. gruodžio 31 d. panaudota 54% (274,6

mln. Lt.) PHARE bei apie 7% (8,4 mln. Lt.) Pereinamosios priemonės 2004 programai skirtų ES ir bendrojo finansavimo lėšų.

1.4. Pasirengimas naudoti 2007-2013 m. ES struktūrinę paramą

Pagal šiuo metu derinamus ES struktūrinės paramos panaudojimą 2007–2013 m. reglamentuosiančius ES teisės aktus, nenumatoma, kad parama būtų skiriama pagal vieną visai šaliai dokumentą - taip, kaip 2004–2006 m. parama Lietuvoje skirstoma pagal bendrąjį programavimo dokumentą (BPD). Todėl 2007–2013 m. Lietuvoje BPD pakeis keletas tarpusavyje suderintų paramos panaudojimo strateginių dokumentų, t. y.: (1) Lietuvos 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategija – joje bus apibrėžtos prioritetingos ES struktūrinės paramos investicijų kryptys; bei (2) keletas atskirų veiksmų programų pirmiau minėtai strategijai įgyvendinti – jose bus nurodytos konkrečios remtinios sritys. Įgyvendinant veiksmų programas bus siekiama strategijoje nustatytų tikslų. Visi šie dokumentai 2006 m. II pusmetyje turės būti pateikti Europos Komisijai ir dėl kiekvieno jų vyks derybos.

Vyriausybės 2005 m. gegužės 2 d. nutarimu Nr. 484 sudaryta komisija Lietuvos 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategijai rengti ir veiksmų programoms nustatyti (toliau – Komisija).

Komisija parengė pasiūlymus dėl Lietuvos 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategijos (toliau – Strategija) prioritetų. Jų yra trys: Produktyvūs žmogiškieji ištekliai žinių visuomenėje, Konkurencinga ekonomika bei Gyvenimo kokybė ir sanglauda. Jiems Vyriausybė pritarė 2005 m. liepos 14 d. Nustačius Strategijos prioritetus, Komisija paruošė pasiūlymus dėl Strategiją įgyvendinančių veiksmų programų (Žmogiškųjų išteklių plėtra, Ekonomikos augimas ir Sanglaudos skatinimas), kuriems Vyriausybė pritarė 2005 m. gruodžio 14 d.

Siekdama supažindinti visuomenę su rengiamu Strategijos projektu, Komisija skatino socialinius ir ekonominius partneriams dalyvauti teikiant pastabas dėl Strategijos prioritetų ir veiksmų programų. Pristatydama Strategijos ruošimo tarpinius rezultatus visuomenei, 2005 m. Komisija surengė tris viešus aptarimus. 2005 m. birželio 23 d. vykusios konferencijos „Lietuvos 2004–2006 m. bendrojo programavimo dokumento pirmųjų metų įgyvendinimo rezultatai. Ateities perspektyvos (2007–2013 m.)“ metu aptarti pasiūlymai dėl Strategijos prioritetinių krypčių. Antro viešo aptarimo, įvykusio 2005 m. rugsėjo 29 d., metu svarstyta dėl galimo strategijos prioritetinių krypčių teminio grupavimo į veiksmų programas ir aptarti šių veiksmų programų rengimo organizavimo klausimai. Paskutinis viešas aptarimas įvyko 2006 m. sausio 31 d., kuomet aptartos investicinių krypčių finansinės proporcijos ir pristatytas pirmasis Strategijos projektas. Strategijos projektas pateiktas svarstyti Vyriausybei 2006 m. kovo mėn.

2006 m. sudarytos darbo grupės, kurios rengs veiksmų programas. Į jų sudėtį įtraukti visuomeninių partnerių, taip pat kitų institucijų atstovai. Veiksmų programų projektus planuojama parengti iki 2006 m. gegužės 1 d. ir juos taip pat viešai aptarti. Taip pat apsispręsta dėl 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo valdymo. Kaip ir 2004-2006 m. periodu išlieka centralizuota paramos valdymo sistema, pagal kurią vadovaujančios institucijos funkcijos atitenka vienai institucijai, t.y. Finansų ministerijai.

2005 m. gegužės mėn. pradėtas rengti naujasis Kaimo plėtros 2007-2013 m. planas, kurį sudaro Nacionalinės kaimo plėtros strategija ir jai įgyvendinti skirta Kaimo plėtros 2007-2013 m. programa. 2005 m. spalio mėn. buvo parengtas Nacionalinės kaimo plėtros strategijos pirminis projektas. 2005 m. gruodžio mėn. ir 2006 m. vasario mėn. jis derintas su Europos Komisija. Planuojama, kad oficialiai planas Europos Komisijai bus pateiktas 2006 m. liepą. 2005 m. lapkričio 18 d. įvyko viešas Plano aptarimas su socialiniais-ekonomineis partneriais. Darbo grupių posėdžiuose dalyvauja Žemės ūkio ministerijos, kitų ministerijų ir institucijų bei socialinių-ekonominių partnerių atstovai. 2005 m. taip pat pradėtas rengti Nacionalinis strateginis planas ir Veiklos programa, kurių pagrindu 2007-2013 m. bus teikiama parama Lietuvos žuvininkystei iš Europos žuvininkystės fondo.

1.5. Pasirengimas euro įvedimui

Lietuva, stodama į Europos Sąjungą, įsipareigojo siekti ES sutartyje numatytų politinės, ekonominės ir pinigų sąjungos tikslų. Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2005 metų gruodžio 12 d. nutarimu Nr. 1323 patvirtino Lietuvos konvergencijos programą, kuri išreiškia Lietuvos Respublikos Vyriausybės ekonominės politikos įsipareigojimus, siekiančius tvarios Lietuvos ūkio rodiklių atitikties konvergencijos kriterijams.

Tam, kad galėtų įsivesti eurą, Lietuva siekia atitikti Europos Bendrijos steigimo sutartyje numatytus konvergencijos kriterijus.² Palyginus su kitomis naujosiomis ES šalimis narėmis, Lietuva visiškai atitinka daugumą konvergencijos kriterijų, ir perspektyva įsivesti eurą anksčiau nei dauguma kitų Vidurio ir Rytų Europos šalių yra pakankamai reali. Lietuvos Respublikos Vyriausybė kartu su Lietuvos banku įvertinusi euro naudą bendram šalies ekonomikos augimui ir atsižvelgdama į ES Stojimo sutarties įsipareigojimus, laikosi pozicijos, kad 2007 m. sausio 1 d. būtų tinkamiausia data Lietuvoje įvesti eurą.

Rengiantis visateisei narystei Ekonominėje ir pinigų sąjungoje, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. gegužės 30 d. nutarimu Nr. 592 buvo sudaryta Euro įvedimo Lietuvos Respublikoje koordinavimo komisija. Atsižvelgiant į Koordinavimo komisijos pasiūlymus, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. rugsėjo 29 d. nutarimu Nr. 1050 buvo patvirtintas Nacionalinis euro įvedimo planas bei Lietuvos visuomenės informavimo apie euro įvedimą ir komunikacijos strategija. Nacionalinis euro įvedimo planas nustato pagrindinius euro įvedimo (lito pakeitimo euru) elementus, tvarkaraštį ir tvarką. Lietuvos visuomenės informavimo apie euro įvedimą ir komunikacijos strategijos pagrindinis uždavinys – padėti visuomenei pasirengti euro įvedimui. Valstybės institucijos parengė euro įvedimo priemonių planus.

2005 m. gruodžio 13 d. Koordinavimo komisija nutarė iki 2006 m. kovo mėn. parengti Nacionalinio euro įvedimo plano pakeitimo projektą, kuriame būtų įtraukti papildomi euro įvedimo elementai (į kuriuos buvo atkreiptas dėmesys Antrajame Europos Komisijos pranešime apie praktinį pasirengimą euro zonos plėtrai), numatytas pailgintas kainų

² (1) Kainų stabilumas (infliacija negali būti didesnė už trijų ES valstybių narių, kuriose kainos yra stabiliausias, inflacijos vidurkį daugiau kaip 1,5 procentinio punkto); (2) Valstybės finansų padėties tvarumas (fiskalinis deficitas ne didesnis nei 3% BVP ir valdžios sektoriaus skola ne didesnė nei 60% BVP); (3) išlaikyti stabilią nacionalinę valiutą ir dalyvauti ne mažiau kaip 2 metus Valiutų kurso mechanizme II (VKM II) neperžengiant nustatytų valiutos svyravimo ribų euro atžvilgiu; bei (4) ilgalaičių vyriausybės vertybinių popierių (VVP) palūkanų norma ne didesnė už trijų ES valstybių narių, kuriose žemiausias inflacijos lygis, ilgalaičių VVP palūkanų normų vidurkį daugiau kaip 2 procentiniais punktais.

nurodymo dviem valiutomis laikotarpis ir numatyta paankstinta išankstinio banknotų paskirstymo bankams data – 2006 m. gruodžio 1 d.

Siekiant įvykdyti teisinės konvergencijos kriterijų, 2005 m. su Europos Komisija ir Europos centriniu banku buvo suderinti reikalingi Konstitucijos ir Lietuvos banko įstatymo pakeitimai. Institucijos parengė teisės aktų, būtinų priimti iki euro įvedimo, sąrašą.

1.6. Lisabonos strategijos įgyvendinimas

2005 m. birželio 20 d. Vyriausybės nutarimu Ūkio ministerija paskirta atsakinga už Lisabonos strategijos įgyvendinimo koordinavimą Lietuvoje. 2005 m. lapkričio 22 d. Vyriausybė patvirtino Nacionalinę Lisabonos strategijos įgyvendinimo programą, kurią parengė ūkio ministro 2005 m. liepos 1 d. įsakymu sudaryta darbo grupė, o rengimą prižiūrėjo Ūkio ministro vadovaujama priežiūros komisija³, kurioje dalyvavo Lietuvos Respublikos Prezidento, Seimo ir Lietuvos banko deleguoti atstovai. Programos rengime aktyviai dalyvavo socialiniai partneriai, buvo suorganizuota eilė viešų Nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo programos projekto aptarimų: diskusija „Verslo žinių“ dienraščio tinklalapyje, 2005 m. rugsėjo 26 d. konferencija „Lietuvos nacionalinė Lisabonos strategijos įgyvendinimo programa ir Lietuvos mokslo konkurencingumas“, 2005 m. rugsėjo 30 d. konferencija „Nacionalinė Lisabonos strategijos įgyvendinimo programa – kelias į ekonomikos augimą ir užimtumą“, 2005 m. spalio 6-7 d. tarptautinė konferencija „Lietuvos konkurencingumo didinimas: nuo lietuviškų žinių iki globalaus konkurencingumo“, įvertintos jų metu išsakytos pastabos ir pasiūlymai bei pagal galimybes į jas atsižvelgta. Lietuva yra nustačiusi tokius nacionalinius prioritetus, įgyvendinant Lisabonos strategiją: makroekonomikos srityje – išlaikyti spartų ekonomikos augimą, makroekonominį stabilumą ir siekti visateisės narystės Ekonominėje ir pinigų sąjungoje; mikroekonomikos srityje – skatinti Lietuvos įmonių konkurencingumą; užimtumo srityje – skatinti užimtumą ir investicijas į žmogiškąjį kapitalą.

2006 m. pradžioje Europos Komisijos pateiktas šios programos vertinimas iš esmės yra palankus. Pažymėta, kad esamų programų pagrindu buvo parengta ambicinga strategija, galinti sėkmingai prisidėti prie spartaus ekonominio augimo ir sanglaudos siekio realizavimo, jei numatytos priemonės bus efektyviai įgyvendintos. Taip pat identifikuotos sritys, kurioms reikėtų skirti ypatingą dėmesį, t.y. stiprinti mokslo ir technologijų bazę, įskaitant viešojo sektoriaus finansavimą šioje srityje, stiprinti inovacijų skatinimo sistemas, aktyvias darbo rinkos priemones bei skatinti darbo jėgos mobilumą.

1.7. Tolesnė ekonominė integracija į ES

Europos Sąjungos geležinkelių transporto rinkos atvėrimas. Vienas svarbiausių su tolesne ekonomine Lietuvos integracija į Europos Sąjungą susijusių klausimų 2005 m. buvo Europos Sąjungos geležinkelių transporto rinkos atvėrimas. Pagal krovinių rinkos atvėrimą ir infrastruktūros paskyrimą reglamentuojančias ES direktyvas, numatyta, kad nuo 2006 m. sausio 1 d. vienos iš ES valstybių narių geležinkelio įmonės (vežėjai) kitoje ES valstybėje narėje nustatyta tvarka galės įgyti teisę naudotis viešąja geležinkelių infrastruktūra vežant krovinius geležinkelių transportu tarptautiniais maršrutais, o nuo 2007 m. sausio 1 d. ES valstybės narės turės atverti konkurencijai ir savo vidaus geležinkelių rinką.

³ Nacionalinė Lisabonos strategijos įgyvendinimo programos rengimo ir įgyvendinimo priežiūros komisija sudaryta vadovaujantis 2005 m. birželio 20 d. Vyriausybės nutarimu Nr. 670

Lietuvos problemos dėl ES geležinkelių transporto rinkos atvėrimo imtos kelti 2005 m. pavasarį. Jos iš esmės susijusios su išskirtine Lietuvos padėtimi, nebūdinga jokiai kitai ES valstybei, kai krovinių vežimai vykdomi iš trečiosios šalies į trečiąją šalį per ES šalies narės teritoriją (Kaliningrado tranzito klausimas). Buvo prieita išvados, kad Lietuvoje liberalizavus geležinkelių rinką gali kilti kliūčių Lietuvos geležinkelių sektoriaus integracijai į ES transporto sistemą.

Politinis sutarimas dėl 3-iojo geležinkelių paketo buvo pasiektas 2005 m. gruodžio 5 d. vykusioje ES Transporto, telekomunikacijų ir energetikos taryboje. Lietuvos atstovų pastangų dėka pavyko patobulinti ES pirmininkavusios Didžiosios Britanijos pateiktus pasiūlymus padarant net 5 Lietuvai aktualius pakeitimus naujuosiuose direktyvų projektuose. Šie pakeitimai leidžia neatverti krovinių rinkos, kai vykdomas tranzitas per Bendrijos teritoriją, tuo būdu apsaugant Lietuvos geležinkelių rinką. Drauge buvo įtvirtintos nuostatos, kurios leis atveriant geležinkelių rinką užtikrinti valstybės įsipareigojimų visuomenei dėl keleivių vežimo vykdymą.

Kadangi minėtasis 3-iasis geležinkelių paketas yra priimamas vadovaujantis bendro sprendimų priėmimo su Europos palamentu procedūra, tikėtina, kad direktyvų pataisos įsigalios anksčiausiai Austrijos pirmininkavimo ES laikotarpiu, t.y. 2006 m. I pusmetyje.

PVM tarifai. 2005 m. Lietuvos atstovai toliau siekė, kad peržiūrint lengvatinių PVM tarifų taikymo klausimą būtų sudaryta galimybė juos taikyti ir centriniam šildymui. Klausimas dėl lengvatinių PVM tarifų taikymo buvo svarstytas 2005 m. tris kartus Ekonomikos ir finansinių reikalų Taryboje, tačiau rasti galutinio sprendimo nepavyko. Pirmininkavimą ES perėmus Austrijai 2006 m. sausio 24 d. Ekonomikos ir finansinių reikalų Taryboje valstybėms narėms pavyko pasiekti kompromisinį sutarimą, kuriame Lietuvos pastangų dėka įtvirtintas nuolatinis lengvatinių PVM tarifų taikymas centriniam šildymui. Šis laimėjimas ypač aktualus Lietuvos ir kitų ES valstybių, kuriose ilgas šildymo sezonas, galutiniam šilumos vartotojui.

Paslaugų direktyva. 2005 m. toliau buvo svarstomas Paslaugų direktyvos projektas, kuriuo siekiama pašalinti kliūtis paslaugų teikimui ES vidaus rinkoje. Direktyvą priėmus, išliks skirtingos nacionalinės taisyklės, tačiau nustatomas mechanizmas, padėsiantis panaikinti nepagrįstus, neproporcingus ir diskriminacinius apribojimus kitų valstybių narių paslaugų teikėjams ir gavėjams. Bene svarbiausia Europos Komisijos siekiama įtvirtinti nuostata yra kilmės šalies principas, kuriuo remiantis paslaugų teikėjas įgytų teisę laikinai teikti paslaugas kitose ES valstybėse narėse vadovaudamasis savo šalies teisės aktų reikalavimais.

Paslaugų direktyva buvo aktyvių diskusijų objektas 2005 m. kovo 22-23 d. Europos Vadovų Taryboje. Nors buvo pripažinta paslaugų rinkos liberalizavimo svarba, kelioms ES šalims senbuvėms (pirmiausia Prancūzijai ir Vokietijai) baiminantis dėl galimo pavojaus vadinamajam Europos socialiniam modeliui, buvo konstatuota, kad projektas turi būti dar tobulinamas siekiant kuo platesnio sutarimo tarp visų ES šalių narių. 2005 m. II pusm., Jungtinės Karalystės pirmininkavimo metu, ES Tarybos Konkurencingumo ir augimo darbo grupėje vyko labiau techninio pobūdžio derybos dėl direktyvos I, III ir VI skyrių (reglamentuojančių direktyvos taikymo sritį, kilmės šalies principą ir konvergencijos programą). Direktyvos projekto svarstymas taip pat lygiagrečiai vyko ir Europos Parlamente (EP). Nors direktyvą buvo planuota priimti iki 2005 m. pabaigos, tačiau, užsitęsęs svarstymams, balsavimas dėl direktyvos projekto EP plenarinėje sesijoje įvyko tik 2006 m.

vasario mėn. Planuojama, kad atsižvelgdama į EP balsavimo rezultatus, Europos Komisija pateiks naują projekto redakciją svarstymams ES Taryboje 2006 m. balandžio mėn.

Lietuvoje Paslaugų direktyvos projektas buvo ne kartą svarstytas Vidaus rinkos ES reikalų darbo grupės Paslaugų pogrupio susitikimuose, Vyriausybėje bei Seimo komitetuose. Vyko nuolatinės konsultacijos tarp suinteresuotų valstybės institucijų ir interesų grupių, atlikti du direktyvos ekonominio poveikio Lietuvos ūkiui tyrimai (bendras ir sveikatos priežiūros paslaugoms), surengti du susitikimai su Lietuvoje išrinktais Europos Parlamento nariais. Per 2005 m. buvo keletą kartų tikslinta Lietuvos pozicija: apsispręsta nepritarti direktyvos taikymui notarų ir antstolių veiklai bei nuostatų, susijusių su mokesčiais, įtraukimui į direktyvos projektą. Dėl sveikatos priežiūros paslaugų planuojama apsispręsti 2006 m. pradžioje po vasario mėn. įvyksiančių konsultacijų su Europos Komisijos atstovais.

Lietuva remia spartų direktyvos projekto priėmimą bei pritaria pagrindinėms direktyvos nuostatomis. Pagal 2005 m. balandžio mėn. atliktą Paslaugų direktyvos įgyvendinimo Lietuvoje pasekmių tyrimą, paaiškėjo, kad direktyva taikytina maždaug 50% Lietuvos ekonomikos, tačiau didesnis poveikis gali būti tik keliems sektoriams (statyba, turizmas, didmeninė prekyba, konsultacijų verslas ir kt.). Dėl naujų draudimo rūšių atsiradimo galimas netiesioginis poveikis draudimo paslaugų rinkai. Nors sveikatos priežiūros ir socialinių paslaugų srityse egzistuoja dideli reikalavimai, tačiau direktyvoje numatytos išimtyms leidžia išlaikyti daugelį tų reikalavimų, todėl poveikis šiems sektoriams neturėtų būti didelis. Priėmus direktyvą, pagerės verslo sąlygos Lietuvoje, tačiau didžiausias teigiamas poveikis Lietuvos paslaugų teikėjams susijęs su apribojimų panaikinimu, naujomis eksporto ir verslo plėtros galimybėmis kitose valstybėse narėse.

2005 m. gruodžio 15-16 d. EVT metu pasiektas susitarimas dėl naujosios ES finansinės perspektyvos, pagal kurią Lietuvai 2007-2013 metais turėtų tekti daugiau nei 36 milijardai litų. Pasiektas sutarimas dėl naujo finansinio laikotarpio kartu padėjo išvengti gilesnės politinės krizės ES, kilusios po to kai Sutartis dėl Konstitucijos Europai buvo atmesta per nacionalinius referendumus Prancūzijoje ir Nyderlanduose.

Įgyvendindama šiuo metu gaunamą ES paramą 2004-2006 m. per BPD, iki 2005 m. gruodžio 31 d. Lietuva jau panaudojo 405,5 mln. litų, iš kurių ES lėšos – 296 mln. litų. Tai sudaro 10% visų BPD įgyvendinti skirti lėšų. Taip pat sutarčių pasirašymui jau atrinkti 1482 projektai, kuriems numatyta skirti 1,996 mlrd. litų, t.y. 48% BPD įgyvendinimui skirtos lėšų sumos. Iš viso pateikta paraiškų dėl 8,732 mlrd. Lt. sumos. Tai yra 210% visos Lietuvai skirtos ES struktūrinės paramos. Ruošiantis 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimui, sudaryta Komisija, kuri šiuo metu rengia paramos panaudojimo strategiją ir jos veiksmų programas. Strategijos ruošimo tarpiniai rezultatai reguliariai viešai aptariami su visuomeniniais partneriais. Taip pat pradėta rengti Nacionalinės kaimo plėtros strategija ir jai įgyvendinti skirta Kaimo plėtros 2007-2013 m. programa bei analogiška strategija ir veiklos planas dėl 2007-2013 m. paramos iš Europos žuvininkystės fondo panaudojimo.

Lietuva taip pat 2005 m. tęsė pasirengimą įsivesti eurą nuo 2007 m. sausio 1 d., parengė Europos Komisijos palankiai įvertintą nacionalinę Lisabonos strategijos programą, pasiekė palankaus rezultato derybose dėl ES geležinkelių rinkos atvėrimo ir PVM lengvatinių tarifų sumažinimo, gynė Lietuvos poziciją svarstant Paslaugų direktyvos projektą.

2. Svarbiausieji ES išorinės politikos klausimai

2.1. Europos kaimynystės politikos (EKP) įgyvendinimas

Siekdama įgyvendinti užsienio politikos tikslą plėsti saugumo, stabilumo ir demokratijos erdvę į Rytus formuojant ir įgyvendinant Europos kaimynystės politiką, Lietuva daugiausiai dėmesio skyrė ES santykiams su rytinėmis ES kaimynėmis. Sykiu Lietuva dėjo pastangas, kad būtų įgyvendintas pasiūlymas nuo 2007 m. sukurti vieningą Europinės kaimynystės ir partnerystės finansinį instrumentą (EKPI). Lietuva įvairiuose forumuose pasisako ir siekia, kad kuriamas EKPI atitiktų tikslus, išdėstytus EKP šalims parengtuose Veiksmų planuose, suteiktų planų įgyvendinimui reikalingus išteklius, numatytų finansavimo lankstumą bei subalansuotų finansinius instrumentus, skirtus bendradarbiauti su Rytų Europos valstybėmis ir Viduržemio jūros šalimis.

Santykiai su Rusija. 2005 metais bendrą Europos Komisijos ir Lietuvos pastangų dėka sumažėjo Rusijos politinis spaudimas Europos Komisijai ir Lietuvai dėl išskirtinių sąlygų Rusijos prekių gabenimui tranzitu per Lietuvą. Tam pasitarnavo 2005 m. tarp Europos Komisijos ir Rusijos, Lietuvos ir Rusijos rengtos techninės konsultacijos šiuo klausimu, 2005 m. gegužės 26 d. pasirašytas bendras Lietuvos ir Rusijos užsienio reikalų ministrų pareiškimas. Be to, kaip liudija 2005 m. balandžio 18 d. Rusijos užsienio reikalų ministro S. Lavrovo laiškas Europos Komisijos narei B. Ferrero-Waldner, Rusija teigiamai įvertino jos piliečių tranzito per Lietuvos teritoriją tvarką ir nori ją tęsti toliau.

2005 m. gegužės mėn. Maskvoje vykusio ES-Rusijos viršūnių susitikimo metu patvirtintas ES ir Rusijos keturių bendrų erdvių „kelio gairių“ dokumentas. Lietuva aktyviai prisidėjo prie to, jog šiame dokumente būtų atspindėti Lietuvai aktualūs Kaliningrado srities raidos bei aplinkosaugos klausimai. 2005 metais vyko ES ir Rusijos derybos dėl vizų režimo palengvinimo ir readmisijos susitarimų. Lietuvos pastangomis toliau svarstoma galimybė nedidinti vizų kainų Kaliningrado srities gyventojams.

Ukraina ir Moldova. Remdama Ukrainos ir Moldovos europinės integracijos tikslus, Lietuva aktyviai kelia šių šalių ir ES santykių klausimus ES Tarybos ir darbo grupių posėdžiuose, per pokalbius su ES institucijų ir ES šalių narių pareigūnais, taip pat Lietuvos iniciatyva rengiamuose ES šalių ir institucijų atstovų susitikimuose su Ukrainos pareigūnais. Be to, Lietuva aktyviai dalyvauja įgyvendinant 2005 m. vasario 21-22 d. patvirtintus ES-Ukrainos ir ES-Moldovos EKP veiksmų planus ir skatina kitas ES šalis nares prisidėti prie jų įgyvendinimo. Lietuva 2005 m. parengė ir išplatino ES institucijoms ir šalims narėms pasiūlymus dėl aktyvesnio ES vaidmens Padnestrės konflikto sprendimo paieškose, remia ES Specialiojo atstovo (ESSA) Moldovai veiklą, dalyvauja ES Pasienio misijoje Ukrainoje ir Moldovoje (deleguotas ES Specialiojo atstovo Moldovai patarėjas ir keturi muitinės ekspertai). Lietuva taip pat dėjo pastangas, kad būtų priimtas 2005 m. gruodžio 1 d. ES ir Ukrainos lyderių Bendras pareiškimas ir kad jame būtų numatyti ES išipareigojimai dėl glaudesnių santykių su Ukraina. 2005 m. pradėtos ES ir Ukrainos derybos dėl vizų režimo palengvinimo, buvo paskelbta apie Ukrainai suteikiamą rinkos ekonomikos statusą prekybos apsaugos tyrimuose, išreiškiamas ES pasirengimas pradėti derybas dėl naujos sutarties tarp ES ir Ukrainos sudarymo bei laisvos prekybos sutarties sudarymo.

Pietų Kaukazo šalys. 2005 m. balandžio 25 d. BRIST išvadose buvo nuspręsta parengti Veiksmų planus su Pietų Kaukazo šalimis. Lietuva siekia, kad šie Veiksmų planai taptų efektyviu EKP instrumentu ir šalių vidinių reformų gairėmis bei kartu įtrauktų Europos

Sąjungą į etninių konfliktų, kurių šios šalys pačios vienos nėra pajėgios išspręsti, sprendimą. Vykdamas dvišalius susitarimus, 2005 m. įgyvendintas ilgalaikės techninės paramos Gruzijai Europos integracijos srityje projektas, 2004-2005 m. surengtos stažuotės eurointegracine tematika Lietuvos institucijose Armėnijos, Gruzijos ir Azerbaidžano URM atstovams, per tris metus įgyvendinti administracinių gebėjimų stiprinimo projektai Gruzijos, Armėnijos ir Azerbaidžano valstybės tarnautojams. Taip pat siekdama ES dėmesio „užšaldytiems“ konfliktams, 2005 m. Lietuva pateikė pasiūlymus vidinėms ES diskusijoms dėl didesnio ES išitraukimo sprendžiant Osetijos konfliktą. Be to, aktyviai keltas – ir pasiektas - ESSA Pietų Kaukazui mandato išplėtimas, suteikiantis galimybę ES atstovui aktyviau dalyvauti konfliktų sprendimų procesuose.

Baltarusija. Lietuva siekė išnaudoti dabartinių ES instrumentų teikiamas galimybes ir plėsti ES pastangas paremti šios šalies vystymąsi, visų pirma, pilietinės visuomenės stiprinimo srityje. Šiuo tikslu 2005 m. kovo 18 d. Vilniuje surengtas seminaras paramos Baltarusijai koordinavimo klausimais, kuriame dalyvavo Europos Komisijos Išorinių santykių komisarė B. Ferrero-Waldner. Balandžio 21 d. Vilniuje įvyko LR Užsienio reikalų ministro, ES Tarybos Aukštojo įgaliotinio J. Solanos ir JAV Valstybės sekretorės C. Rice susitikimas su Baltarusijos opozicijos atstovais. Birželį įvyko tarptautinė Baltarusijos valdžios uždaryto Europos humanitarinio universiteto (EHU) inauguracijos Vilniuje konferencija. Lietuva aktyviai rėmė ES finansinės paramos skyrimą šiam universitetui. Gavęs 2,2 mln. eurų ES paramos ir 0,6 mln. eurų Šiaurės tarybos paramos garantijas 2005 m. pabaigoje Universitetas pradėjo veiklą.

2.2. Išoriniai ekonominiai santykiai

2005 m. ES išorinių ekonominių santykių politikoje svarbią vietą užėmė PPO daugiašalių derybų raundo klausimai, pirmiausia siekiant susitarimo Honkongo ministrų konferencijoje, kuriuo būtų užbaigtas PPO derybų raundas dėl pasaulinės prekybos liberalizavimo. Tačiau galutinio susitarimo nepavyko pasiekti, todėl planuojama raundo pabaiga - 2006 m. Lietuvos eksporto interesai taip pat atstovauti ir dvišalėse ES ir trečiųjų šalių derybose (su EUROMED, Vakarų Balkanų regiono valstybėmis, Meksika, taip pat Persijos įlankos šalių bendradarbiavimo taryba bei kt.).

Siekiant išlaikyti pramonės konkurencumą, taip pat laikytasi aktyvios pozicijos ginant Lietuvos pramonės interesus dėl prekybos tekstilės ir aprangos gaminiais su Kinija reguliavimo klausimų. Šie klausimai ypač svarbūs ES bendrosios preferencijų sistemos kūrimo kontekste. Bendrąja preferencijų sistema, įsigaliosiančia nuo 2006 m. sausio 1 d., Europos Sąjunga vienašališkai atveria savo rinką daugiau kaip dviem šimtams besivystančių valstybių. Kartu su socialiniais-ekonominiais partneriais parengtas ir Europos Komisijai pristatytas dokumentas dėl užsienio prekybos liberalizavimo įtakos ES pramonės konkurencumui, aktyviai dalyvauta ES vidinėse diskusijose dėl būtinybės įvesti prekių kilmės ženklavimo reikalavimus kai kurių ES jautrių sektorių importui iš trečiųjų valstybių. Pagrindinis Lietuvos atstovaujamos pozicijos akcentas ES išorinių ekonominių santykių srityje - subalansuotų sprendimų siekimas, kas leistų jautriems šalies ekonomikos sektoriams prisitaikyti prie greitai kintančių pasaulinės prekybos tendencijų bei vis labiau ryškėjančio besivystančių, tačiau ypač konkurencingų Azijos valstybių vaidmens pasaulinėje prekyboje, taip pat jų diktuojamų sąlygų ir keliamų grėsmių ES vidaus pramonei.

2.3. ES plėtra

2005 m. balandžio 25 d. pasirašyta Stojimo į ES sutartis su Rumunija ir Bulgarija. Planuojama, kad 2006 m. gegužės mėn. ES Tarybai ir Europos Parlamentui Europos Komisija pateiks pažangos ataskaitą dėl šių valstybių pasirengimo tapti ES narėmis. Jei pažangos ataskaitoje bus nustatyta, kad Bulgarija ir Rumunija nepajėgs įgyvendinti visų narystės reikalavimus iki 2007 m. sausio mėn., gali būti rekomenduojama atidėti jų narystę ES vieneriems metams, t.y. iki 2008 m. sausio 1 d.

2005 m. spalio 3 d. oficialiai pradėjus derybas su Turkija ir Kroatija dėl šių valstybių narystės ES, Europos Komisija pradėjo Turkijos ir Kroatijos pasiruošimo narystei peržiūrą pagal 35 derybinius skyrius ir planuoja ją baigti po vienerių metų.

2005 m. gruodžio 17 d. ES Vadovų Taryboje pritarta ES šalies kandidatės statuso suteikimui Makedonijai. 2005 m. spalio mėn. Europos Sąjunga pradėjo derybas dėl Stabilizacijos ir asociacijos sutarties su Serbija ir Juodkalnija, lapkričio mėn. – su Bosnija ir Hercegovina.

Remdamasi savo stojimo į ES patirtimi, Lietuva pasisakė už tolesnę ES “atvirų durų” politiką su sąlyga, kad narystės siekiančios ES šalys yra ryžtingai nusiteikusios vykdyti reformų programą ir sugebės įvykdyti Kopenhagos narystės kriterijus, t.y. jos turi atitikti tuos pačius politinius, ekonominius ir *acquis* perkėlimo kriterijus, kaip ir ankstesniais ES plėtros etapais. Kiekviena šalis kandidatė turėtų būti vertinama individualiai, atsižvelgiant į jos pažangą ir pasirengimą įgyvendinti *acquis*.

ES plėtros klausimas buvo detalai svarstomas 2004 m. vasarį įsteigtos tarpžinybinės ES plėtros darbo grupės posėdžiuose, taip pat gana išsamiai aptartas rudenį vykusiųose Vyriausybės pasitarimuose. Pažymėtina, kad minėtoje tarpžinybinėje ES plėtros darbo grupėje yra patvirtinta tarpinstitucinė Lietuvos pozicijų derybose su Kroatija ir Turkija koordinavimo, derybų dokumentų analizės ir rengimo tvarka. Lietuva iš esmės palaiko ES derybinį mandatą Europos Komisijai derybose su Turkija, tiksliai atspindintį 2004 m. gruodžio EVT išvadą, tačiau drauge išlaiko lanksčią poziciją dėl galimybės griežtinti Turkijos įsipareigojimų kontrolę. Lietuva teigiamai vertina Kroatijos pažangą bendradarbiaujant su Tarptautiniu Hagos tribunolu ir galimybes pradėti derybas.

2.4. Vystomojo bendradarbiavimo politika

ES Vadovų tarybos 2005 m. birželio 16-17 d. išvadose sutarta, kad naujosios ES valstybės narės, atsižvelgdamos į nacionalinio biudžeto asignavimų skirstymo proceso ribas, iki 2010 m. stengsis pasiekti oficialios paramos vystymuisi lygį iki 0,17% nuo Bendrųjų nacionalinių pajamų (BNP), o iki 2015 m. stengsis pasiekti 0,33% nuo BNP lygį. Lietuva planuoja prisiimtus tarptautinius įsipareigojimus įgyvendinti didindama oficialią paramą vystymuisi, kaip nurodyta lentelėje.

Lentelė Nr. 1. Planuojami Lietuvos oficialios paramos vystymuisi augimo tempai iki 2008 m. (ODA)⁴

Metai	Lietuvos oficiali parama vystymuisi	% nuo Bendrųjų nacionalinių pajamų (BNP)
2004	7,66 mln €	0,0418
2005	12,2 mln €	0,063 (progozė)
2006	13,5 mln €	0,064 (progozė)
2007	15,05 mln €	0,066 (progozė)
2008	17,58 mln €	0,07 (progozė)

Diskutuojant dėl geografinio ES paramos koncentravimo Lietuva pasisakė už paramos teikimą atsiribojant nuo geografinio paramos sutelkimo Afrikos žemyne ir teikiant pagalbą ten, kur egzistuoja skurdas ir kur valstybės narės turi santykinų pranašumų. Galutiniame 2005 m. lapkričio 22 d. ES Vystomojo bendradarbiavimo politikos deklaracijos „Europos konsensusas“ tekste suformuluota pozicija atitinka Lietuvos interesus. Taip pat Lietuva pasiekė, kad naujai parengtame OECD/DAC (Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos Plėtros pagalbos komiteto) sąraše Ukraina ir Baltarusija būtų įtrauktos kaip paramos gavėjos.

Lietuva 2005 m. dėjo pastangas siekdama sukurti vieningą Europos kaimynystės ir partnerystės instrumentą, kuris užtikrintų tolesnius santykių su Rytų kaimynėmis plėtros poreikius. Nemažai pastangų įdėta siekiant ES-Rusijos bendrų erdvių „kelio gairėse“ atspindėti Lietuvai aktualius klausimus. Lietuva taip pat nuosekliai rėmė Ukrainos ir Moldovos europinės integracijos tikslus, teikė techninę pagalbą Pietų Kaukazo šalims. Be to, 2005 m. aktyviai dalyvauta PPO Dohos derybų raunde, naudojantis Bendrosios prekybos politikos priemonėmis buvo nuosekliai ginami Lietuvos pramonės interesai siekiant subalansuotų sprendimų, kurie leistų jautriems šalies ekonomikos sektoriams prisitaikyti prie naujų ir greitai kintančių pasaulinės prekybos aplinkybių. Lietuva, remdamasi savo stojimo į ES patirtimi, pasisakė už tolesnę ES „atvirų durų“ politiką su sąlyga, kad narystės siekiančios ES kaimynės įgyvendins Kopenhagos kriterijus, t.y. kad kiekviena šalis kandidatė turėtų būti vertinama individualiai, atsižvelgiant į jos pažangą ir pasirengimą įgyvendinti *acquis*. Pagal 2005 m. birželio 16-17 d. EVT išvadas Lietuva planuoja palaiapsniui didinti paramą besivystančioms šalims. Lietuva pasiekė, kad Ukraina ir Baltarusija būtų įtrauktos į naujai parengtą OECD/DAC šalių vystymosi paramos gavėjų sąrašą.

3. Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvės kūrimas. Pasirengimas narystei Šengeno erdvėje

2005 m. birželio mėnesį ES Taryba patvirtino Veiksmų planą Hagos programai įgyvendinti. Bene svarbiausias šio plano klausimas Lietuvai – 2007 metais numatomas priimti sprendimas dėl Šengeno erdvės plėtros. Vyriausybė 2005 m. liepos mėn. sudarė tarpžinybinę Koordinavimo komisiją Nacionaliniam Šengeno *acquis* priėmimo veiksmų planui toliau

⁴ Kaip Oficiali parama vystymuisi (ODA – *Official Development Assistance*), skaičiuojamos tokios lėšos: (1) dalis nuo Lietuvos įmokų į bendrąjį ES biudžetą (4,68%); (2) įmokos tarptautinėms organizacijoms, kurių veikla susijusi su vystomojo bendradarbiavimo politika (pvz., Pasaulio bankas); (3) Pabėgėlių rėmimo centro bei Užsieniečių registravimo centro veiklos finansavimas; (4) humanitarinė pagalba; (5) kitų ministerijų finansuojami dvišaliai vystymo projektai; (6) nuo 2008 m. – įmokos į Europos Vystymo Fondą; (7) URM koordinuojama dvišalė ir daugiašalė pagalba.

įgyvendinti ir Šengeno vertinimui pasirengti. Praėjusiais metais įvyko du komisijos posėdžiai, už pasirengimą narystei Šengeno erdvėje atsakingų institucijų atstovai dalyvavo 2005 metais surengtose Šengeno vertinimo misijose, kuriose buvo tikrinama, kaip Šengeno *acquis* taiko Suomija, Švedija, Danija, Islandija ir Norvegija. Įgyta patirtis labai svarbi siekiant tinkamai pasirengti Lietuvos pasirengimo narystei Šengeno erdvėje vertinimams. Pirmas žingsnis šiame pasirengime jau žengtas – 2005 m. gruodžio mėn. Lietuva ES Tarybos generaliniam sekretoriatui pateikė atsakymus į Šengeno vertinimo klausimą. Pagal jį ir pagal š.m. viduryje vykiančių Šengeno vertinimo misijų rezultatus bus sprendžiama apie Lietuvos pasirengimą pilnai taikyti Šengeno *acquis*. Tarp svarbiausių pasirengimo narystei Šengeno erdvėje klausimų lieka naujos redakcijos Nacionalinio Šengeno *acquis* priėmimo veiksmų plano patvirtinimas, Vilniaus oro uosto naujojo terminalo statyba, dvišalių pasienio kontrolės punktų su Rusija ir Baltarusija statuso pakeitimas ir kt. Jiems 2006 m. turės būti skiriamas ypatingas dėmesys. Taip pat reikėtų pažymėti, kad vienas iš pagrindinių veiksnių, lemiančių Lietuvos narystę Šengeno erdvėje yra ir centrinė Šengeno informacinės sistemos dalis, už kurios įgyvendinimą laiku atsakinga Europos Komisija.

2005 metais nemažai dėmesio skirta svarstant būdus paspartinti Šengeno priemonės lėšų įsisavinimą (sutartys dėl šių lėšų panaudojimo turi būti pasirašytos iki šių metų pabaigos). Kartu su kitomis dviem Baltijos valstybėmis bendradarbiauta siekiant užtikrinti sklandesnį perėjimą iš Šengeno priemone skiriamos paramos sienų apsaugai į ES Išorinių sienų fondo finansavimą naujoje finansinėje perspektyvoje.

Migracijos srityje paminėtina Europos Komisijos Žalioji knyga dėl ES pozicijos ekonominės migracijos valdymo klausimu. Atsakydama į Žaliojoje knygoje iškeltas idėjas ir atsižvelgdama į sąlyginai aukštą nedarbo lygį visoje ES, Lietuva pateikė savo poziciją Europos Komisijai, kurioje pasisakė už tai, kad ekonominė migracija būtų leidžiama įvertinus konkrečius ekonominius poreikius ir tik tuose sektoriuose, kuriuose jaučiamas dirbančių ES piliečių trūkumas. Atsižvelgiant į tai, kad Europos Komisijos 2005 m. gruodžio 21 d. pateiktame Teisėtos migracijos politikos plane pateikti siūlymai dažnai nesutampa su Lietuvos išdėstyta pozicija, tolesnės derybos šiuo klausimu pareikalaus nemažai pastangų ir gero tarpžinybinio bendradarbiavimo.

Didelio Vyriausybės dėmesio 2005 metais susilaukė teisės akto projekto dėl elektroninių ryšių srautų duomenų išsaugojimo teisėsaugos tikslais svarstymas ES Taryboje. Lietuvos Respublikos pozicija šiuo klausimu 2005 metais Vyriausybės pasitarime iš esmės svarstyta keturis kartus. Direktyvos projektas turėtų būti priimtas artimiausiu metu.

ES teisės perkėlimo procese siekiant užtikrinti laisvės, saugumo ir teisingumo erdvės kūrimą, 2005 m. Vyriausybės buvo parengti, o Seimo priimti įstatymai dėl smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo, valdžios institucijų neteisėtų veiksmų, neginčytinų reikalavimų Europos vykdomojo rašto įgyvendinimo, aplinkos apsaugos pagal baudžiamąją teisę, kovos su terorizmu, kovos su prekyba žmonėmis ir kt.

2005 metais buvo jaučiamas ypatingas laisvės, saugumo ir teisingumo erdvės kūrimo pagyvėjimas, kurį pirmiausiai lėmė prasidėjęs Hagos programos veiksmų plano įgyvendinimas. Žengti pirmieji žingsniai ruošiantis pasirengimo narystei Šengeno erdvėje įvertinimui. Pasirengimo narystei procesas turi būti ir toliau intensyvinamas. Kaip parodė derybų dėl ES Išorinių sienų fondo, elektroninių ryšių srautų duomenų išsaugojimo teisėsaugos tikslais patirtis, svarbu toliau ugdyti gebėjimus kuo ankstyvesnėje stadijoje

suformuoti ir aktyviai ginti savo interesus. Tokių gebėjimų išbandymu šiais ir ateinančiais metais gali tapti derybos dėl Šengeno erdvės plėtros, naujo *acquis* ekonominės migracijos srityje ir dėl naujų finansinių instrumentų teisingumo ir vidaus reikalų srityse.

4. Specifiniai Lietuvai aktualūs klausimai

4.1. Supaprastintas asmenų tranzitas iš Kaliningrado srities ir į ją

Specialioji Kaliningrado tranzito programa įgyvendinama sėkmingai. Per 2005 m. Lietuvos Respublikos konsuliniai pareigūnai Rusijos Federacijos piliečiams išdavė 217 994 supaprastinto tranzito geležinkeliu dokumentus ir 4521 supaprastinto tranzito dokumentą. 2005 m. dokumentų išduota 25 procentais mažiau negu 2004 m. Pagrindinė tokio sumažėjimo priežastis – 2004 m. gruodžio 31 d. baigėsi pereinamasis laikotarpis, kurio metu Rusijos Federacijos piliečiai galėjo vykti tranzitiniais traukiniais ir su vidaus pasais. 2005 m. iš tranzitinių traukinių buvo išlaipinta 19 Rusijos Federacijos piliečių. Išlaipinamų Rusijos Federacijos piliečių kiekvienais metais mažėja: 2003 m. išlaipinti 139 piliečiai; 2004 m. – 107; 2005 m. – 19.

2005 m. rugsėjo 22 d. Lietuva su Europos Komisija pasirašė susitarimą dėl Kaliningrado tranzito programos finansavimo 2005 m. Pagal šį susitarimą Lietuvai buvo skirta 44,9 mln. litų (13 mln. eurų) Kaliningrado tranzitui užtikrinti.

4.2. Ignalinos AE uždarymas

Vykdam Lietuvos įsipareigojimus, priimtus Stojimo į ES sutarties protokole Nr. 4 dėl Ignalinos atominės elektrinės Lietuvoje, 2004 m. gruodžio 31 d. buvo sustabdytas Ignalinos AE 1-asis blokas.

ES parama Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimui pagal Ignalinos programą skiriama dviem būdais: per įnašą į Tarptautinį Ignalinos eksploatavimo nutraukimo rėmimo fondą, administruojamą Europos rekonstrukcijos ir plėtros banko, ir tiesiogiai į Lietuvos Respublikos išdo specialiąją sąskaitą, administruojamą Ūkio ministerijos. Lėšų, gaunamų per išdo sąskaitą, administravimui Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2005 m. rugsėjo 7 d. priėmė nutarimą Nr. 980 „Dėl Ignalinos programos administravimo Lietuvoje“. Iš ES numatytos 320 mln. eurų 2004-2006 m. laikotarpiui sumos Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimui jau yra patvirtinta 183 mln. eurų, administruojami Europos rekonstrukcijos ir plėtros banko, bei 28 mln. eurų, administruojami Ūkio ministerijos.

Lentelė Nr. 2. ES parama, skiriama pagal Ignalinos programą Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimui 2004 m. ir 2005 m.

Metai	Europos rekonstrukcijos ir plėtros banko administruojamos ES lėšos, mln. eurų	Ūkio ministerijos administruojamos ES lėšos, mln. eurų
2004 m.	95	10
2005 m.	88	18

2005 m. buvo pabaigti įgyvendinti keturi IAE eksploataavimo nutraukimo projektai: Visagine pastatytos garo ir šilumos katilinės, įrengtas techninių dokumentų archyvas, nutiestas magistralinis dujotiekis Pabradė – Visaginas.

2005 m. gruodžio 15-16 d. ES Vadovų Taryba nusprendė skirti 865 mln. eurų Ignalinos eksploataavimo nutraukimui ir susijusioms priemonėms 2007–2013 m. finansinei perspektyvai.

Specialioji Kaliningrado tranzito programa įgyvendinama sėkmingai. Per 2005 metus Lietuvos Respublikos konsuliniai pareigūnai Rusijos Federacijos piliečiams išdavė 217 994 supaprastinto tranzito geležinkeliu dokumentus ir 4521 supaprastinto tranzito dokumentą. 2005 m. išlaipinta 17 Rusijos Federacijos piliečių – penkiskart mažiau nei 2004 m. Pagal 2005 m. rugsėjo 22 d. susitarimą tarp Lietuvos ir Europos Komisijos Lietuvai buvo skirta 44,9 mln. litų (13 mln. eurų) Kaliningrado tranzitui užtikrinti.

2004 m. gruodžio 31 d. sustabdytas Ignalinos AE 1-asis blokas. Iš ES numatytos 320 mln. eurų 2004-2006 m. laikotarpiui sumos Ignalinos AE eksploataavimo nutraukimui jau yra patvirtinti 183 mln. eurų (administruojami Europos rekonstrukcijos ir plėtros banko) bei 28 mln. eurų (administruojami per Lietuvos Respublikos valstybės izdo specialiąją sąskaitą). 2005 m. užbaigti įgyvendinti keturi projektai: pastatytos garo ir šilumos katilinės, įrengtas techninių dokumentų archyvas, nutiestas magistralinis dujotiekis Pabradė – Visaginas. 2005 m. gruodžio 15-16 d. ES Vadovų Taryba nusprendė skirti 865 mln. eurų Ignalinos eksploataavimo nutraukimui ir susijusioms priemonėms 2007–2013 m. finansinei perspektyvai.

5. Atstovavimas ES institucijose ir administracinių gebėjimų plėtra

Šiuo metu yra sudaryti 676 ES institucijų komitetai ir darbo grupės, iš jų 279 - ES Tarybos komitetai ir darbo grupės (kartu su pogrupiais), 350 – Europos Komisijos komitetai ir darbo grupės, 47 - Stojimo į ES sutarties Akto 52 straipsnio komitetai ir darbo grupės.⁵ Siekiant užtikrinti tolygų bei nuoseklų institucijų kompetencijų pasiskirstymą bei sudaryti teisingas prielaidas šalies interesų atstovavimui aukščiau minėtų ES institucijų darbo organų susitikimuose, ne rečiau kaip kartą į metus yra rengiami valstybės institucijų ir įstaigų, kurių atstovai pristato Lietuvos poziciją ES Tarybos, Europos Komisijos, Stojimo į Europos Sąjungą sutarties akto 52 straipsnio komitetuose ir darbo grupėse, sąrašai, tvirtinami Ministro Pirmininko potvarkiu. Į 2005 m. spalio 3 d. Ministro Pirmininko potvarkiu Nr. 236 patvirtintus sąrašus įtraukta 81 institucija bei numatytas bendras 1381 atstovo skaičius.

5.1. Administracinių gebėjimų dalyvauti ES veikloje plėtra Lietuvoje ir pasirengimas pirmininkauti Europos Sąjungoje

⁵ Parengiamųjų ES institucijų darbo organų skaičius pastoviai kinta: oficialų ES Tarybos darbo grupių ir komitetų sąrašą parengia kiekviena ES pirmininkaujanti valstybė, Komisijos komitetų ir darbo grupių sąrašas atnaujinamas, atsižvelgiant į Europos Komisijos rengiamą metinę Komitologijos komitetų veiklos ataskaitą bei Lietuvos institucijų pasiūlymus, Stojimo į ES sutarties Akto 52 straipsnio komitetų skaičius yra fiksuotas Lietuvos Stojimo į ES sutartyje ir nesikeičia.

2005 m. toliau buvo tobulinama valstybės tarnautojų, atstovaujančių Lietuvai ES institucijose, kvalifikacija, bei vykdomos kitos priemonės, prisidedančios prie bendro administracinių gebėjimų vystymo.

2005 m. pradžioje Vyriausybės kanceliarija organizavo seminarą „Dalyvavimas ES darbo grupių ir komitetų veikloje: 2004 metų patirtis ir pamokos“, kuriame dalyvavo virš 100 ministerijų ir kitų valstybės institucijų tarnautojų, atliekančių ES reikalų koordinavimo funkcijas arba dalyvaujančių ES Tarybos ir Europos Komisijos darbo grupių ir komitetų susitikimuose. Siekiant išsiaiškinti ir seminare pristatyti Lietuvos atstovų poreikius, susijusius su efektyviu Lietuvos pozicijos atstovavimu ES darbo grupių ir komitetų posėdžiuose, buvo atlikta telefoninė apklausa, kurios metu apklausti 64 valstybės tarnautojai, dalyvaujantys ES Tarybos ir Europos Komisijos darbo grupių ir komitetų susitikimuose. Apklausos rezultatai, atskleidę ir teigiamus, ir neigiamus individualaus dalyvavimo ES institucijų darbo grupių veikloje aspektus buvo pristatyti Ministerijų valstybės sekretorių pasitarime 2005 m. kovo 22 d.

2004 m. gruodžio 13 d. ES Bendrųjų reikalų ir išorinių santykių tarybai patvirtinus ES valstybių narių pirmininkavimo ES 2007-2020 m. laikotarpiu grafiką, 2005 m. Lietuvoje buvo pradėtas pasirengimo Lietuvos pirmininkavimui Europos Sąjungoje 2013-2014 m. procesas. 2005 m. II ketv. Užsienio reikalų ministerija parengė medžiagą dėl svarbiausių Lietuvos pasirengimo pirmininkavimui aspektų, kurioje didelis dėmesys skirtas pasirengimo pirmininkavimui ES uždavinių pristatymui bei analizei. Vyriausybės kanceliarija savo ruožtu atliko pirminį ministerijų ir kitų valstybės institucijų administracinių gebėjimų įvertinimą, atsižvelgiant į atskirų valstybės tarnautojų krūvį, susijusį su dalyvavimu ES Tarybos ir Europos Komisijos darbo grupių ir komitetų veikloje. Užsienio reikalų ministerijos ir Vyriausybės kanceliarijos parengta medžiaga buvo pristatyta 2005 m. birželio 22 d. išvažiuojamojo Ministerijų valstybės sekretorių posėdžio metu ir 2005 m. liepos 11 d. Vyriausybės pasitarime.

Pastarajame pasitarime buvo nutarta Lietuvos pasirengimo pirmininkavimui laikotarpį išskaidyti į du etapus: (1) Pasirengimo pirmininkavimui Europos Sąjungoje pirminį etapą (2006-2009 m.), kurio metu dėmesys koncentruojamas bendrųjų Lietuvos valstybės institucijų administracinių gebėjimų stiprinimui; ir (2) Lietuvos pirmininkavimo ES detalaus planavimo etapą (2010-2013 m.), kuomet turės būti apsisprendžiama dėl pagrindinių proceso organizavimo principų bei imamasi konkrečių priemonių sklandaus darbo užtikrinimui. Pasitarime buvo sutarta ir dėl kai kurių kitų nuostatų, užtikrinančių administracinių gebėjimų plėtrą. Buvo pritarta nuostatai suaktyvinti ministerijose ir kitose valstybės institucijose dirbančių valstybės tarnautojų vykimą į ES Tarybos darbo grupių posėdžius; paskatinti ministerijas ir kitas valstybės institucijas paskirti po vieną pagrindinį ir ne mažiau kaip po vieną pakaitinį atstovą į kiekvieną ES Tarybos darbo grupę.

2005 m. spalio 3 d. Ministro Pirmininko potvarkiu buvo sudaryta tarpžinybinė darbo grupė, kuriai pavesta parengti pasirengimo pirmininkauti ES pirmojo etapo 2006-2009 m. veiksmų planą. Ruošiamame plane numatoma pagrindinį dėmesį skirti Lietuvos valstybės tarnautojų atitinkamų administracinių gebėjimų ugdymui, valstybės tarnautojų korpuso, turinčio darbo ES institucijose patirties, plėtrai, infrastruktūrinių, teisinių, finansinių klausimų identifikavimui ir sprendimui, pirmininkavimo ir pasirengimo jam patirties perėmimui iš kitų ES šalių, tiesioginių ryšių su tų šalių institucijomis užmezgimui. Planą numatoma patvirtinti 2006 m. I pusmetyje.

2005 m. pabaigoje, rengdamos vardinius atstovų ES Tarybos darbo grupėse ir komitetuose sąrašus, institucijos didžiojoje dalyje jų kompetencijai tenkančių darbo grupių ir komitetų paskyrė pagrindinį atstovą pavaduojantį asmenį. Dėl žmogiškųjų resursų trūkumo tas nepadaryta tik 40 darbo grupių iš 279 (14%). Daugiausia tokių darbo grupių tenka Finansų ministerijai (10), taip pat Žemės ūkio ministerijai (4) ir Aplinkos ministerijai (po 3).

2005 m. buvo toliau tobulinama Lietuvos atstovų ES darbo grupėse ir komitetuose parankinė knyga – vadovas (naujausia versija patalpinta tinklalapyje www.euro.lt). Per 2005 m. Vadovas buvo papildytas 14 naujų klausimų, iš jų aktualiausi – nauja redakcija išdėstytos ES reikalų koordinavimo taisyklės (Žin., 2004, Nr. 8-184; 2005, Nr. 57-1950), Vyriausybės kanceliarijos parengtos rekomendacijos dėl paskelbtų ES teisės aktų vertimų tikslinimo procedūros, vardinis valstybės institucijų ir įstaigų atstovų, dalyvaujančių Europos Bendrijos Agentūrų susitikimuose, sąrašas, bei atnaujinti Ministro Pirmininko potvarkio „Dėl valstybės institucijų ir įstaigų, kitų institucijų, kurių atstovai pristato Lietuvos poziciją ES Tarybos, Europos Komisijos, Stojimo į ES sutarties Akto 52 str. komitetuose ir darbo grupėse“ sąrašai.

2005 m. iki 1754 valstybės tarnautojų tobulino kvalifikaciją Lietuvos viešojo administravimo instituto (LIVADIS) organizuojamuose mokymuose įvairiais klausimais, susijusiais su ES. Detalesni duomenys pateikiami priede Nr. 2.

5.2. Lietuvos piliečių įsidarbinimas ES institucijose

2005 metų pabaigoje įvairiose ES institucijose pagal nuolatinius ir laikinus kontraktus iš viso dirbo 375 Lietuvos piliečiai. Daugiausiai dirbo Europos Komisijoje – 165 (iš jų 15 - deleguotų nacionalinių ekspertų statusu); Europos Parlamente – 100 (šis skaičius apima ir Lietuvoje išrinktus Europos Parlamento narius ir jų padėjėjus); ES Taryboje – 40; Audito Rūmuose, Regionų komitete, Ekonominių bei socialinių reikalų komitete kartu sudėjus – 40; Europos Teisingumo teisme – 30.

2005 metais keli Lietuvos piliečiai laimėjo konkursus aukštesnio ir vidutinio lygio pareigoms užimti: šiuo metu 1 Lietuvos pilietis dirba aukštesnio lygio pareigose (A*14 kategorija); 2 Lietuvos piliečiai užima vidutinio lygio pareigas (A*9 ir A*12 kategorijos).

Siekiant užtikrinti aktyvesnį ir sėkmingesnį Lietuvos piliečių dalyvavimą įsidarbinimo ES institucijose konkursuose, buvo reguliariai atnaujinama informacija tinklalapyje www.es-įsidarbinimas.lt, rengiami spaudos pranešimai, inicijuojami straipsniai, išleisti ir platinami reklaminiai plakatai, skrajutės apie įsidarbinimo ES institucijose galimybes, parengta ir išleista knyga apie pasirengimą atrankos matematiniams ir žodiniams testams. Per 2005 m. elektroninių pašto adresatų, kuriems nuolat siunčiama informacija apie naujausius konkursus, skaičius padidėjo 1000-čiu, iš viso informacijai gauti yra užsiregistravę 2693 asmenys. 2005 m. birželio mėnesį Vilniuje ir Kaune pirmą kartą buvo surengti informaciniai seminarai su Europos Personalo atrankos tarnybos, Europos Komisijos atstovais, ES institucijose dirbančiais lietuviais, kurių metu 125 valstybės tarnautojai, privataus sektoriaus darbuotojai, studentai susipažino su konkursų organizavimo tvarka ir ES institucijose dirbančių lietuvių įsidarbinimo patirtimi.

2005 m. taip pat buvo vykdomos kitos priemonės, skirtos suteikti realią paramą asmenims, siekiantiems įsidarbinti ES institucijose: kompensuojama 90% LIVADIS organizuojamų parengiamųjų kursų kainos, parengti ir organizuoti mokymai asmenims, ketinantiems

dalyvauti atrankoje į aukštesnio lygio pareigas, palaikomi nuolatiniai kontaktai su Europos Komisijos ir kitų ES institucijų pareigūnais, atsakingais už įdarbinimo klausimus, į šį procesą įtraukiami ir specialieji atašė. Tarpininkaujant Lietuvos nuolatinei atstovybei ES, palaikomi ryšiai su ES institucijose dirbančiais Lietuvos piliečiais.

5.3. ES agentūrų ar jų padalinių steigimas Lietuvoje

2004 m. spalio 25 d. Ministrų pasitarime priimtas sprendimas siekti dviejų ES įstaigų būstinių - Lyčių lygybės instituto ir ES pasienio tarnybų pareigūnų mokyklos - įkūrimo Lietuvoje.

2005 m. kovo 8 d. Europos Komisijai pateikus teisės akto projektą dėl Lyčių lygybės instituto steigimo ir svarstant projektą ES Tarybos darbo grupėse, imtasi aktyvių veiksmų pristatant Lietuvą kaip tinkamą vietą instituto būstinei. 2005 m. liepos 1 d. buvo patvirtintas bendras Užsienio reikalų ir Socialinės apsaugos ir darbo ministrų įsakymas dėl priemonių, skirtų siekti Europos Lyčių lygybės instituto steigimo Lietuvoje, plano patvirtinimo. Įgyvendinant šio plano priemones ES šalims narėms pateikti argumentai dėl Lietuvos tinkamumo steigti instituto būstinę Vilniuje, organizuota informacinė kampanija, pasiūlytos būstinės įsikūrimui tinkamos patalpos. Lietuvos siekis, paremtas dalykiniais argumentais buvo pabrėžiamas visuose Socialinės apsaugos ir darbo ministrės susitikimuose su ES šalių ministrais visų vizitų metu, taip pat nuolat primenamas visuose ES lyčių lygybės darbinėse struktūrose: komitetuose, darbo grupėse, konferencijose. Drauge pasitelktos nevyriausybinių organizacijos. 2005 m. II pusmetį ES teisės akto dėl instituto steigimo projektas perduotas svarstymams Europos Parlamente ir išvados turėtų būti pateiktos Tarybai tolesniam svarstymui 2006 m. kovo mėn. Sprendimas dėl instituto būstinės turi būti priimtas ne vėliau kaip per 6 mėn. po Reglamento priėmimo.

Įgyvendinant sprendimą dėl ES pasienio tarnybų pareigūnų mokyklos Lietuvoje steigimo, 2005 m. imtasi priemonių siekiant aktyviai dalyvauti 2005 m. pradėjusios veikti Europos operatyvaus bendradarbiavimo prie Europos Sąjungos valstybių išorės sienų valdymo agentūros FRONTEX veikloje. Kadangi ES pasienio tarnybų pareigūnų mokymas tapo FRONTEX agentūros viena pagrindinių veiklos funkcijų, Lietuva, kontroliuodama penktadalį ES išorinės sausumos sienos, siekia, kad Medininkuose steigiamoje regioninėje pasieniečių mokykloje būtų vykdomi bendri ES projektai su kaimyninėmis šalimis - Ukraina, Moldova, Rusija.

2005 m. Lietuvoje buvo pradėtas pasirengimo Lietuvos pirmininkavimui Europos Sąjungoje 2013-2014 m. procesas. 2005 m. spalio 3 d. Ministro Pirmininko potvarkiu buvo sudaryta tarpžinybinė darbo grupė, kuriai pavesta parengti pasirengimo pirmininkauti ES pirminio etapo 2006-2009 m. veiksmų planą (numatoma patvirtinti 2006 m. I pusmetyje).

2005 m. buvo toliau tobulinama Lietuvos atstovų ES darbo grupėse ir komitetuose parankinė knyga – vadovas, papildytas 14 naujų punktų, iš jų aktualiausi – nauja redakcija išdėstytos ES reikalų koordinavimo taisyklės. 2005 m. Lietuvos viešojo administravimo instituto (LIVADIS) organizuojamuose mokymuose įvairiais klausimais, susijusiais su ES, tobulino kvalifikaciją iki 1754 valstybės tarnautojų. 2005 metų pabaigoje įvairiose ES institucijose pagal nuolatinius ir laikinus kontraktus iš viso dirbo 375 Lietuvos piliečiai, iš jų keletas laimėjo aukštesnio ir vidutinio lygio pareigoms užimti.

2005 m. buvo imtasi aktyvių veiksmų įgyvendinant 2004 m. spalio 25 d. Ministrų pasitarime

priimtą sprendimą siekti dviejų ES įstaigų būstinių - Lyčių lygybės instituto ir ES pasienio tarnybų pareigūnų mokyklos - įkūrimo Lietuvoje.

6. Lietuvos integracijos į ES poveikio tyrimai

2005 m. buvo tęsiama Lietuvos integracijos į ES poveikio tyrimų programa. Šios programos apimtyje Vyriausybės kanceliarijos užsakymu buvo atliktos penkios Lietuvos integracijos į Europos Sąjungą poveikio vertinimo studijos ir baigta dar viena, 2004 m. pradėta studija. Iš viso šiems tyrimams buvo išleista 130 tūkst. Lt. Iš visų jų Lietuvos Respublikos pozicijų ES taryboje svarstomais klausimais formavimo požiūriu paminėtinos keturios: (1) Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl paslaugų ES vidaus rinkoje projekto pasekmių tyrimas; (2) ES socialinės apsaugos sistemas reglamentuojančių teisės aktų poveikio PSDF (privalomojo sveikatos draudimo fondui) studija; (3) Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl požeminio vandens apsaugos nuo taršos įgyvendinimo pasekmių tyrimas; ir (4) ES energetikos politikos poveikis Lietuvos elektros ir šilumos energetikos saugumui.

Minėtų tyrimų rezultatai paskelbti www.euro.lt interneto svetainėje.

Be to, Vyriausybės kanceliarijos surinktais duomenimis, 2004 m.⁶ kitų valstybės institucijų lėšomis buvo atlikta dvylika integracijos į ES poveikio tyrimų; iš jų paminėtini „Pajėgumo įsisavinti 2007-2013 metų ES struktūrinę paramą analizė“; „Lietuvos ir Vokietijos santykių plėtros perspektyvos Lietuvos narystės Europos Sąjungoje ir NATO kontekste“; „Turkijos narystės Europos Sąjungoje pasekmės Lietuvai“; „Lietuvos įstojimo į Europos Sąjungą poveikio Lietuvos pramonės įmonėms studija“. Kiti aštuoni tyrimai atlikti žemės ūkio, kaimo plėtros ir kaimo gyventojų užimtumo srityse.

2005 m. buvo tęsiama Lietuvos integracijos į ES poveikio tyrimų programa. Vyriausybės kanceliarijos užsakymu buvo atliktos penkios Lietuvos integracijos į Europos Sąjungą poveikio vertinimo studijos ir baigta dar viena, 2004 m. pradėta studija. Surinktais duomenimis, 2005 m. kitų valstybės institucijų lėšomis buvo atlikta dar dvylika integracijos į ES poveikio tyrimų

7. ES teisės aktų vertimų būklė

2005 metais, siekiant įvykdyti narystės ES įsipareigojimus, buvo toliau verčiami bei autentifikuojami antrinės ES teisės aktai, priimti iki 2004 m. gegužės 1 d. (papildomai persiųsti Europos Komisijos), bei pradėti versti ES Teisingumo Teismo ir Pirmosios instancijos teismo istorinių bylų sprendimai, kuriais nuo šiol privalo remtis Lietuvos teismai. Taip pat pagal poreikį buvo verčiamos ir autentifikuojamos Lietuvos tarptautinės sutartys ir konvencijos, Vyriausybės nutarimai, Ministro Pirmininko potvarkiai ir kiti dokumentai.

Pradėjus praktikoje taikyti ankstesniais metais išverstus ES teisės aktus, nuolat atsiranda poreikis patikslinti jų vertimus (naudojamos terminologijos suvienodinimas ir kitos priežastys). 2005 m. liepos mėn. Vyriausybės kanceliarija parengė rekomendacijas dėl ES oficialiame leidinyje paskelbtų ES teisės aktų vertimo lietuvių kalba tikslinimo (angl. *Corrigendum*). Dokumente išdėstytos rekomendacijos Lietuvos institucijoms: (1) kaip teikti

⁶ Apžvalgos rengimo metu duomenų apie 2005 m. dar nebuvo surinkta.

siūlymus ES teisės aktams, priimtiems iki 2004 m. gegužės 1 d.; ir (2) kaip inicijuoti vertimų tikslinimą po Lietuvos narystės ES priimtiems ir paskelbtiems ES teisės aktams.

2005 m. rugsėjo 27 d. Užsienio reikalų ministerija Vilniuje surengė tarptautinį seminarą „ES dokumentų rengimas ir vertimų problemos“, kurio metu Lietuvos ir Europos Sąjungos institucijų atstovai aptarė lingvistinių pastabų teikimo ir lietuviškų ES dokumentų tekstų kokybės gerinimo galimybes. Seminaro apibendrinimas ir pasiūlymai buvo išplatinti Lietuvos valstybės institucijoms.

Atsižvelgiant į tai, kad visus iki Lietuvos narystės ES priimtus teisės aktus vertė Vertimų, dokumentacijos ir informacijos centras, nuspręsta, kad ši institucija koordinuotų ir minėtų teisės aktų vertimo tikslinimo procesą. Atlikdamas šią funkciją, Vertimų, dokumentacijos ir informacijos centras tikrina ar Lietuvos institucijų siūlymai tikslinti dokumento vertimą yra pagrįsti, suderina siūlomus vartoti terminus su Valstybine Lietuvių kalbos komisija, siunčia nustatytos formos prašymą į Europos Komisiją ar ES Tarybos generalinį sekretoriatą.

Per 2005 m. Vertimų, dokumentacijos ir informacijos centras iš viso išvertė daugiau kaip 11 tūkst. puslapių įvairių dokumentų, bei patvirtino daugiau kaip 7 tūkst. puslapių vertimo autentiškumą. Per tris paskutinius 2005 m. mėnesius Vertimų, dokumentacijos ir informacijos centras gavo ministerijų ir kitų valstybės institucijų prašymus dėl 138 ES teisės aktų tikslinimo.

2005 m. liepos mėn. Vyriausybės kanceliarija parengė rekomendacijas dėl ES oficialiame leidinyje paskelbtų ES teisės aktų vertimo lietuvių kalba tikslinimo. Atsižvelgiant į tai, kad visus iki Lietuvos narystės ES priimtus teisės aktus vertė Vertimų, dokumentacijos ir informacijos centras, nuspręsta, kad ši institucija koordinuotų ir minėtų teisės aktų vertimo tikslinimo procesą. Per 2005 m. Vertimų, dokumentacijos ir informacijos centras iš viso išvertė daugiau kaip 11 tūkst. puslapių įvairių dokumentų, bei patvirtino daugiau kaip 7 tūkst. puslapių vertimo autentiškumą.

8. Visuomenės informavimas apie Lietuvos narystę ES

2005 m. visuomenės parama narystei Europos Sąjungoje išliko stabiliai aukšta. Remiantis reprezentatyvių gyventojų apklausų rezultatais, vidutinis paramos lygis per praėjusius metus buvo apie 71% (2004 m. – 77%). Aukščiausia parama buvo balandžio mėn.- 77%, žemiausia lapkričio ir gruodžio mėn.- 68%, detaliau žr. priedą Nr. 3).⁷ Išliekantį aukštą paramos lygį visuomenėje lėmė palankus žiniasklaidos požiūris į narystę ES, Lietuvą pasiekianti ES struktūrinių fondų parama, pozityvūs visuomenės lūkesčiai, auganti Lietuvos ekonomika, Lietuvos valstybės institucijų teikiama informacija.

2005 m. išliko ir pakankamai aukštas visuomenės informuotumo lygis: lapkričio mėn. atliktos apklausos duomenimis informacijos apie Lietuvos narystę ES pakako ar visiškai pakako 59,4% apklaustųjų (2004 m. liepa – 57,4%), nepakako ar visiškai nepakako 31,6% respondentų (2004 m. liepa – 15,3%, nei pakako, nei nepakako- 24%).⁸ Visuomenės susidomėjimas naryste ES išlieka gana stabilus (2003-2005 m. besidominčių ir šiek tiek

⁷ Visuomenės nuomonės ir rinkos tyrimų centro „Vilmorus“ apklausos. Pateikiamas klausimas „Ar Jūs remiate Lietuvos narystę Europos Sąjungoje?“

⁸ Visuomenės nuomonės ir rinkos tyrimų centro „Vilmorus“ apklausos. Pateikiamas klausimas „Ar Jums pakanka, ar nepakanka informacijos apie Europos Sąjungą?“

besidominčių naryste buvo apie 85%). Pastebima, kad daugėja „šiek tiek besidominčių“, o mažėja „besidominčių“. Tai galėtų būti paaiškinta tuo, kad klausimas, ar Lietuva taps ES nare, jau atsakytas, taip pat tuo, kad nepasitvirtino su narystės pradžia siejamo kainų šuolio baimės, pastebimos teigiamos su naryste sietinos permainos, todėl visuomenė nors ir gausiai, bet ne taip intensyviai domisi šia tema.

Informuojant visuomenę apie Lietuvos integraciją į ES, pagrindinis dėmesys buvo skiriamas aktualioms temoms: buvo informuojama apie galimybes pasinaudoti ES lėšomis, apie pokyčius Lietuvai tapus ES nare, taip pat apie žemės ūkio ir kaimo plėtros priemones, Lietuvos atstovavimą ES institucijose, Lisabonos strategijos įgyvendinimą, ES konstitucinę sutartį ir ES ateities klausimus. Didelio visuomenės ir žiniasklaidos dėmesio sulaukė ES konstitucinės sutarties ratifikavimo procesas, derybos dėl ES finansinės perspektyvos, o taip pat su galimu euro įvedimu susijusi informacija bei diskusijos. Kartu atkreiptinas dėmesys, kad per 2005 m. sumažėjo visuomenės parama euro įvedimui Lietuvoje - 2005 lapkričio mėn. už euro įvedimą pasisakė 34% apklaustųjų, prieš - 51%, 2004 m. santykis buvo atitinkamai 48% ir 36%. Toks sumažėjimas sietinas su visuomenėje sustiprėjusia nuostata, kad euro įvedimas sukels šalyje ženklų ir visuotinių kainų pakilimą. Kartu tai liudija, jog reikia aktyvesnio informavimo euro įvedimo klausimais.

2005 m. Europos informacijos centrus jungiantis Informacijos apie narystę ES tinklas Lietuvoje tapo Europos Komisijos remiamo „*Europe direct*“ informacijos sklaidos tinklo dalyviu. Tai atvėrė centrams naujas galimybes gauti daugiau aktualios informacijos apie ES, taip pat bendradarbiauti su kitomis ES šalimis, kelti darbuotojų kvalifikaciją ir kt. „*Europe direct*“ projektą numatoma įgyvendinti per 2005-2008 m. laikotarpį. Iki 50% informacijos centrų išlaidų padengiama Europos Komisijos lėšomis. Suskaičiuota, kad Lietuvos apskrityse išikūrę Europos informacijos („*Europe direct*“) centrai per 2005 m. surengė virš 300 renginių (paskaitų, seminarų, parodų, diskusijų, ir pan.). Šiuose renginiuose bei informacijos centruose apsilankė virš 80 tūkst. gyventojų.

Vyriausybės kanceliarija, pristatydama visuomenei Lietuvos narystę Europos Sąjungoje, 2005 m. yra parengusi ir išleidusi įvairios tematikos leidinių 157 tūkst. egz. tiražu. Užsienio reikalų ministerija savo ruožtu rėmė informacijos sklaidą Sutarties dėl Konstitucijos Europai klausimais (paremta knygos „ES dokumentai ir sutartis dėl konstitucijos Europai“ leidyba, įvairūs nevyriausybinų organizacijų projektai, mokymai žiniasklaidai). Taip pat 2005 m. URM iniciatyva buvo sukurtas dokumentinis filmas apie Lietuvos kelią į ES („Atgal į žemėlapi“). Savo ruožtu ES paramos panaudojimą administruojančios institucijos reguliariai teikė informaciją apie įgyvendinamus ES Struktūrinės paramos projektus, paraiškų teikimo sąlygas ir pasiektus rezultatus.

Dėl Lietuvą pasiekiančios ES struktūrinių fondų paramos, augančios ekonomikos, palankaus žiniasklaidos požiūrio į narystę ES ir kitų veiksnių 2005 m. išliko aukšta visuomenės parama narystei ES. Vidutinis visuomenės paramos lygis per praėjusius metus buvo apie 71%. Kartu išliko pakankamai aukštas visuomenės informuotumo lygis - informacijos apie Lietuvos narystę ES pakako ar visiškai pakako 59,4% apklaustųjų. Visuomenės susidomėjimas naryste ES taip pat išlieka stabilus – 85%. Europos informacijos centrų tinklui Lietuvoje tapus Europos Komisijos remiamo „*Europe direct*“ informacijos sklaidos tinklo dalyviu, atsivėrė naujų galimybių skleisti informaciją apie Lietuvos narystę ES. Tačiau sumažėjusi visuomenės parama euro įvedimui rodo būtinybę aktyviau informuoti visuomenę euro įvedimo klausimais.

II dalis. ES reikalų koordinavimo sistemos apžvalga

1. Teisinio ES reikalų koordinavimo pagrindo plėtra

2005 m. Vyriausybė pabaigė derinti ES reikalų koordinavimo taisykles su 2004 m. lapkričio mėn. Seimo priimtomis Vyriausybės įstatymo ir Seimo statuto pataisomis, tuo būdu baigdama ES reikalų sprendimo Lietuvoje procedūrų įteisinimą. Naująją ES reikalų koordinavimo taisyklių redakciją ir atitinkamus Lietuvos Respublikos Vyriausybės darbo reglamento pakeitimus Vyriausybė patvirtino 2005 m. balandžio 29 d.

Priėmus minėtas pataisas, Vyriausybė baigė formuoti bendradarbiavimo su Seimu integracijos į ES srityje procedūras. Šiomis pataisomis taip pat nustatytos Vyriausybės sprendimų ir rezoliucijų, kuriomis pritariama Lietuvos Respublikos pozicijoms dėl pasiūlymų priimti Europos Sąjungos teisės aktus ir dėl kitų ES dokumentų, teikimo, svarstymo ir priėmimo procedūros, detalizuotos Lietuvos pozicijų rengimo (apimant ir Lietuvos pozicijas, susijusias su Europos teisminėse institucijose nagrinėjamomis bylomis) taisyklės bei ES teisės perkėlimo ir įgyvendinimo nacionalinėje teisėje koordinavimo taisyklės. Tokiu būdu 2005 m. Lietuvoje buvo baigtas kurti teisinis ES reikalų koordinavimo pagrindas.

2. Lietuvos narystės ES informacinės sistemos (LINESIS) kūrimo apžvalga

2005 m. toliau buvo tobulinama LINESIS sistema ir plečiamos jos panaudojimo galimybės.

Siekiant prisitaikyti prie naujų poreikių, susijusių su ES reikalų koordinavimo taisyklių pakeitimais, o taip pat atsižvelgiant į vartotojų iš kitų institucijų poreikius buvo tobulinama ES pozicijų derinimo posistemė. Kaip vieni svarbiausių pakeitimų paminėtini naujos Lietuvos pozicijos formos įdiegimas ir patobulinta pastabų dėl ES dokumentų vertimo teikimo funkcija. 2005 m. taip pat buvo sukurta ir įdiegta procedūra Seimo priimtų nuomonių, išvadų ir rekomendacijų ES dokumentams ir Lietuvos pozicijoms registravimui. Šiuo metu LINESIS duomenų bazėje šių Seimo dokumentų užregistruota 40.

2005 m. visa apimtimi ėmė funkcionuoti LINESIS ES teisės įgyvendinimo koordinavimo posistemė. Įdiegus šią posistemę, kiekvieną dieną institucijos el. paštu informuojamos apie jų kompetencijai tenkančius naujai priimtus ES teisės aktus, kartu pateikiama informacija apie ES teisės akto įgyvendinimo terminus bei pridedama nuoroda į ES teisės akto tekstą. Institucijų pasiūlymai dėl ES teisės aktų perkėlimo ir įgyvendinimo kaupiami LINESIS duomenų bazėje, kartu vykdoma ES teisės aktų peržiūros kontrolė. Patvirtinus institucijų siūlomas ES teisės perkėlimo ir įgyvendinimo priemones, pradedamas jų įgyvendinimo monitoringas, t.y. kartą per mėnesį institucijos, pasinaudodamos LINESIS siūlomais šablonais pateikia standartizuoto pobūdžio informaciją apie priemonių vykdymą. Pradėjus naudoti LINESIS ES teisės įgyvendinimo koordinavimo posistemę buvo sudarytos prielaidos operatyviau reaguoti į galimus institucijų vėlavimus, pagerėjo informacijos prieinamumas, atsirado galimybių įvairesniais aspektais analizuoti bei pristatyti informaciją apie priemonių vykdymą.

2005 m. baigta kurti LINESIS „veidrodinė“ versija, skirta Lietuvoje išrinktiems Europos Parlamento nariams, Vyriausybės socialiniams-ekonominiams partneriams susipažinti su

Lietuvos pozicijų ES teisės aktų projektams rengimo, jų svarstymo ES ir Lietuvos institucijose procesu, taip pat su ES teisės įgyvendinimo planų vykdymu.

Per 2005 metus LINESIS sistemos kūrimui bei tobulinimui buvo skirta 269 tūkst. litų. 2005 m. gruodžio 31 dieną sistemoje buvo registruoti 1254 vartotojai (iš jų 30 socialinių-ekonominių partnerių vartotojų) iš 89 institucijų, realiai sistema naudojosi 852 asmenys iš 75 institucijų. Šiuo metu LINESIS duomenų bazėse sukaupta 86 993 dokumentai, kurių apimtis – 22 gigabaitai.

2005 m. buvo baigtas kurti lietuviškasis ES reikalų koordinavimo modelis. Priimtos paskutinės ES reikalų koordinavimą reglamentuojančios teisės aktų pataisos, tokiu būdu pereinant į naują, procedūriškai stabilų ES reikalų sprendimo Lietuvoje etapą, kuriame visos dalyvaujančios institucijos bei interesų grupės žino ką, kaip ir kada turi ir gali atlikti bei ko gali tikėtis iš kitų šio proceso dalyvių. Kartu visa apimtimi pradėjo funkcionuoti LINESIS ES teisės įgyvendinimo ir perkėlimo koordinavimo posistemė. Ją įdiegus, buvo sudarytos prielaidos operatyviau reaguoti į galimus institucijų vėlavimus, pagerėjo informacijos prieinamumas, atsirado daugiau galimybių analizuoti, kaip vykdomos numatytos priemonės. Visa tai sudaro sąlygas skirti pagrindinį dėmesį Lietuvos dalyvavimui formuojant ir atstovaujant valstybės interesams įvairiais ES klausimais bei siekti didesnio Lietuvos vaidmens priimant bendrus ES sprendimus.

III dalis. Dalyvavimo ES institucijų veikloje 2005 m. apžvalga

1. Lietuvos ES reikalų darbo grupių veikla

ES reikalų darbo grupės yra vienas iš keleto būdų parengti ir suderinti Lietuvos Respublikos pozicijas ES institucijose svarstomais klausimais (kiti būdai – apsiikeitimas informacija LINESIS sistemoje arba įprastas susirašinėjimas), taip pat apsvarstyti kitus su naryste ES susijusius klausimus. Šiuo metu yra sudarytos 27 ES reikalų darbo grupės ir 18 pogrupių. 2005 m. Kultūros ministro įsakymu buvo sudarytas Vidaus rinkos darbo grupės Autorių teisių pogrupis, Susisieikimo ministro įsakymais atnaujintos Transporto ir Telekomunikacijų, o Žemės ūkio ministrės įsakymais - Žemės ūkio ir Žuvininkystės darbo grupių sudėtys.

Apibendrinus už atskirų ES reikalų darbo grupių veiklą atsakingų institucijų pateiktą medžiagą, buvo gauti tokie duomenys: 16 darbo grupių ir dešimties pogrupių atveju nurodyta, kad 2005 m. posėdžiai nebuvo rengiami, o pozicijos buvo derinamos ir kiti klausimai buvo sprendžiami darbo grupės nariams susirašinėjant oficialiai, elektroniniu paštu ar bendradarbiaujant kitais būdais. 11 darbo grupių ir aštuonių pogrupių atveju buvo nurodyta, kad buvo rengiama nuo vieno iki vienuolikos posėdžių. Dažniausiai į posėdžius rinkdavosi Bendrųjų reikalų ir išorinių santykių, Vidaus reikalų, ES teismų ir Muitų sąjungos darbo grupės. Lyginant su 2004 m., esminių pokyčių darbo grupių veikloje nėra.

2. Dalyvavimas ES Tarybos bei Europos Komisijos darbo grupių ir komitetų veikloje

2.1. Dalyvavimo ES Tarybos darbo grupėse ir komitetuose apimtys

Siekiant įvertinti Lietuvos dalyvavimo ES Tarybos darbo grupių ir komitetų posėdžiuose apimtį ir tendencijas 2005 m., buvo peržiūrėtos visos LINESIS sistemoje užregistruotos ataskaitos iš ES Tarybos darbo grupių ir komitetų posėdžių. Analizuojant duomenis buvo siekiama išsiaiškinti bendras dalyvavimo tendencijas.

Per 2005 m. įvyko 3033 ES Tarybos darbo grupių ar komitetų susitikimai. Lietuvos atstovai dalyvavo 85% (2571 iš 3033). Į didžiąją dalį susitikimų ėjo tik atstovai arba iš sostinės, arba iš Lietuvos Nuolatinės atstovybės prie ES (vidutiniškai po 40%), penktadalyje dalyvautų susitikimų atstovą iš sostinės lydėjo Nuolatinės atstovybės darbuotojas. Bendrai paėmus, atstovai iš sostinės dalyvavo 1553 susitikimuose, arba 60% dalyvautų susitikimų; o darbuotojai iš Nuolatinės atstovybės – 1609 susitikimuose, arba 63% dalyvautų susitikimų (detaliau žr. 4.1 ir 4.2 lenteles priede Nr. 4).

Iš ministerijų didžiausias krūvis teko Užsienio reikalų ministerijai (dalyvavo 432 posėdžiuose iš 1177 - 37%), taip pat Finansų ministerijai (111 posėdžių iš 223 - 50%), Teisingumo ministerijai (88 posėdžiai iš 101 – 87%), Ūkio ministerijai (85 posėdžiai iš 134 - 63%), Krašto apsaugos ministerijai (83 posėdžiai iš 155 - 54%). Tuo tarpu žemiausiais dalyvavimo iš sostinės rodikliais tarp ministerijų pasižymėjo Socialinės apsaugos ir darbo ministerija (24%, 18 posėdžių iš 75), Švietimo ir mokslo ministerija (22%, 17 posėdžių iš 78) bei Susisieikimo ministerija (12%, 15 posėdžių iš 130) (detaliau žr. 4.7 lentelę priede Nr. 4).

2005 m., įskaitant ir pogrupius, buvo susirinkusios 194 (iš 293 - 65%) ES Tarybos darbo grupės ir komitetai (t.y. apie šimtą sudarytų ES Tarybos darbo grupių ir komitetų 2005 m.

neposėdžiavo).⁹ Viena ES Tarybos darbo grupė vidutiniškai rinkosi penkiolika kartų. Iš dažniausiai posėdžiavusių ES Tarybos darbo grupių ir komitetų paminėtina Aplinkos darbo grupė (124 susitikimai), Politinis ir saugumo komitetas (101 susitikimas), Patarėjų užsienio santykių klausimais darbo grupė (96 susitikimai).

13 ES Tarybos darbo grupių veikloje (37 susitikimai) nė karto nedalyvavo nei Nuolatinės atstovybės darbuotojai, nei atstovai iš sostinės (žr. 4.8 lentelę priede Nr. 4).

2.2. Kelionių į ES Tarybos darbo grupių ir komitetų susitikimus išlaidų kompensavimas

Kalbant apie kelionių į ES Tarybos ir jos darbo grupių bei komitetų posėdžius kompensavimą iš Europos Bendrijų biudžeto, būtina atkreipti dėmesį, kad 2005 m. Lietuva panaudojo tik 37,5% visų metams skirtų lėšų (2,126 mln. iš 5,671 mln. Lt). Minėtoji suma apima 1394 vizitų išlaidas (įskaitant ir 183 vizitus į ES Tarybos posėdžius).

Lyginant 2004 ir 2005 m., kiek vidutiniškai per mėnesį kompensuota išlaidų už keliones į ES Tarybos ir jos darbo grupių bei komitetų posėdžius, galima fiksuoti nemažas augimo tendencijas. 2005 m. per vieną mėnesį vidutiniškai kompensuota 177 tūkst. Lt. (116 vizitai) išlaidų, t.y. 29% daugiau nei 2004 m., kuomet kompensuota 137 tūkst. Lt (90 vizitų). Tuo tarpu bendras šiam tikslui iš ES Bendrijų biudžeto skirtų lėšų įsisavinimo procentas liko panašus (2004 m. – 30%, 2005 m. – 37,5%).

Taip pat palyginus statistinius dalyvavimo duomenis su bendra kompensuotų susitikimų suma, galima daryti prielaidą, kad ne visos institucijos arba ne visi atstovai pasinaudojo teise susigrąžinti lėšas, panaudotas kelionėms į ES Tarybos ar ES Tarybos darbo grupių ir komitetų susitikimus. Tiesa, 23 atvejais vieno vizito metu buvo sudalyvauta daugiau nei vienos darbo grupės posėdyje, tačiau skirtumas tarp dalyvautų ir kompensuotų susitikimų siekia 340. Detalūs duomenys apie kompensuotų vizitų skaičių ir lėšas pagal institucijas pateikiami priede Nr. 5.

2.3. Ataskaitų iš ES Tarybos darbo grupių ir komitetų susitikimų pateikimas

Iš 2005 m. įvykusių 3033 įvairių ES Tarybos darbo grupių ar komitetų susitikimų ataskaitos pateiktos iš 2571 susitikimo (visas jas, išskyrus riboto naudojimo dokumentus, galima rasti LINESIS duomenų bazėje). Dėl 323 susitikimų institucijos pateikė informaciją apie nedalyvavimą posėdyje dėl klausimo neaktualumo Lietuvai. Dėl 139 susitikimų informacija nebuvo pateikta – tai sudaro 4,5% nuo bendro dalyvautų susitikimų skaičiaus.

Nors metų pabaigoje užfiksuotas LINESIS registruotų ataskaitų skaičius yra pakankamai didelis, tačiau reikia pastebėti, kad metų eigoje atsiskaitymas apie dalyvavimą ES Tarybos darbo grupių ir komitetų posėdžiuose nebuvo geras. Laiku (t.y. per 1 darbo dieną po darbo grupės posėdžio) buvo pateikta tik 20% ES Tarybų darbo grupių posėdžių ataskaitų. Tuo tarpu didžioji dalis informacijos buvo pateikta tik metų gale, kai Vyriausybės kanceliarija oficialiu raštu paragino ministerijas ir kitas valstybės institucijas patikslinti informaciją apie dalyvavimą ES Tarybos darbo grupių posėdžiuose.

⁹ Čia ir toliau remiamasi 2004 m. Ministro Pirmininko potvarkyje Nr. 328 ir 2005 m. Ministro Pirmininko potvarkyje Nr. 236 nurodytais Tarybos bei Komisijos darbo grupių ir komitetų skaičiais.

Remiantis LINESIS sistemos duomenimis, Susisiekimo ministerija laiku pateikė daugiausiai, t.y. 54% ataskaitų, Statistikos departamentas – 47%, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija - 39%, Aplinkos ir Švietimo ir mokslo ministerijos po 36%, Kultūros ministerija – 32%, Teisingumo ministerija – 30%, Nacionalinė vartotojų teisių apsaugos taryba – 29%, Finansų ministerija – 24%, likusios institucijos – mažiau nei po 20%.

Po oficialaus paraginimo patikslinti duomenis apie dalyvavimą ES Tarybos darbo grupių posėdžiuose, informacija buvo patikslinta dėl 834 susitikimų, įvykusių 2005 m. sausio – spalio mėn. (pateiktos 599 ataskaitos, nurodyta, kad 18 posėdžių neįvyko, o 217 susitikimų nedalyvauta). Iš viso lapkričio - gruodžio mėn. LINESIS duomenų bazėje buvo įregistruotos 1027 ataskaitos, iš jų tik 116 pateikta laikantis ES koordinavimo taisyklėse nustatyto termino. Vadinasi, 35% visų ataskaitų buvo pateikta tik po savaitės ar dar vėliau.

2.4. Pozicijų pirminiems ES teisės aktų, teikiamų svarstymui ES Tarybos darbo grupių ir komitetų posėdžiuose, pateikimas

Per 2005 m. buvo parengtos 432 pozicijos (iš 453) pirminiems ES teisės aktų (teikiamų svarstymui ES Tarybos darbo grupėse ir komitetuose) projektams (iš šio skaičiaus: 17% pozicijų – Užsienio reikalų ministerijos kompetencijai tenkančiais klausimais, 15% – Finansų ministerijos, 13% – Ūkio ministerijos, po 8% – Susisiekimo ministerijos ir Vidaus reikalų ministerijos, po 7% – Žemės ūkio ministerijos ir Žuvininkystės departamento, 4% – Aplinkos ministerijos ir 21% – kitų institucijų kompetencijos klausimais). Per 2004 m. atitinkamai buvo parengtos 479 pozicijos.

2.5. Dalyvavimo Europos Komisijos komitetuose ir darbo grupėse apimtys

Per 2005 m. įvyko 1193 įvairūs Europos Komisijos komitetų ir darbo grupių susitikimai. Iš jų Lietuvos atstovai dalyvavo 89% susitikimų (1057 iš 1193). Į didžiąją dalį susitikimų (88%) vyko tik atstovai iš sostinės, 12% susitikimų atstovą iš sostinės lydėjo Nuolatinės atstovybės darbuotojas. Bendrai paėmus, atstovai iš sostinės dalyvavo 1055 susitikimuose (99% dalyvautų susitikimų), o Nuolatinės atstovybės darbuotojai – 130 susitikimų, arba 12% įvykusių susitikimų. (detaliau žr. 4.4- 4.6 lenteles priede Nr. 4).

Iš dažniausiai posėdžiavusių Komisijos komitetų pažymėtinas Javų vadybos komitetas (42 susitikimai), Cukraus vadybos komitetas (32 susitikimai) ir Europos draudimo ir profesinių pensijų priežiūros institucijų komitetas (25 susitikimai). Vidutiniškai vienas komitetas per metus buvo susitkęs apie 4 kartus. Iš ministerijų pats didžiausias krūvis teko Žemės ūkio ministerijai (dalyvauta 333 posėdžiuose iš 342 - 97%).

Atsižvelgiant į tai, kad geriausiai Lietuvos poziciją tam tikru klausimu gali pristatyti poziciją parengęs specialistas bei įvertinant būsimą Lietuvos pirmininkavimo ES uždavinius, 2006 m. turėtų būti aktyviau skatinamas atstovų iš sostinės dalyvavimas ES Tarybos darbo grupių ir komitetų susitikimuose. Per 2005 m. atstovai iš sostinės dalyvavo tik pusėje įvykusių susitikimų (1553 posėdžiuose iš 3033), atitinkamai buvo įsisavintas tik trečdalis Lietuvai skirtų lėšų kelionėms į ES Tarybos, jos darbo grupių ir komitetų posėdžius kompensuoti. Be to, 2005 m. ne visos institucijos ar ne visi atstovai pasinaudojo teise susigrąžinti kelionei į ES Tarybos, ar atitinkamos ES Tarybos darbo grupės bei komiteto susitikimus panaudotas lėšas. Ne mažiau svarbu gerinti informavimą apie posėdžių Briuselyje rezultatus. Nors metų pabaigoje LINESIS duomenų bazėje buvo įregistruotos ataskaitos beveik iš visų posėdžių, kuriuose dalyvavo Lietuvos atstovai, tačiau 35% ataskaitų buvo pateikta tik po savaitės ar

3. ES klausimų svarstymas Ministerijų valstybės sekretorių pasitarimuose

2005 m. įvyko 45 Ministerijų valstybės sekretorių pasitarimai, kuriuose buvo svarstyta europinė darbotvarkė. Pasitarimuose buvo apsvarstyti 44 klausimai dėl Lietuvos pozicijų COREPER I ir II posėdžiuose nagrinėjamais klausimais, taip pat atskirai apsvarstytos 4 Lietuvos pozicijos dėl 4 ES lygmens klausimų (dėl antidempingo muitų trąšoms taikymo, dėl ES kovos su narkotikais strategijos veiksmų plano, dėl prekybos kankinimo įranga ir dėl pasiruošimo 6-ajai Pasaulio prekybos organizacijos Ministrų konferencijai), 3 bendri procedūriniai-administraciniai klausimai, 14 klausimų dėl 2005 m. integracinių įstatymų projektų ir ES teisės perkėlimo ir įgyvendinimo plano ir jo vykdymo, taip pat kiti klausimai. 44 kartus buvo pasitarimui teikta bendra Lietuvos pozicijų rengimo būklė ir ataskaitų iš ES Tarybos darbo grupių teikimo situacija. Detalesnė informacija apie svarstytus klausimus pateikta priede Nr. 6.

2005 metais iš viso parengtos 979 pozicijos COREPER I ir 996 pozicijos COREPER II posėdžiuose svarstomais klausimais. COREPER I atveju, 9 pozicijos buvo nepateiktos iš viso, vėluota pateikti 136 pozicijas (abiem atvejais dažniausia priežastis – iki posėdžio negauti arba pavėluotai gauti ES dokumentai). Paprastai viena-trys pastabos dėl pozicijų kokybės išsakomos Ministerijų valstybės sekretorių pasitarimuose.

2005 m. įvyko 41 COREPER I ir 45 COREPER II posėdžiai. Lietuvos atstovai COREPER I posėdžiuose aktyviausiai dalyvavo svarstant žemiau išvardintų sričių klausimus: transporto (eurovinjetės klausimu – 3 pasisakymai), aplinkos apsaugos (reglamento ir direktyvos dėl cheminių medžiagų registracijos, įvertinimo autorizacijos ar apribojimų (REACH) – 5 pasisakymai), žuvininkystės (dėl žvejybos galimybių ir žvejybos kvotų – 6 pasisakymai), konkurencingumo srityje (pasisakyta geresnio reguliavimo, paslaugų direktyvos klausimais), socialinių reikalų (pasisakyta darbo laiko direktyvos klausimu), švietimo ir mokslo srityje (dėl 7-osios bendrosios programos – 2 pasisakymai). 2005 m. Lietuva pareiškė savo poziciją COREPER I posėdžių metu daugiau kaip 40 kartų.

Lietuvos atstovai COREPER II posėdžiuose aktyviausiai dalyvavo svarstant šiuos klausimus: 2007-2013 m. finansinė perspektyva - 9 pasisakymai, ES Plėtra (Turkija, Balkanai) – 8 pasisakymai, ES -Rusijos viršūnių susitikimo klausimai - 5 pasisakymai, dėl sumažintų PVM tarifų – 4 pasisakymai, dėl ES režimo, susijusio su bananais – 4 pasisakymai.

COREPER II posėdžiuose Lietuva taip pat išreiškė savo poziciją šiais klausimais: dėl teisėtvarkos tikslais saugomų telekomunikacinių duomenų, dėl išorinių santykių finansinių instrumentų, dėl bendro požiūrio į vizų supaprastinimą, PPO derybų ir Lisabonos proceso klausimais, pasisakė dėl ES Vadovų tarybos išvadų bei kitais išorinių santykių, finansų, teisingumo ir vidaus reikalų bei saugumo politikos klausimais. 2005 m. Lietuva pareiškė savo poziciją COREPER II posėdžių metu daugiau kaip 70 kartų.

2005 m. birželio 22 d. įvyko išvažiuojamasis pasitarimas Briuselyje. Išvažiuojamojo posėdžio metu buvo susitikta su EK pareigūnais ir Lietuvoje išrinktais EP nariais, lankytasi ES Taryboje. Pasitarime, surengtame Lietuvos nuolatinėje atstovybėje ES, daugiausiai dėmesio skirta Lietuvos pozicijų rengimo ir jų keitimo klausimams, atstovybės, specialiųjų

atašė darbu gerinti, geresniam ministerijų, atstovybės, specialiųjų atašė bendradarbiavimui užtikrinti bei veiklai sklandžiau koordinuoti.

2005 m. taip pat įvyko 22 ES Tarybos Specialiojo žemės ūkio komiteto (SCA) posėdžiai. Pasirengimą jiems koordinavo bei pozicijas rengė Žemės ūkio ministerijos Specialiojo žemės ūkio komiteto darbo grupė. Pagrindiniai svarstyti klausimai - cukraus reformos, fondo kaimo plėtrai, BŽŪP finansavimo ir kiti reglamentai.

2005 m. įvyko 45 Ministerijų valstybės sekretorių pasitarimai, kuriuose buvo svarstomi europinės darbotvarkės klausimai. Pasitarimuose buvo apsvarstyti 44 klausimai dėl Lietuvos pozicijų COREPER I ir II posėdžiuose (atitinkamai 979 ir 996), 4 klausimai dėl konkrečių Lietuvos pozicijų. Per metus įvyko 41 COREPER I ir 45 COREPER II posėdžiai, kuriuose Lietuvos atstovai pareiškė Lietuvos poziciją atitinkamai daugiau kaip 40 ir 70 kartų. Taip pat surengtas išvažiuojamasis posėdis į Lietuvos Nuolatinę atstovybę ES Briuselyje, kur buvo aptartos Vyriausybės institucijų veiklos koordinavimo ES klausimais problemos. 2005 m. įvyko 22 ES Tarybos Specialiojo žemės ūkio komiteto (SCA) posėdžiai.

4. ES klausimų svarstymas Vyriausybės pasitarimuose ir Lietuvos pozicijų pristatymas ES Taryboje

2005 m. įvyko 73 ES Tarybos posėdžiai, kuriems parengtos 504 Lietuvos pozicijos. Didžiausias krūvis - 14 Bendrųjų reikalų ir išorinių santykių tarybos (BRIST) (109 pozicijos) ir 13 Ekonomikos ir finansinių reikalų (ECOFIN) tarybos posėdžių (85 pozicijos) - teko atitinkamai Užsienio reikalų ministerijai ir Finansų ministerijai (žr. priedą Nr. 7).

Iš viso 2005 m. Vyriausybės pasitarimuose svarstyta 120 ES klausimų. Iš jų svarstytos Lietuvos pozicijos dėl 60 ES Tarybos posėdžių. Daugiausiai kartų Vyriausybės pasitarimuose pristatyta klausimų, svarstytų BRIST, ECOFIN bei Žemės ūkio ir žuvininkystės (ŽŪŽ) ES tarybų posėdžiuose. Taip pat 11 kartų apsvarstyti ES Tarybos posėdžių rezultatai – iš jų 8 kartus aptarti ECOFIN rezultatai. Po vieną kartą aptarti BRIST, Teisingumo ir vidaus reikalų (TVR) bei Transporto, telekomunikacijų ir energetikos (TTE) tarybų rezultatai. (žr. priedą Nr. 7).

2005 m. Vyriausybės pasitarimuose išsamiau pristatytos ir aptartos 18 pozicijų dėl ES Tarybose svarstomų klausimų: TVR – 5 kartus, Konkurencingumo tarybos, Žemės ūkio ir žuvininkystės (ŽŪŽ) tarybos, BRIST – visų po 3 kartus, ECOFIN - 2 kartus, TTE tarybos bei Socialinės politikos, sveikatos ir vartotojų reikalų tarybos – po 1 kartą. Tarp Vyriausybėje išsamiau aptartų Lietuvos pozicijų galima būtų paminėti pozicijas dėl šių ES Taryboje 2005 m. svarstytų klausimų: Naujųjų ES valstybių narių indėlio į oficialią paramą vystymuisi dydžio fiksavimas (BRIST), geležinkelių liberalizavimas (TTE), 2006 m. biudžeto projektas (ECOFIN), veiksmų planas įgyvendinant Hagos programą (TVR), Bendrosios žemės ūkio politikos finansavimas, kaimo plėtros strateginės gairės (ŽŪŽ), EP ir ES Tarybos direktyva dėl tam tikrų darbo laiko organizavimo aspektų (Socialinės politikos, sveikatos ir vartotojų reikalų taryba), cheminių medžiagų registracijos, įvertinimo, autorizacijos ir apribojimų reglamento projektas REACH, 7-oji mokslinių tyrimų programa (Konkretingumo taryba) ir kt.

Šalia Lietuvos pozicijų dėl klausimų, svarstomų artimiausiuose ES Tarybos posėdžiuose aptarimo, 2005 m. Vyriausybės pasitarimuose Vyriausybės kanceliarijos arba atsakingų

institucijų iniciatyva taip pat svarstyti 49 su artimiausiais ES Tarybos posėdžiais nesusiję, tačiau Lietuvai aktualūs ES politikos klausimai.

- *Svarbiausių ES dokumentų pristatymas*: ES finansinė perspektyva 2007-2013 m., ES 2006 m. preliminarus biudžeto projektas.
- *Lietuvos pozicijos dėl ypatingai svarbių klausimų*: Pasiūlymai dėl Lietuvos pozicijos dėl Europos Komisijos (EK) Teisėkūros ir darbo programos bei Lietuvos ES politikos aktualiausių 2006 m. klausimų sąvado; pritarimas Lietuvos pozicijai dėl EK 2005 birželio 22 d. pasiūlymo dėl cukraus reformos; Lietuvos pozicijos dėl Lisabonos strategijos peržiūros ir pasiūlymų dėl tolimesnių Lietuvos veiksmų pristatymas; pasiūlymai dėl Lietuvos pozicijos dėl ES Integruotų ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo gairių 2005-2008 m.; Lietuvos pozicija dėl EP ir ES Tarybos reglamento projekto nustatančio asmenų judėjimą per valstybių sienas reglamentuojančias taisykles apimančią kodeksą bei EP ir ES Tarybos reglamento projekto, nustatančio vietinio eismo per sieną prie valstybių narių išorinių sausumos sienų taisykles, Lietuvos pozicija dėl EP ir ES Tarybos direktyvos dėl paslaugų vidaus rinkoje projekto.
- *Klausimai, susiję su ES struktūrinės paramos panaudojimu*: Lietuvos 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategijos prioritetų pristatymas; ES struktūrinės paramos panaudojimo strategijai įgyvendinti veiksmų programų pristatymas; Europos Sąjungos paramos įsisavinimo planai 2004-2006 m. Ignalinos atominės elektrinės pirmojo bloko eksploatavimui nutraukti; ES Solidarumo fondo dotacijos Lietuvai; informacija dėl ES finansinės paramos panaudojimo žemės ūkio srityje; informacija dėl ES finansinės paramos panaudojimo įgyvendinant Specialiąją Kaliningrado tranzito programą ir įgyvendinant Šengeno priemonės programą.
- *ES teisės įgyvendinimo problemos*: Nacionalinio Šengeno *acquis* priėmimo plano įgyvendinimas ir tolesni veiksmai; informacija apie Bendrojo programavimo dokumento įgyvendinimą.
- *Klausimai, susiję su Lietuvos interesų atstovavimu ES institucijose*: Lietuvos pasirengimas pirmininkauti ES, ministrų dalyvavimas ES Tarybos posėdžiuose, keitimasis informacija su Lietuvoje išrinktais EP nariais, rašytinių pastabų teikimas ir atstovavimas Europos Teisingumo teismo bylose.
- *Kiti klausimai ir informacijai*: Visuomenės informavimo apie euro įvedimą papildomi veiksmai, euro įvedimo plano ir strategijos patvirtinimas, žinių visuomenės plėtros pažangos ataskaitos teikimas Europos Komisijai, specialiųjų atašė veiklos Lietuvos diplomatinėse atstovybėse teisinis reglamentavimas, informacija apie Lietuvos dalyvavimą Europos Bendrijų programose.

2005 m. įvyko 73 ES Tarybos posėdžiai, kuriems parengtos 504 Lietuvos pozicijos. Didžiausias krūvis - 14 Bendrųjų reikalų ir išorinių santykių tarybos (BRIST) (109 pozicijos) ir 13 Ekonomikos ir finansinių reikalų (ECOFIN) tarybos posėdžių (85 pozicijos) - teko atitinkamai Užsienio reikalų ministerijai ir Finansų ministerijai. Iš viso 2005 m. Vyriausybės pasitarimuose svarstyta 120 klausimų, tiesiogiai susijusių su ES klausimais. Iš jų svarstytos Lietuvos pozicijos dėl 60 ES Tarybos posėdžių (išsamiau aptarta 18 pozicijų ES Tarybose svarstomais klausimais). 11 kartų apsvarstyti ES Tarybos posėdžių rezultatai – iš jų 8 kartus aptarti ECOFIN rezultatai. Taip pat 2005 m. Vyriausybės pasitarimuose Vyriausybės kanceliarijos arba atsakingų institucijų iniciatyva svarstyti 49 su artimiausiais ES Tarybos posėdžiais nesusiję, tačiau Lietuvai aktualūs ES politikos klausimai.

5. Dalyvavimas Europos Vadovų Tarybose

2005 m. įvyko keturi Europos Vadovų Tarybos (EVT) posėdžiai. Kovo 22-23 d. EVT buvo pasiektas susitarimas dėl Stabilumo ir augimo pakto patobulinimų (išlaikytos 3% BVP fiskalinio deficito ir 60% BVP skolos ribos, priimtas Lietuvos ir kitų valstybių pasiūlymas, kad priimant sprendimą dėl pernelyg didelio deficito, būtų atsižvelgiama į pensijų reformos išlaidas) ir Lisabonos strategijos peržiūros (nutarta koncentruotis į pagrindinius prioritetus – augimą ir užimtumą). Birželio 16-17 d. EVT nepavyko susitarti dėl 2007-2013 m. ES finansinės perspektyvos, tačiau buvo patvirtintos Integruotos ekonominio augimo ir darbo vietų kūrimo gairės (kurių pagrindų vėliau buvo priimta nacionalinė Lisabonos strategijos programa) bei priimta EVT deklaracija dėl Europos ateities, kuria patvirtinta, kad ES konstitucinės sutarties procesas nebus stabdomas nepaisant nesėkmingų referendumų Prancūzijoje ir Nyderlanduose. Spalio 27 d. įvykusiame neformaliame EVT susitikime toliau tartasi dėl būtinų ES ekonominių ir socialinių reformų. Paskutinėje 2005 m. EVT gruodžio 15-16 d. pagaliau buvo pasiektas susitarimas dėl naujosios ES finansinės perspektyvos, pagal kurią Lietuvai 2007 – 2013 m. turėtų tekti daugiau nei 36 milijardai litų. Vyriausybės pasitarimuose buvo aptariamas pasirengimas EVT posėdžiams bei Lietuvos pozicijos svarbiausiais juose svarstomais klausimais.

6. Lietuvos pozicijų formavimas ir atstovavimas Europos Teisingumo Teisme (ETT)

Svarstant bylas Europos Teisingumo Teisme (taip pat Pirmosios instancijos teisme (PIT)), Lietuva kaip ir visos ES šalys narės turi teisę įstoti į bylą ar bet kurioje byloje pareikšti rašytines pastabas ir/ar išsakyti savo poziciją ETT posėdžio metu. 2005 m. pagrindinė veikla buvo koncentruojama ties Lietuvos nuomonės pareiškimu dėl Lietuvai aktualių Europos Teisingumo Teismo (ETT) bylų, kuriose nagrinėti netiesioginiai ieškiniai.¹⁰ 2005 m. Lietuva pateikė šešias rašytines pastabas ETT svarstomuose netiesioginiuose ieškiniuose. Dvi Lietuvos pozicijas iš pateiktų šešių yra inicijavusi Viešųjų pirkimų tarnyba prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, po vieną Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Sveikatos apsaugos ministerija, Ryšių reguliavimo tarnyba; dėl vienos bylos iniciatyvą teikė dvi ministerijos: Teisingumo ministerija ir Vidaus reikalų ministerija.

Lentelė Nr. 1. Bylų, kai svarstomi netiesioginiai ieškiniai, koordinavimas

Iš viso gauta/persiūsta LR institucijoms bylų	Stebimos bylos (sprendimas gali būti aktualus Lietuvai)	Nuspręsta pateikti pastabas	Svarstyta, nuspręsta pastabų neteikti
148	18	6	4

Be to, už Lietuvos pozicijų Europos teisminėse institucijose koordinavimą atsakingas Europos teisės departamentas (ETD) prie Teisingumo ministerijos 2005 m. nuolatos informuodavo už atitinkamą sritį atsakingas valstybės institucijas apie oficialiai paskelbtus

¹⁰ Šiose bylose į ETT kreipiasi ES valstybių nacionaliniai teismai su prašymu išaiškinti ES teisę, kurią jiems reikia taikyti sprendžiant konkrečią bylą, o ETT savo išaiškinimą pateikia priimdamas taip vadinamus prejudicinius sprendimus. Tokie ETT prejudiciniai sprendimai privalomi ne tik klaususiam nacionaliniam teismui, bei ir kitų ES valstybių narių teismams.

pranešimus apie Europos teisminėse institucijose svarstomas bylas dėl tiesioginių ieškinių¹¹ siekiant išsiaiškinti, ar tokios bylos yra susijusios su Lietuvos interesais, dėl kurių būtų tikslinga įstoti į šias bylas ir pateikti rašytines pastabas. Per 2005 m. sprendimų dėl įstojimo į tokias bylas ir rašytinių pastabų parengimo priimta nebuvo.

Lentelė Nr. 2. Bylų, kai svarstomi tiesioginiai ieškiniai, koordinavimas

Europos teisminė institucija	Iš viso paskelbta pranešimų apie bylas	Informuota LR institucijoms	Nuspręsta stoti į bylą	Svarstyta, bet nuspręsta nestoti į bylą
Europos Teisingumo Teismas	56	28	-	1
Pirmosios instancijos teismas	106	14	-	-
Viso	162	42	-	1

Tačiau vadovaujantis 2004 m. lapkričio 3 d. Vyriausybės nutarimu, 2005 m. gegužės 16 d. Lietuva pateikė rašytines pastabas byloje, kurioje nagrinėjamas Lenkijos ieškinys prieš ES Tarybą prašant pripažinti negaliojančiu vieną iš 2004 m. kovo 22 d. ES Tarybos sprendimo 2004/281/EB punktų, dėl kurio tiesioginių išmokų žemdirbiams mokėjimo palaipsniui (palaipsniui didėjančia procentine dalimi) sistema praplečiama ir taikoma daugiau produktų, nei buvo susitarta Stojimo Sutartimi. Ši ginčijama priemonė nėra Stojimo akto pritaikymas Bendrosios žemės ūkio politikos pakeitimams, o esminis šiame Stojimo akte numatytų stojimo sąlygų pakeitimas nepalankus Lietuvos žemės ūkio produktų gamintojams, todėl Lietuva šioje byloje palaiko Lenkiją ir prašo ETT panaikinti minėto ES Tarybos sprendimo nuostatą, pažeidžiančią Stojimo sutarties sąlygas. Be bylos šalių ir Lietuvos rašytines pastabas šioje byloje pateikė Europos Komisija (palaikydama ES Tarybos poziciją) ir Latvija bei Vengrija (palaikydamos Lenkijos poziciją). 2005 m. lapkričio 30 d. rašytinė proceso dalis buvo baigta, tikėtina, kad š.m. I pusmetį bus surengtas Teisingumo Teismo posėdis.

Per 2005 metus nedalyvauta ETT posėdžiuose (įvyko du), taip pat nebuvo spręstas klausimas dėl žodinių pastabų pateikimo tose bylose, kuriose iki tol Lietuvos Respublika nebuvo pateikusi rašytinių pastabų. Kartu pažymėtina, kad 2005 m. pirmą kartą į ETT kreipėsi Lietuvos nacionalinis teismas prašydamas ETT priimti prejudicinį sprendimą dėl tam tikrų galimų direktyvos dėl akcizo mokesčio alkoholiui ir alkoholiniams gėrimams struktūrų suderinimo teksto lietuvių kalba netikslumų lyginant su direktyvos tekstais kitomis kalbomis. Šiuo metu byla svarstymo stadijoje. ETD duomenimis, iš kitų naujųjų ES valstybių narių į ETT dėl netiesioginių ieškinių iki šiol kreipėsi tik Lenkijos ir Vengrijos teismai.

Per 2005 m. Lietuva yra pateikusi 6 nuomones dėl ETT bylų, kur nagrinėjami netiesioginiai ieškiniai. Dėl bylų, kuriuose nagrinėjami tiesioginiai ieškiniai, Lietuva 2005 m. pareiškė vieną nuomonę taip įstodama į bylą, kurioje Lenkija siekia panaikinti vieno ES Tarybos sprendimo nuostatą, kuri pažeidžia Stojimo sutartyje įtvirtintą susitarimą dėl tiesioginių išmokų žemdirbiams mokėjimo palaipsniui sistemos. Per 2005 metus ETT posėdžiuose

¹¹ Šiose bylose ETT ir PIT sprendžia ginčus, kylančius tarp Europos teisės subjektų (tarp ES institucijų ir valstybių narių; tarp valstybių narių; tarp EB institucijų; tarp fizinių (juridinių) asmenų ir EB ar EB institucijų).

(įvyko du) nedalyvauta, taip pat nebuvo spęstas klausimas dėl žodinių pastabų pateikimo tose bylose, kuriose iki tol Lietuvos Respublika nebuvo pateikusi rašytinių pastabų. 2005 m. pirmą kartą į Europos Teisingumo Teismą kreipėsi Lietuvos Respublikos nacionalinis teismas prašydamas ETT priimti prejudicinį sprendimą.

7. Vyriausybės sąveika su Seimu ir Prezidentu ES politikos klausimais

Ministras Pirmininkas, kiti Vyriausybės nariai ir atstovai reguliariai dalyvauja Europos reikalų (ERK) ir specializuotų Seimo komitetų posėdžiuose, pristato Lietuvos pozicijas bei atsiskaito (žodžiu ir raštu) už dalyvavimą ES Vadovų Tarybos ir ES Tarybos posėdžiuose. Per 2005 m. įvyko 87 ERK posėdžiai, kurių darbotvarkėse buvo svarstyti iš viso 388 klausimai. Iš jų 260 buvo tiesiogiai susiję su ES politikos sritimi. Iš 260 ES klausimų 180 buvo Lietuvos pozicijos dėl ES klausimų, 80 – kiti ES klausimai. Iš viso, 2005 m. Vyriausybės nariai bei atstovai vien tik ERK posėdžiuose dalyvavo 298 kartus pristatydami 225 ES klausimus arba Lietuvos pozicijas dėl jų.

Tarp svarbiausių Seimo Europos reikalų komiteto apsvaestytų klausimų, kurių aptarime dalyvavo Vyriausybės atstovai, išskirtini šie klausimai: derybos dėl 2007-2013 m. ES finansinės perspektyvos, 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos Lietuvai panaudojimo strategijos ir veiksmų programos projektų rengimas, nacionalinis euro įvedimo planas, nacionalinė Lisabonos strategijos įgyvendinimo programa, 7-oji ES rėminė programa dėl mokslinių tyrimų ir technologijų, ES migracijos politikos perspektyvos, ES cukraus politikos reforma, Daugiametė Hagos programa dėl laisvės, saugumo ir teisingumo stiprinimo ES, Sutarties dėl Konstitucijos Europai ratifikavimo tolimesnės eigos apsvaistymas, taip pat Lietuvos pozicijų dėl Paslaugų direktyvos, ES direktyvos dėl darbo laiko organizavimo, ES reglamento dėl cheminių medžiagų registracijos, įvertinimo, autorizacijos ir apribojimų (REACH) projektų aptarimas. Nemažiau svarbūs buvo ir pasirengimo Šengeno vertinimams bei veiksmų koordinavimo su Baltijos valstybėmis, Ignalinos atominės elektrinės uždarymo, jo socialinių ir ekonominių pasekmių bei Ignalinos regiono plėtos plano įgyvendinimo klausimai, taip pat Lietuvos geležinkelių sistemos perspektyvų, Europos Komisijos Žaliosios knygos „Dėl Europos Sąjungos investicinių fondų sistemos pagerinimo“, Kovos su narkotikais veiksmų plano 2005-2008 m. projekto ir kitų eurointegracinių klausimų aptarimas.

Be to, per 2005 m. įvyko keturios diskusijos svarbiausiais ES politikos klausimais plenarinių Seimo posėdžių metu. 2005 m. kovo 29 d. surengta diskusija dėl 2007–2013 m. ES finansinės perspektyvos, kovo 31 d. – dėl Lietuvos pasirengimo įvesti eurą, spalio 20 d. – dėl ES ateities klausimų pasirengiant 2005 m. spalio 27 d. neformaliai ES Vadovų tarybos susitikimui bei gruodžio 8 d. – dėl Europos Komisijos 2006 m. teisėkūros ir darbo programos. Šiose diskusijose dalyvaudavo ir Vyriausybės poziciją pagrindiniais ES klausimais pristatydavo Ministras Pirmininkas A. Brazauskas ir už atitinkamas sritis atsakingi ministrai, atitinkamomis progomis pasisakydavo kitų valstybinių institucijų atstovai. Kartu pažymėtina, kad diskusijose dalyvavo ir dvi Europos Komisijos narės: D. Grybauskaitė (kovo mėn. diskusijoje dėl ES finansinės perspektyvos) bei V. Reding (gruodžio mėn. diskusijoje dėl Europos Komisijos teisėkūros programos).

Lietuvos pozicijos strateginiais ES politikos klausimais, taip pat pozicijos ES Bendrosios užsienio ir saugumo politikos klausimais yra derinamos su Lietuvos Respublikos Prezidentu. Taip pat prieš kiekvieną EVT posėdį vyksta Ministro Pirmininko susitikimai su Prezidentu.

Kartu pažymėtina, kad prieš 2005 m. spalio 27 d. vykusį neformalų EVT susitikimą Hamptone (Jungtinė Karalystė), Prezidento iniciatyva surengta neformali diskusija „Europos ateities iššūkiai: darbai kaip įprasta ar metas pokyčiams?“, kurioje dalyvavo už ES reikalus atsakingi Lietuvos institucijų pareigūnai bei šia tema besidomintys analitikai ir apžvalgininkai.

Tiek Seimas, tiek Prezidento institucija yra registruoti Lietuvos narystės ES informacinės sistemos (LINESIS) vartotojai.

Ministras Pirmininkas ir kiti Vyriausybės nariai bei atstovai reguliariai dalyvauja Europos reikalų (ERK) ir specializuotų Seimo komitetų posėdžiuose. Vien tik ERK posėdžiuose 2005 m. Vyriausybės nariai bei atstovai dalyvavo 298 kartus pristatydami 225 ES klausimus arba Lietuvos pozicijas dėl jų. Taip pat per 2005 m. plenarinių Seimo posėdžių metu įvyko keturios diskusijos svarbiausiais ES politikos klausimais: dėl ES finansinės perspektyvos, euro įvedimo, ES ateities bei EK teisėkūros programos. Vyriausybė ir jos vadovas taip pat reguliariai aptaria su Prezidentu Lietuvos pozicijas dėl ES strateginių klausimų bei klausimų, svarstomų ES Bendrosios užsienio ir saugumo politikos rėmuose, taip pat pasirengimo EVT posėdžiams klausimus. Tiek Seimas, tiek Prezidento institucija yra registruoti Lietuvos narystės ES informacinės sistemos (LINESIS) vartotojai.

8. Vyriausybės bendradarbiavimas su Lietuvoje išrinktais Europos Parlamento nariais bei socialiniais ir ekonominiais partneriais

Svarbiausia jungiamoji grandis tarp Vyriausybės ir Lietuvoje išrinktų Europos Parlamento (EP) narių yra Seimo komitetai, kurių posėdžių metu Lietuvos europarlamentarai turi galimybę tiesiogiai išklausyti Vyriausybės pozicijas ES klausimais bei pareikšti savo nuomonę. Dėl detalesnės informacijos Lietuvoje rinkti EP nariai taip pat gali kreiptis į instituciją, atsakingą už vienos ar kitos Lietuvos pozicijos parengimą. Be to, jiems yra sudaryta galimybė naudotis Lietuvos narystės ES informacinės sistemos (LINESIS) „veidrodinė“ versija. 2005 m. vasario 9 d. buvo surengtas Ministro pirmininko A. Brazausko susitikimas su Lietuvoje išrinktais Europos Parlamento nariais, kurio metu buvo pristatyta ES reikalų koordinavimo Vyriausybės lygmeniu tvarka, Lietuvos ES politikos prioritetai, apsikeista nuomonėmis dėl Lietuvai svarbių ES darbotvarkės bei vidaus politikos klausimų.

Ministerijoms atsižvelgus į 2005 m. sausio 17 d. Vyriausybės pasitarime pateiktus pasiūlymus dėl keitimosi informacija su Lietuvoje rinktais EP nariais, 2005 m. prasidėjo aktyvesnis Lietuvos institucijų bendradarbiavimas su Lietuvos atstovais EP, iš esmės įgavęs keletą (ir naujų) neformalių bendradarbiavimo formų: (1) Vyriausybės nariai ir atstovai esant reikalui rengia susitikimus su EP nariais dėl vieno ar kito ES klausimo aptarimo; (2) Lietuvoje rinktų EP narių prašymu valstybės institucijos pateikia informaciją apie tam tikrus ES klausimus, (3) konsultuojamasi ir palaikomi ryšiai telefonu bei elektroniniu paštu. (4) palaikomi glaudūs ryšiai tarp Lietuvoje išrinktų EP narių ir Nuolatinės atstovybės Europos Sąjungoje; (5) vis dažniau derinami veiksmai dėl Lietuvos pozicijos formavimo ir atstovavimo ES institucijose; ir (6) daugėja Lietuvos europarlamentarų iniciatyva organizuojamų renginių dėl ES klausimų (kuriuose dalyvauja Vyriausybės atstovai), taip pat ES institucijų pareigūnų vizitų Lietuvoje.

Kaip geros praktikos pavyzdį galima būtų paminėti tai, kad Lietuvos Nuolatinė atstovybė prie ES paprastai kas tris mėnesius rengia susitikimus su Lietuvoje išrinktais EP nariais,

kuriuose 2005 m. buvo aptariamoms ES darbotvarkės aktualijoms, specifiniai ES saugumo ir gynybos politikos, o taip pat Lyčių lygybės instituto steigimo Lietuvoje klausimai. Pažymėtina, kad šių susitikimų išdavoje EP Baltijos grupė priėmė kreipimąsi, kuriuo raginama Europos lyčių lygybės institutą steigti Lietuvoje. Be to, 2005 m. Lietuvoje išrinktiems EP nariams periodiškai buvo teikiama informacija aktualiausiais Lietuvai ES klausimais. Kartu paminėtini Paslaugų direktyvos, Lisabonos strategijos, „Gintarinio dujotiekio“ projekto, cukraus sektoriaus reformos, bulvių krakmolo kvotos klausimai, dėl kurių buvo koordinuojami veiksmai tarp EP narių bei Vyriausybės atstovų.

Vyriausybės bendradarbiavime su socialiniais-ekonominiams partneriais esminių pokyčių nėra. Toliau įtvirtinamos ES reikalų derinimo procedūros ir stiprinamas dialogas skatinant visuomeninius partnerius aktyviau dalyvauti formuojant Lietuvos pozicijas ES klausimais. Vienas iš svarbiausių instrumentų, leidžiančių socialiniams ir ekonominiams partneriams sekti Lietuvos Europos politikos formavimą yra galimybė naudotis Lietuvos narystės ES informacine sistema (LINESIS) „veidrodinė“ versija, leidžiančia stebėti Vyriausybėje gaunamus viešus ES dokumentus, terminus, iki kurių turi būti parengtos Lietuvos Respublikos pozicijos dėl šių ES dokumentų, pozicijų parengimo faktą bei už parengimą atsakingas institucijas.

Pagal 2005 m. Vyriausybės kanceliarijos atliktą institucijų, atsakingų už Lietuvos ES reikalų darbo grupių veiklą, apklausą, glaudžiausiai su socialiniais ir ekonominiams partneriais bendradarbiaujama socialinės apsaugos ir darbo, bendros rinkos, aplinkos, vidaus reikalų, žemės ūkio ir kultūros politikos srityse. Nemažai ministerijų su socialiniais ir ekonominiams partneriais bendradarbiauja ne tik juos įtraukdamos į atitinkamų darbo grupių veiklą, bet ir pristatydamos atskirus ES darbotvarkės klausimus specializuotuose renginiuose. ES darbo reikalų grupių veikloje aktyviausiai dalyvauja bei siūlymus teikia asocijuotos verslo struktūros bei profsąjungos, pavyzdžiui, Lietuvos pramoninkų konfederacija, Lietuvos verslo darbdavių konfederacija, Lietuvos profesinių sąjungų konfederacija, Lietuvos profesinė sąjunga „Solidarumas“, Lietuvos darbo federacija ir kt.

Socialinių-ekonominių partnerių įtraukimo į ES reikalų darbo grupių veiklą formos yra labai įvairios: jos apima ne tik dalyvavimą ministerijų pasitarimuose ir darbo grupių posėdžiuose, atskirų susitikimų organizavimą, keitimąsi oficialiais raštais, bet ir konsultacijas telefonu, elektroniniu paštu ir pan. Toks bendravimas lieka ypač populiaria praktika tais atvejais, kai klausimas aktualus tik siauram socialinių-ekonominių partnerių ratui. Tačiau siekdamas labiau įtraukti partnerius derinant ES reikalus, kai kurios valstybinės institucijos siūlo ir naujas intensyvaus bendradarbiavimo formas. Pavyzdžiui, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos paprašytos visuomeninių partnerių organizacijos paskyrė kontaktinius asmenis, per kuriuos yra organizuojama veikla derinant pozicijas dėl ES teisės aktų projektų ir kitų svarbių europinių klausimų. Be to, pažymėtina, kad LINESIS sistemoje registruotiems socialiniams-ekonominiams partneriams kiekvieną darbo dieną išsiunčiamos per sistemą gautų viešų ES dokumentų suvestinės.

Vis dėlto iki šiol ne visos socialinių ir ekonominių partnerių dalyvavimo galimybės yra išnaudotos. Pagal atliktą ministerijų apklausą, kaip pagrindinė išliekanti problema buvo išskirtas realus visuomeninių partnerių gebėjimas pasinaudoti suteiktomis bendradarbiavimo galimybėmis, nes vis dar pasitaiko atvejų, kai Lietuvos pozicijų formavimo procese dalyvaujama pasyviai, tik pagal iškilusį poreikį, teikiami pasiūlymai formuluojami nelabai aiškiai ir argumentuotai arba ne laiku.

Svarbiausia jungiamoji grandis tarp Vyriausybės ir Lietuvoje išrinktų Europos Parlamento (EP) narių yra Seimo komitetai, kurių posėdžių metu Lietuvos europarlamentarai turi galimybę tiesiogiai išklausti Vyriausybės pozicijas ES klausimais bei pareikšti savo nuomonę. Dėl detalesnės informacijos Lietuvoje rinkti EP nariai taip pat gali kreiptis į instituciją, atsakingą už vienos ar kitos Lietuvos pozicijos parengimą. Per 2005 m. toliau buvo vystomas bendradarbiavimas su Lietuvoje rinktais EP nariais, aptartos institucinės tokio bendradarbiavimo prielaidos bei plėtotos įvairios neformalios komunikavimo priemonės. Europarlamentarams kaip ir socialiniams-ekonominiams partneriams yra suteikta galimybė naudotis Lietuvos narystės ES informacinės sistemos (LINESIS) „veidrodinė“ versija. Bendradarbiaujant su socialiniais ir ekonominiais partneriais, esminių pokyčių nėra įvykę, toliau tvirtinamas dialogas tarp abiejų pusių. Tačiau, nors visos sąlygos dalyvauti ES politikos formavimo procese yra sudarytos, dar ne visi visuomeniniai partneriai jomis pradėjo naudotis.

9. Svarbiausi Vyriausybės narių susitikimai su ES institucijų atstovais Lietuvoje

2005 m. Lietuvoje lankėsi ir su Vyriausybės atstovais susitiko Europos Parlamento (EP) pirmininkas, ES Tarybos generalinis sekretorius, aštuoni Europos Komisijos (EK) nariai, ES Regionų komiteto pirmininkas, kiti aukšto lygio ES institucijų atstovai.

2005 m. vasario 18 d. Ministras Pirmininkas A. Brazauskas Vilniuje susitiko su Europos Komisijos nare, atsakinga už regioninę plėtrą, D. Hübner (aptarti ES struktūrinės paramos ir regioninės infrastruktūros projektų klausimai); vasario 24 d. – su J. Almunia, atsakingu už ES ekonominę ir pinigų politiką (diskutuota dėl euro įvedimo perspektyvų Lietuvoje); kovo 18 d. – su B. Ferrero-Waldner, atsakinga už Išorės santykius ir Europos kaimynystės politiką (daugiausiai dėmesio skirta ES santykiams su Baltarusija ir Ukraina); dukart – su EK nare D. Grybauskaite, atsakinga už Finansinių programavimą ir ES biudžetą (kovo 31 d. ir spalio 11 d. - aptarta derybų dėl ES finansinės perspektyvos eiga); rugsėjo 2 d. – su Europos Komisijos Pirmininko pavaduotoju F. Frattini, atsakingu už teisingumo, laisvės ir saugumo reikalus (pagrindinės susitikimo temos: Hagos programa bei Lietuvos pasirengimas siekiant Šengeno narystės); bei spalio 28 d. – su M. Kyprianou (diskutuota dėl ES sveikatos politikos bei dėl pasirengimo galimai paukščių gripo panepidemijai). Vyriausybės vadovas taip pat buvo vasario 24 d. susitikęs su Aukšto lygio grupės, pateikusios Lisabonos strategijos įgyvendinimo ataskaitą, vadovu ir buvusiu Nyderlandų premjeru Wim'u Koku, balandžio 1 d. – su EP pirmininku J. Borrell Fontelles, su kuriuo aptarė aktualiausias ES darbotvarkės klausimus, balandžio 21 d. – su ES Tarybos generaliniu sekretoriumi, aukštuoju įgaliotiniu Bendrajai užsienio ir saugumo politikai J. Solana, rugsėjo 28 d. – su ES Regionų komiteto pirmininku P. Straubu, ir gruodžio 9 d. – su EP Ekonomikos ir pinigų politikos komiteto delegacija, vadovaujama komiteto pirmininkės P. Beres. Be to, Lietuvoje viešėjo EK nariai J. Borg, atsakingas už žuvininkystę ir jūrų reikalus, ir V. Reding, atsakinga už Informacinę visuomenę ir žiniasklaidą. Jie kaip ir kiti svečiai, viešėję dėl ES reikalų, buvo susitikę su Vyriausybės nariais, atsakingais už atitinkamą sritį.

2005 m. Ministras Pirmininkas, Vyriausybės nariai ir atstovai aktyviai bendradarbiavo su Europos Komisijos nariais ir kitų ES institucijų atstovais. Per 2005 m. Lietuvoje lankėsi ir su Vyriausybės atstovais susitiko bei aktualius Lietuvai ES klausimus aptarė Europos Parlamento pirmininkas, ES Tarybos generalinis sekretorius, aštuoni Europos Komisijos (EK) nariai, ES Regionų komiteto pirmininkas, kiti aukšto lygio ES institucijų atstovai.

IV dalis. ES teisės perkėlimo ir įgyvendinimo proceso apžvalga

2005 m. toliau tobulinta ES teisės perkėlimo ir įgyvendinimo sistema:

- Balandžio 29 d. Vyriausybės nutarimu Nr.478 patvirtinta nauja ES reikalų koordinavimo taisyklių redakcija, kurioje patikslintas ir detalizuotas ES teisės perkėlimo ir įgyvendinimo proceso reglamentavimas. Šiose taisyklėse taip pat nustatytas valstybės institucijų veiksmų, susijusių su ES teisės pažeidimo procedūra, koordinavimo mechanizmas.
- Parengtas Lietuvos institucijoms skirtas detalus ES teisės perkėlimo ir įgyvendinimo proceso aprašas.
- Ministerijoms ir kitoms institucijoms išplatintos ES teisės aktų ir nacionalinių teisės aktų Atitikties lentelių pildymo rekomendacijos.
- Pradėjo veikti ES teisės perkėlimo ir įgyvendinimo koordinavimui skirta informacinės sistemos LINESIS posistemė.

Lietuvoje šiuo metu jau sukurtas išbaigtas ES teisės perkėlimo ir įgyvendinimo sistemos teisinis pagrindas. Pasirinktas koordinavimo modelis bei detalus ir aiškus procedūrų reglamentavimas leidžia sistemai funkcionuoti pakankamai sklandžiai, bei sąlygoja, kad Lietuvos rezultatai įgyvendinant ES teisę yra vieni geriausių tarp visų ES šalių narių.

1. ES teisės perkėlimo ir įgyvendinimo planavimas

ES teisės aktų paskirstymo sistema remiasi centralizuotu visų priimamų ES teisės aktų priskyrimu atsakingoms Lietuvos institucijoms. Per tris savaites nuo ES teisės akto priskyrimo institucijai dienos atsakinga institucija pateikia Vyriausybės kanceliarijai informaciją, kokiais Lietuvos Respublikos teisės aktais planuojama perkelti ir įgyvendinti priskirtuosius ES teisės aktus. 2005 m. Vyriausybės kanceliarija institucijoms paskirstė 118 ES direktyvų ir 1986 kitus ES teisės aktus. Šių teisės aktų perkėlimui ir įgyvendinimui reikalingos priemonės numatomos atitinkamai ES direktyvų perkėlimo ir įgyvendinimo arba ES teisės įgyvendinimo planuose. (Detaliau žr. priedą Nr. 8)

2005 m. ES direktyvų perkėlimui ir įgyvendinimui buvo suplanuotas 25 įstatymų, 11 Vyriausybės nutarimų bei 100 ministrų įsakymų lygio teisės aktų parengimas. Nors ES reglamentai Lietuvoje taikomi tiesiogiai, tam tikrais atvejais yra būtinos jų įgyvendinimą užtikrinančios priemonės. Lietuvos institucijos suplanavo 126 ES reglamentų, sprendimų ir kitų teisės aktų įgyvendinimą užtikrinančias priemones (25 įstatymus, 15 Vyriausybės nutarimų, 66 ministrų įsakymų lygio teisės aktus ir 20 kitų priemonių).

Kiekvieną mėnesį ES teisės aktų perkėlimo ir įgyvendinimo plano vykdymo eiga buvo svarstoma ministerijų valstybės sekretorių pasitarimuose. Atskiras suplanuotų ES teisės aktus perkeliančių ar įgyvendinančių įstatymų rengimo monitoringas buvo atliekamas kiekvieną savaitę, atitinkamos suvestinės siunčiamos ir Seimui. 2005 m. Seimas priėmė 30 direktyvas ir kitus ES teisės aktus perkeliančių ar įgyvendinančių įstatymų.

Nuo 2005 m. vidurio pradėjo veikti ES teisės perkėlimo ir įgyvendinimo koordinavimui skirta informacinės sistemos LINESIS posistemė. Jos įdiegimas sudarė technines galimybes efektyviau prižiūrėti ES teisės perkėlimo ir įgyvendinimo procesą bei užtikrino aktualiausias

ir išsamios informacijos šioje srityje prieinamumą visoms procese dalyvaujančioms valstybės institucijoms.

2005 m. ES direktyvų perkėlimui ir įgyvendinimui buvo suplanuotas 25 įstatymų, 11 Vyriausybės nutarimų bei 100 ministrų įsakymų lygio teisės aktų parengimas. Taip pat Lietuvos institucijos suplanavo 126 ES reglamentų, sprendimų ir kitų teisės aktų įgyvendinimą užtikrinančias priemones (25 įstatymus, 15 Vyriausybės nutarimų, 66 ministrų įsakymų lygio teisės aktus ir 20 kitų priemonių). 2005 m. gruodžio 31 d. laiku (pagal ES teisės aktų ir (ar) Lietuvos institucijų nustatytus terminus) buvo įvykdyta 90% direktyvas perkeliančių ir įgyvendinančių priemonių ir 86% ES teisės aktų įgyvendinimą užtikrinančių priemonių. 2005 m. pradėjusi veikti ES teisės perkėlimo ir įgyvendinimo koordinavimui skirta informacinės sistemos LINESIS posistemė sudarė sąlygas efektyviau prižiūrėti ES teisės perkėlimo ir įgyvendinimo procesą.

2. Direktyvų notifikavimas Europos Komisijai

ES šalis narė, į nacionalinę teisę perkėlus ir įgyvendinusi ES direktyvą, privalo apie tai pranešti Europos Komisijai, pateikdama atitinkamų nacionalinių teisės aktų tekstus (notifikavimo procedūra). Šiuo metu Vyriausybės kanceliarijos koordinuojama notifikavimo procedūra vykdoma naudojantis specialia Europos Komisijos administruojama informacine sistema, prie kurios tobulinimo nuolat prisideda ir Lietuvos specialistai.

Per 2005 m. turėjo būti perkeltos ir įgyvendintos 96 ES direktyvos. Iš jų 2006 m. sausio 1 d. 86 (90%) buvo visiškai notifikuotos (perkeltos ir įgyvendintos), 5 - iš dalies perkeltos ir įgyvendintos (ne visi teisės aktai priimti), 5 – nenotifikuotos (jų perkėlimui nepriimtas nė vienas teisės aktas). Europos Komisijai 2005 m. taip pat buvo pranešta apie įvairius Lietuvos teisės aktus, susijusius su kitomis 228 ES direktyvomis (kurių įgyvendinimo terminas yra ankstesnis ar vėlesnis nei 2005 metai). Iš viso 2005 metais per Notifikavimo duomenų bazę Europos Komisija informuota apie 607 nacionalines direktyvų įgyvendinimo priemones.

3. Vidaus rinkos direktyvų perkėlimas

Europos Komisijos Vidaus rinkos generalinis direktoratas naudoja specialią (detalesnę ir gilesnę) procedūrą kontroliuojant ir analizuojant su ES vidaus rinkos funkcionavimu susijusių direktyvų įgyvendinimą šalyse narėse. Dėl šių direktyvų (apie 1700) Vyriausybės kanceliarija Europos Komisijai detalią informaciją teikė 3 kartus (2005 m. kovo 17 d., gegužės 31 d. ir lapkričio 30 d.). 2005 liepos mėn. paskelbtos Europos Komisijos ataskaitos duomenimis, Lietuva, kartu su Vengrija ir Slovėnija turi mažiausią ES vidaus rinkos direktyvų įgyvendinimo deficitą – 0,7%.

2005 liepos mėn. paskelbtos Europos Komisijos ataskaitos duomenimis, Lietuva, kartu su Vengrija ir Slovėnija turi mažiausią ES vidaus rinkos direktyvų įgyvendinimo deficitą – 0,7%.

Neatitikimai ES teisei gali atsirasti ne tik teisės derinimo procese perkeltant direktyvų reikalavimus į nacionalinę teisę, bet ir priimant nacionalinius teisės aktus nesuderintose srityse. Vykdydamos nustatytas procedūras, valstybės narės privalo notifikuoti Europos Komisijai nacionalinių teisės aktų (techninių reglamentų) projektus, reglamentuojančius

laisvą prekių ir informacinės visuomenės paslaugų judėjimą, o taip pat pateikti informaciją apie nacionalines standartų programas.¹² 2005 m. Europos Komisijai notifikuoti 7 teisės aktų projektai, kuriuos parengė Aplinkos ministerija, Ūkio ministerija, Ryšių reguliavimo tarnyba ir Informacinės visuomenės plėtros komitetas. Dėl 3 projektų gautos Europos Komisijos pastabos, (į kurias reikia atsižvelgti priimant teisės aktą), dar dėl 3 projektų gauta išsami Europos Komisijos nuomonė (tai reiškia, kad būtinos žymios teisės aktų pataisos ir papildomas projektų derinimas su Europos Komisija). 2005 m. Lietuvos SOLVIT centras¹³, veikiantis Ūkio ministerijoje, išnagrino 10 skundų, iš kurių 7 skundai buvo pateikti Lietuvai dėl netinkamų Lietuvos institucijų veiksmų ar nacionalinių teisės aktų neatitikimo ES teisei ir 3 skundai pateikti kitoms ES šalims narėms. Visi Lietuvai pateikti skundai buvo sėkmingai išspręsti. Nustačius neatitikimus ES teisei, pakeisti 3 Lietuvos teisės aktai.

Siekiant, kad priimti nacionaliniai aktai nesuderintose srityse atitiktų ES teisę, 2005 m. Europos Komisijai buvo notifikuoti 7 nacionalinių teisės aktų projektai. Dėl 3 projektų gautos Europos Komisijos pastabos ir dar dėl 3 projektų gauta išsami Europos Komisijos nuomonė. Visi Lietuvai pateikti skundai dėl netinkamų Lietuvos institucijų veiksmų ar nacionalinių teisės aktų neatitikimo ES teisei buvo sėkmingai išspręsti. Nustačius neatitikimus ES teisei, pakeisti 3 Lietuvos teisės aktai.

4. Pažeidimo procedūra

Jei ES valstybė narė laiku (iki ES teisės akte nurodytos datos) neperkelia ar neįgyvendina tam tikros direktyvos ar kito ES teisės akto nuostatų nacionalinėje teisėje arba tai padaro tik iš dalies ar netinkamai, Europos Komisija gali inicijuoti taip vadinamą pažeidimo procedūrą.¹⁴ Ši procedūra susideda iš kelių etapų: oficialaus pranešimo (Europos Komisija teiraujasi neperkėlimo ar neįgyvendinimo priežasčių), pagrįstos nuomonės (Europos Komisija imperatyviai prašo iki nustatyto termino perkelti ar įgyvendinti atitinkamą ES teisės aktą), bylos iškėlimo Europos Bendrijų Teisingumo Teisme. Šis teismas įsipareigojimų nevykdančiai valstybei narei po atitinkamos procedūros gali skirti iki kelių dešimčių tūkstančių eurų per dieną siekiančią baudą.

2005 metais Europos Komisija Lietuvai pateikė 27 oficialius pranešimus (pirmas pažeidimo procedūros etapas). Iš jų 24 - dėl direktyvų, 2 - dėl Steigiamųjų sutarčių straipsnių, 1 – dėl sprendimo. Pateikus atsakymus Europos Komisijai, 13 pažeidimo procedūrų jau nutraukta.

2005 m. Europos Komisija Lietuvai pateikė 1 pagrįstą nuomonę (antras pažeidimo procedūros etapas). Ši pažeidimo procedūra (dėl direktyvos 2003/55/EB (dujų direktyva)) šiuo metu taip pat yra nutraukta. Turimomis neoficialiomis žiniomis (šie duomenys neskelbiami) prieš kitas ES šalis nares (įskaitant ir mūsų kaimynes) per 2005 metus Europos Komisija inicijavo žymiai didesnę pažeidimo procedūrų skaičių.

2004 m. buvo inicijuota 15 pažeidimo procedūrų iš kurių 13 buvo nutraukta.

2005 m. Europos Komisija Lietuvai pateikė 27 oficialius pranešimus (pirmas pažeidimo

¹² Notifikavimo procedūros numatytos direktyvose 98/34/EB ir 98/48/EB, kurių nuostatos perkeltos į 2004 m. balandžio 26 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimą Nr. 472 (Žin. 2004, Nr.63-2264).

¹³ Europos Komisijos iniciatyva sukurtas SOLVIT centrų tinklas – tai neteisminio piliečių ir verslo įmonių skundų, susijusių su klaidingu ES teisės aktų taikymu ir netinkamu ES vidaus rinkos funkcionavimu, nagrinėjimo priemonė.

¹⁴ Europos bendrijos steigimo sutarties 226 str.

procedūros etapas). Pateikus atsakymus Europos Komisijai, 13 pažeidimo procedūrų jau nutraukta. Be to, Europos Komisija Lietuvai 2005 m. pateikė 1 pagrįstą nuomonę (antras pažeidimo procedūros etapas). Ši pažeidimo procedūra šiuo metu taip pat yra nutraukta. Neoficialiais duomenimis, prieš kitas ES šalis nares per 2005 m. Europos Komisija inicijavo žymiai didesnę pažeidimo procedūrų skaičių.

5. Atitikties lentelės

Europos Komisijai pranešant apie ES direktyvų įgyvendinimą tam tikrais atvejais reikia pastraipsniui pateikti ir atitinkamos direktyvos ir ją perkeliančių ir įgyvendinančių nacionalinių teisės aktų atitikties lenteles. Siekiant aukštesnės ES teisės integravimo į Lietuvos teisę kokybės, Seimo Statute, Vyriausybės darbo reglamente bei ES reikalų koordinavimo taisyklėse įtrauktos nuostatos, įpareigojančios rengėjus, teikiančius ES direktyvas perkeliančius ir įgyvendinančius teisės aktų projektus, kartu pateikti ir atitikties lentelę (rengiant įstatymų projektus atitikties lentelės reikalaujamos ir tuo atveju, jei atitinkamu projektu siekiama įgyvendinti ES reglamentus, sprendimus ar kitus teisės aktus).

2005 m., kai atitikties lentelės buvo pradėtos rengti labiau sistemingai, Vyriausybės kanceliarija, išnagrinęjusi 79 Lietuvos institucijų pateiktas lenteles, parengė detalias ES teisės aktų ir nacionalinių teisės aktų atitikties lentelių pildymo rekomendacijas. 2006 m. bus toliau siekiama gerinti atitikties lentelių kokybę tam, kad šis instrumentas būtų visiškai išnaudojamas Lietuvos ir ES teisėkūros integracijos procese.

6. Rezultatai ir perspektyvos

Vertinant Lietuvos pasiekimus pirmaisiais narystės metais perkeliant ir įgyvendinant ES teisę, vienu iš pagrindinių indikatorių yra kas du mėnesius Europos Komisijos vykdomos ES šalių narių pažangos notifikuojant ES direktyvų perkėlimą į nacionalinę teisę suvestinės. 2005 metais visose 6 suvestinėse Lietuva išsilaikė pirmoje (tarp 25 šalių narių) vietoje.¹⁵

Remiantis pasiektais rezultatais ir Europos Komisijos vertinimais galima teigti, kad ES teisės perkėlimo ir įgyvendinimo sistema Lietuvoje veikia pakankamai efektyviai. Nepasitvirtino ir būgštavimai, kad Europos Komisijai pradėjus detaliau analizuoti naujai įstojusių šalių teisės suderinimą, išryškės esminės spragos.

Lietuvos ES teisės perkėlimo ir įgyvendinimo sistemos skiriamieji bruožai yra pakankamai griežtas ir detalus procedūrų reglamentavimas, aiškus atsakomybės tarp institucijų pasiskirstymas, racionalus ir lankstus kylančių problemų sprendimo mechanizmas. Kylančius tarpinstitucinius nesutarimus siekiama išspręsti kuo žemesniame lygyje. 2005 m. darbo tvarka pavyko išspręsti daugiau nei 150 kilusių kompetencijos pasidalijimo tarp Lietuvos institucijų problemų, keturiais atvejais prireikė posėdžių Vyriausybės kanceliarijoje, 1 klausimas svarstytas Ministerijų valstybės sekretorių pasitarime ir Euro įvedimo koordinavimo komisijoje.

Tolesnėje perspektyvoje svarbu ir toliau išlaikyti pakankamą dėmesį ES teisės perkėlimo ir įgyvendinimo problematikai. Sistemai funkcionuojant sklandžiai ir problemas sprendžiant

¹⁵ 2005 m. sausio 10 dienai – laiku notifikuota (įgyvendinta) 99,45% direktyvų (ES vidurkis – 97,69%); kovo 3 d. – 99,50% (ES vidurkis – 98,12%); gegužės 2 d. – 99,85% (ES vidurkis – 98,69%); liepos 11 d. – 99,96% (ES vidurkis – 98,78%); rugsėjo 7 d. – 99,77% (ES vidurkis – 98,88%); lapkričio 4 d. – 99,70% (ES vidurkis – 98,92%).

„dar prieš joms kylant“ gali susidaryti klaidingas įspūdis, kad darbai vyksta „automatiškai“ ir nereikalauja specialios priežiūros. Turint omenyje ES teisėkūros dinamiškumą ir apimtį, net ir laikinas koordinavimo mechanizmo sutrikimas gali iššaukti su ES teisės perkėlimu ir įgyvendinimu susijusių problemų „lavina“, o būtinybė jas skubiai spręsti sukeltų bereikalingą sumaištį ir pareikalautų didelių administracinių resursų.

Per visus 2005 m. Lietuva išsilaikė pirmoje vietoje tarp ES šalių narių notifikuojant ES direktyvų perkėlimą į nacionalinę teisę. Pagal naujausią Europos Komisijos paskelbtą suvestinę (2006 m. sausio 4 d.), Lietuva buvo laiku notifikavusi Europos Komisijai dėl 99,77% (2658 iš 2664) ES direktyvų įgyvendinimo (ES vidurkis – 98,93%) ir toliau pirmavo tarp 25 ES šalių narių. Lietuvos ES teisės perkėlimo ir įgyvendinimo sistemos skiriamieji bruožai yra pakankamai griežtas ir detalus procedūrų reglamentavimas, aiškus atsakomybės tarp institucijų pasiskirstymas, racionalus ir lankstus kylančių problemų sprendimo mechanizmas. Tolesnėje perspektyvoje svarbu ir toliau išlaikyti pakankamą dėmesį ES teisės perkėlimo ir įgyvendinimo problematikai.

PRIEDAI

1. ES finansinė parama Lietuvai pagal 2005 m. gruodžio 15-16 d. Europos Vadovų Tarybos priimtą susitarimą dėl ES finansinės perspektyvos 2007-2013 m. (mrd. Lt., 2004 m. kainomis)

Įsipareigojimai	2007-2013 m.	
	Vidutiniškai per metus	Per laikotarpį
Iš viso Žemės ūkis	1.281	8.974
1. Bendroji žemės ūkio politika	811	5.690
2. Kaimo plėtra¹⁶	767	5.362
Iš viso struktūrinė parama	3.266	22.875
1. Struktūriniai fondai	2.286	15.990
2. Sanglaudos fondas	984	6.885
Iš viso Vidaus politikos	659	4.627
Iš jų esančios politikos ¹⁷	235	1.640
Iš jų Ignalinos programa	427	2.987
Iš viso parama Lietuvai	5.262	36.831
Lietuvos įmokos į ES biudžetą	925	6.467
Grynasis balansas	4.337	30.364

¹⁶ Parodytos visos kaimo plėtrai skirtos lėšos, t.y. jos apima ir dalį, kuri skirta per struktūrinę paramą (ši dalis neįskaičiuota į bendrą žemės ūkiui tenkančios paramos dydį).

¹⁷ Kaliningrado tranzito finansavimas bei Šengeno programos finansavimas naujame finansiniame periode yra įskaičiuoti prie „Esančių politikų“.

2. Informacija apie LIVADIS surengtus valstybės tarnautojų mokymus ES klausimais 2005 m.

Mokymo programa	Renginių skaičius	Dalyvių skaičius¹⁸
Įvadinio mokymo bendroji programa: ES institucijos ir politika	3	83
Mokymo apie Europos Sąjungą programos	69	969
Struktūrinių fondų strateginio valdymo programa	6	68
Organizacijų lyderių mokymo programa: Integracijos į Europos Sąjungą poveikis viešojo administravimo institucijoms	4	54
Pasirengimo atstovauti Lietuvos interesams ES institucijose programa	16	219
Kaip pasirengti įsidarbinti ES institucijose	16	310
Papildomi renginiai:	1	51
Iš viso	115	1754

¹⁸ Valstybės tarnautojų pavardės gali kartotis.

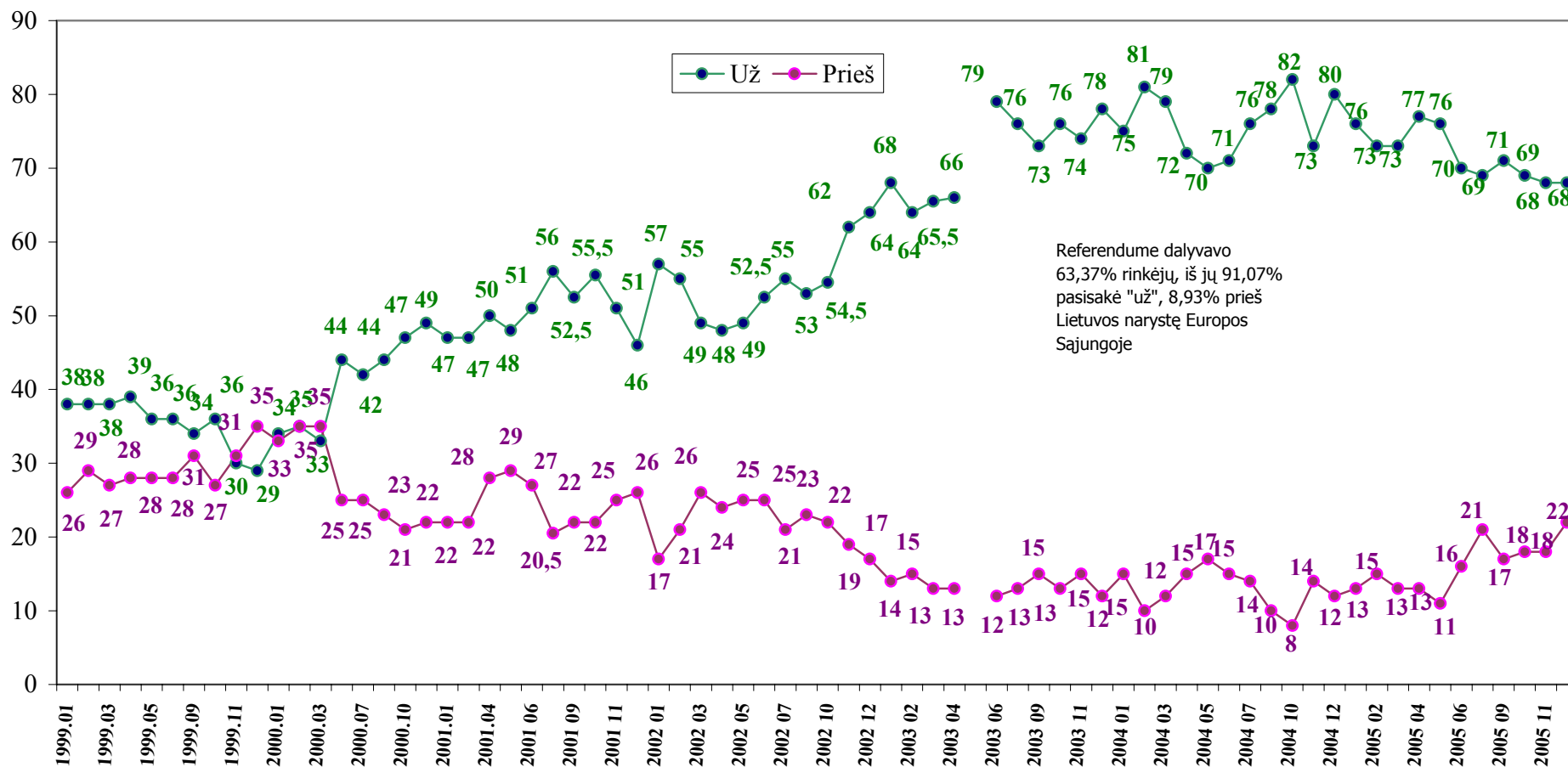
3. Visuomenės nuomonės Lietuvos narystės ES klausimu raida

Priedas Nr. 3

Lietuvos gyventojų nuomonė dėl Lietuvos narystės Europos Sąjungoje 1999-2005, %

Klausimas iki referendumo: Jeigu rytoj būtų referendumas dėl Lietuvos įstojimo į Europos Sąjungą - kaip Jūs balsuotumėte: "už" ar "prieš"

Klausimas po referendumo: Ar Jūs remiate Lietuvos narystę Europos Sąjungoje?

Referendume dalyvavo 63,37% rinkėjų, iš jų 91,07% pasisakė "už", 8,93% prieš Lietuvos narystę Europos Sąjungoje

Šaltinis: Visuomenės nuomonės ir rinkos tyrimų centras VILMORUS, 1999-2005

4. Lietuvos atstovų dalyvavimo ES Tarybos bei Europos Komisijos darbo grupių ir komitetų susitikimuose statistika

4.1 lentelė. Dalyvavimo ES Tarybos darbo grupių ir komitetų susitikimuose apimtys

	Susitikimų skaičius			
	Iš viso vyko	Iš jų dalyvauta	Dalyvavo atstovai iš sostinės	Dalyvavo atstovai iš atstovybės
Susitikimai	3033	2571 (85%)	1553 (60 %)	1609 (63%)
Darbo grupės	194	180	162	122

4.2 lentelė. Dalyvavimo ES Tarybos darbo grupių ir komitetų susitikimuose tendencijos

	Susitikimų skaičius			
	Iš viso dalyvauta	Tik iš sostinės	Tik iš atstovybės	Ir iš sostinės, ir iš atstovybės
Susitikimai	2571	962 (37%)	1020 (40%)	589 (23%)
Darbo grupės	180	58	18	104

4.3 lentelė. Dalyvavimo ES Tarybos darbo grupių ir komitetų susitikimuose tendencijos pagal institucijų skaičių

	Susitikimų skaičius, kuriuose dalyvavo atstovai iš sostinės			
	Bendras skaičius	Iš 1 institucijos	Iš 2 institucijų	Iš 3 institucijų
Susitikimų	1553	1037 (67%)	403 (26%)	113 (7%)
Darbo grupių	162	126	30	6

4.4 lentelė. Dalyvavimo Europos Komisijos komitetų ir darbo grupių susitikimuose apimtys

	Susitikimų skaičius			
	Iš viso vyko	Iš jų dalyvauta	Dalyvavo atstovai iš sostinės	Dalyvavo atstovai iš atstovybės
Susitikimai	1193	1057 (89%)	1055	130
Darbo grupės	264	253	251	54

4.5 lentelė. Dalyvavimo Europos Komisijos komitetų ir darbo grupių susitikimuose tendencijos

	Susitikimų skaičius			
	Iš viso dalyvauta	Tik iš sostinės	Tik iš atstovybės	Ir iš sostinės, ir iš atstovybės
Susitikimai	1057	927 (87,7%)	2 (0,2%)	128 (12,1%)
Darbo grupės	253	199	2	52

4.6 lentelė. Dalyvavimo Europos Komisijos komitetų ir darbo grupių susitikimuose tendencijos pagal institucijų skaičių

	Susitikimų skaičius, kuriuose dalyvavo atstovai iš sostinės			
	Bendras skaičius	Iš 1 institucijos	Iš 2 institucijų	Iš 3 institucijų
Susitikimų	1055	941 (89%)	92 (9%)	22 (2%)
Darbo grupių	253	231	19	3

4.7 lentelė. Institucijų dalyvavimas ES Tarybos darbo grupių ir komitetų veikloje¹⁹

Institucija	Darbo grupių skaičius		Atsakinga institucija				Dalyvaujanti institucija	Bendras iš sostinės dalyvautų susitikimų sk.
	Įvykio	Dalyvauta	Bendras įvykusių susitikimų sk.	Visų dalyvautų susitikimų sk. (įskaitant ir atstovybę)	Iš sostinės dalyvautų susitikimų sk.	Iš sostinės dalyvautų susitikimų proc. dalis nuo bendro įvykusių susitikimų sk.	Iš sostinės dalyvautų susitikimų sk.	
Aplinkos ministerija	8	8	168	156	67	40		67
Standartizacijos depart. prie AM	1	0	1	0	0	0		0
Finansų ministerija	14	13	223	203	104	47	7	111
Muitinės depart. prie FM	3	3	33	32	24	73		24
Krašto apsaugos ministerija	3	2	155	83	83	54		83
Kultūros ministerija	3	3	41	38	19	46		19
Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	7	6	75	55	18	24		18
Susisiekimo ministerija	8	8	130	129	15	12		15
Lietuvos automobilių kelių direkcija prie SM							1	1
Valstybinė kelių transporto inspekcija prie SM							15	15
Lietuvos saugios laivybos administracija							4	4
Sveikatos apsaugos ministerija	1	1	20	20	7	35		7
Farmacijos depart. prie SAM	1	1	15	14	14	93		14
Respublikinis mitybos centras	9	9	47	42	39	83	2	41
Aplinkos sveikatos centras	1	1	8	6	4	50		4
Švietimo ir mokslo ministerija	4	4	78	70	17	22		17
Teisingumo ministerija	7	6	101	84	88	87		88
Europos teisės depart. prie TM	2	2	56	7	4	7		4
Nacionalinė vartotojų teisių apsaugos taryba prie TM	1	1	14	7	6	43		6
Valstybinis patentų biuras	3	3	22	22	9	41		9
Ūkio ministerija	8	7	134	128	56	42	29	85
VĮ Energetikos agentūra							5	5
Užsienio reikalų ministerija	47	45	1177	1028	425	36	7	432

¹⁹ Dalyvavimo suvestinė parengta 2005 m. vykusių ES Tarybos darbo grupių ir komitetų posėdžių ataskaitų (patalpintų į LINESIS iki 2006 m. vasario 1 d.) pagrindu. Duomenys pateikiami apie kiekvieną LR instituciją ar įstaigą, patvirtintą LR Ministro Pirmininko potvarkiais: 2004 m. Nr. 328 ir 2005 m. Nr. 236.

Institucija	Darbo grupių skaičius		Atsakinga institucija				Dalyvaujanti institucija	Bendras iš sostinės dalyvautų susitikimų sk.
	Įvyko	Dalyvauta	Bendras įvykusių susitikimų sk.	Viso dalyvautų susitikimų sk. (įskaitant ir atstovybę)	Iš sostinės dalyvautų susitikimų sk.	Iš sostinės dalyvautų susitikimų proc. dalis nuo bendro įvykusių susitikimų sk.	Iš sostinės dalyvautų susitikimų sk.	
Vidaus reikalų ministerija	4	4	36	33	27	75	3	30
Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo depart. prie VRM	1	1	14	14	14	100		14
Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie VRM	2	2	30	30	30	100	12	42
Valstybės tarnybos depart. prie VRM	1	1	9	7	7	78		7
Migracijos depart. prie VRM	3	3	32	27	27	84	19	46
Informatikos ir ryšių depart. prie VRM	1	0	10	0	0	0		0
Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba prie VRM	2	1	14	6	6	43		6
Policijos depart. prie VRM	4	4	48	47	44	92	2	46
Žemės ūkio ministerija	17	15	85	70	60	71	3	63
Žuvininkystės depart. prie ŽŪM	3	3	96	67	43	45		43
Nacionalinė žemės tarnyba prie ŽŪM							1	1
Valstybinis augalų veislių tyrimo centras	1	1	4	4	3	75		3
Valstybinė augalų apsaugos tarnyba	4	4	19	16	13	68		13
Valstybinė sėklų ir grūdų tarnyba prie ŽŪM	2	2	5	4	1	20		1
Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba	9	8	59	55	49	83		49
Nacionalinė veterinarijos laboratorija	1	1	2	2	0	0		0
Kitos institucijos								
Valstybės saugumo depart.	3	2	14	10	10	71		10
Lietuvos bankas							1	1
Narkotikų kontrolės depart. prie LRV							12	12
LR ryšių reguliavimo tarnyba							2	2
Statistikos depart. prie LRV	1	1	15	15	15	100		15
VATESI	1	1	11	10	2	18	8	10
LR Vyriausybės kanceliarija	3	3	32	30	2	6	1	3
Kita institucija, dalyvavusi darbo grupės veikloje, ne pagal potvarkį							67	67
Iš viso	194	180	3033	2571	1352	45	201	1553

4.8 lentelė. ES Tarybos komitetų ir darbo grupių posėdžiai, kuriuose nebuvo dalyvauta

Kodas	ES Tarybos komitetai ir darbo grupės	Įvykusių posėdžių skaičius	Dalyvautų susitikimų skaičius	Už dalyvavimą atsakingų institucijų skaičius
A.13	Saugumo komitetas	1	0	1
C.24	Europos ginklų politikos darbo grupė	1	0	3
C.31	Pasirengimo tarptautinėms konferencijoms vystymosi klausimais darbo grupė	2	0	1
C.35	Administracinių reikalų ir protokolo darbo grupė (CFSP)	1	0	1
D.3 (a)	pinigų plovimo pogrupis	5	0	2
E.9	Šengeno informacinės sistemos techniniais klausimais (SIS-TECH) darbo grupė	10	0	2
F.20 (g)	trečiųjų šalių pogrupis	1	0	1
F.21 (b)	Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (OECD) pogrupis	10	0	1
F.22 (o)	šviežių vaisių ir daržovių pogrupis	2	0	1
G.5	Draudimo darbo grupė	1	0	1
G.6	Įsikūrimo ir paslaugų darbo grupė	1	0	1
G.7	Techninio derinimo darbo grupė	1	0	1
G.7 (a)	standartizavimo pogrupis	1	0	1

5. Kelionės išlaidų į ES Tarybos darbo grupių ir komitetų posėdžius kompensavimas

	Institucija	Kompensuotų susitikimų skaičius		Kompensuotų išlaidų suma (Lt.)
		Bendras	Tik vykstant į ES Tarybos darbo grupes	
1	Aplinkos ministerija	81	74	115606,48
1.1.	Aplinkos apsaugos agentūra	5	5	5648
1.2.	Lietuvos geologijos tarnyba prie AM	10	10	11542
1.3.	Miško genetinių išteklių, sėklų ir sodmenų tarnyba	1	1	1439
2	Finansų ministerija	82	57	132705
2.1.	Muitinės departamentas prie FM	27	27	34460,5
3	Krašto apsaugos ministerija	8	7	10603
3.1.	Krizių valdymo centras prie KAM	1	1	1588
4	Kultūros ministerija	22	20	31770
5	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	40	34	63047
6.	Susisiekimo ministerija	24	13	42583
6.1.	Valstybinė kelių transporto inspekcija prie SM	12	12	15744
6.2.	Lietuvos automobilių kelių direkcija prie SM	1	1	1310
7.	Sveikatos apsaugos ministerija	8	8	11761
7.1.	Farmacijos departamentas prie SAM	11	11	14376
7.2.	Respublikinis mitybos centras	33	33	44215,16
7.3.	Higienos institutas	1	1	1190
7.4.	Valstybinis aplinkos sveikatos centras	5	5	7618
8	Švietimo ir mokslo ministerija	25	13	38782
8.1.	Tarptautinių mokslo ir technologijų plėtros programų agentūra	2	0	3471,23
9	Teisingumo ministerija	86	86	120431
9.2.	Valstybinis patentų biuras	9	9	12225
9.3.	Nacionalinė vartotojų teisių apsaugos taryba prie TM	6	6	7473
10	Ūkio ministerija	95	83	153567
10.1.	Valstybinė atominės energetikos saugos inspekcija	9	9	10476,6
10.2.	Valstybės įmonė Energetikos agentūra	7	5	10259
11.	Užsienio reikalų ministerija	314	274	472436,2
11.1.	Lietuvos Respublikos nuolatinė atstovybė prie Jungtinių Tautų biuro ir kitų tarptautinių organizacijų Ženevoje	21	21	60380,46
12	Vidaus reikalų ministerija	42	31	75755,43

	Institucija	Kompensuotų susitikimų skaičius		Kompensuotų išlaidų suma
		Bendras	Tik vykstant į ES Tarybos darbo grupes	
12.1.	Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas prie VRM	11	11	14191
12.2.	Valstybinė sienos apsaugos tarnyba prie VRM	39	39	59261,65
12.3.	Valstybės tarnybos departamentas prie VRM	8	8	10199,92
12.4.	Migracijos departamentas prie VRM	39	39	55090
12.5.	Informatikos ir ryšių departamentas prie VRM	10	10	16484,37
12.6.	Finansinių nusikaltimų tyrimų tarnyba prie VRM	5	5	5486,32
12.7.	Policijos departamentas prie VRM	49	49	73317
13.	Žemės ūkio ministerija	118	73	194216,47
13.1.	Žuvininkystės departamentas prie ŽŪM	26	23	37347
13.2.	Valstybinė augalų apsaugos tarnyba	9	9	13151
13.3.	Lietuvos valstybinis augalų veislių tyrimo centras	3	3	3590
13.4.	Nacionalinė žemės tarnyba prie ŽŪM	5	5	6687
13.5.	Valstybinė sėklų ir grūdų tarnyba prie ŽŪM	1	1	1038
	Kitos valstybės institucijos ir įstaigos			
1.	Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba	26	26	44496
1.1.	Pasienio ir transporto valstybinė veterinarijos tarnyba	2	2	3064
2.	Ginklų fondas prie LRV	1	1	2050
3.	Narkotikų kontrolės departamentas prie LRV	12	12	14179
4.	Ryšių reguliavimo tarnyba	3	3	3278,63
5.	Saugumo departamentas	16	16	21497
6.	Statistikos departamentas prie LRV	12	12	14378
7.	Vertybinių popierių komisija	1	1	1322
8.	Generalinė prokuratūra	1	1	990
9.	LR Vyriausybės kanceliarija	9	5	18056
	Iš viso	1394	1211	2125833,42

6. Ministerijų valstybės sekretorių pasitarimuose svarstyti integracijos į ES klausimai

Vyko **45** ministerijų valstybės sekretorių pasitarimai, kuriuose svarstyti europinės darbotvarkės klausimai. Buvo svarstoma:

a) klausimai, susiję su Lietuvos Respublikos pozicijomis:

- Su COREPER I ir II posėdžiams teikiamomis Lietuvos Respublikos pozicijomis susiję klausimai – **44**;
- **4** klausimai dėl konkrečių Lietuvos pozicijų:
 - Klausimas dėl pozicijos dėl antidempingo muitų trašoms taikymo;
 - Klausimas dėl pozicijos dėl ES kovos su narkotikais strategijos veiksmų plano 2005-2008 m. projekto (2 k.);
 - Klausimas dėl pozicijos dėl prekybos kankinimo įranga;
 - Klausimas dėl pasiruošimo 6-ajai Pasaulio prekybos organizacijos Ministrų konferencijai;

b) kiti klausimai:

- Bendri procedūriniai-administraciniai klausimai (Vyriausybės darbo reglamento ir Vyriausybės 2004 m. sausio 9 d. nutarimo Nr. 21 dėl ES reikalų koordinavimo pataisų pristatymas, darbo su ES teisės aktais, kurių skelbimas nėra privalomas, tvarkos pristatymas, tarptautinių sutarčių ir susitarimų vertimų išankstinių užsakymų teikimo tvarkos pristatymas) – **3**;
- Pateikta statistika (žiniai) dėl Lietuvos pozicijų rengimo pirminiems ES teisės aktų projektams būklės ir dėl ES Tarybos darbo grupių ataskaitų teikimo – **44**;
- Klausimai dėl 2005 m. integracinių įstatymų projektų ir ES teisės perkėlimo ir įgyvendinimo plano ir jo vykdymo – **14**;
- 2005 m. kovo 17 d. susitikimo „Dalyvavimas ES darbo grupių ir komitetų veikloje“ rezultatų pristatymas;
- Klausimas dėl pasirengimo pirmininkavimui ES (išvažiuojamasis posėdis Briuselyje)
- Klausimas dėl Nuolatinės atstovybės ES veiklos gerinimo galimybių (išvažiuojamasis posėdis Briuselyje);
- Klausimas dėl piliečių įsidarbinimo ES institucijose (išvažiuojamasis posėdis Briuselyje).

7. 2005 m. ES Tarybų statistika (posėdžių ir parengtų pozicijų skaičius)

ES Tarybos pavadinimas	ES Tarybos posėdžių skaičius 2005 m. (2004 m.)	Parengta pozicijų ES Tarybos posėdžiams 2004 m.	Parengta pozicijų ES Tarybų posėdžiams 2005 m. LINESIS sistemoje	ES Tarybos rezultatų aptarimas Vyriausybės pasitarime (kartai) 2005 m.
Bendrųjų reikalų ir išorinių santykių taryba	14 (14)	63	109	1
Ekonomikos ir finansų taryba	13 (13)	93	85	8
Žemės ūkio ir žuvininkystės taryba	11 (10)	49	57	-
Teisingumo ir vidaus reikalų taryba	7 (9)	48	61	1
Transporto, telekomunikacijų ir energetikos taryba	4 (6)	52	46	1
Konkurencingumo taryba	7 (4)	48	37	-
Aplinkos taryba	4 (4)	41	30	-
Užimtumo, socialinių reikalų, sveikatos ir vartotojų apsaugos taryba	3 (4)	31	34	-
Švietimo, jaunimo ir kultūros taryba	3 (3)	21	28	-
Vadovų Taryba	4 (6)	3	5	-
Kiti susitikimai:				
Neformalus ES Užsienio reikalų ministrų susitikimas	1 (-)	-	9	
Neformalus ministrų susitikimas dėl regioninės politikos ir teritorinės sanglaudos	1 (-)	-	2	
Neformali gynybos ministrų taryba	1 (-)	-	-	
ES ir Viduržemio jūros regiono (EUROMED) valstybių ir vyriausybių vadovų susitikimas (Barselonoje)	1 (-)	-	1	
Viso:	73 (73)	446	504	11

8. ES teisės perkėlimo ir įgyvendinimo proceso 2005 m. statistiniai duomenys

(koordinavimo apimtis – 45 institucijos)

- 1) Registruotų ir Lietuvos Respublikos institucijoms išsiųstų priimtų ES teisės aktų skaičius: 2104.

Iš jų:

- a) direktyvų – 118, iš kurių: 98 direktyvos - priimtos ir paskelbtos 2005-01-01 – 2005-12-31, 20 direktyvų priimtų ir paskelbtų iki 2005-01-01 (papildomai identifiikuotos direktyvos);
b) reglamentų, sprendimų ir kitų teisės aktų - 1986.

- 2) Iš Lietuvos Respublikos institucijų gautų atsakymų skaičius: 716 (vienu raštu pateikiamas atsakymas dėl kelių ar keliolikos ES teisės aktų).

- 3) Iš Lietuvos Respublikos institucijų gautų „nesutikimų“ (pareikštų raštu) dėl atsakomybės už priskirtus ES teisės aktus ir šių ES teisės aktų priskyrimų kitoms Lietuvos Respublikos institucijoms skaičius - apie 150.

- 4) Į ES teisės perkėlimo ir įgyvendinimo planą įtrauktų priemonių skaičius:

- a) perkeliančių ES direktyvas – 136.

Iš jų:

- i) įstatymų - 25;
ii) Vyriausybės nutarimų – 11;
iii) ministrų įsakymų ir kitų teisės aktų – 100;
iv) Nacionalinės priemonės nebūtinai 4 direktyvoms.

- b) įgyvendinančių ES reglamentus ir sprendimus - 126.

Iš jų:

- i) įstatymų sk. - 25;
ii) Vyriausybės nutarimų sk. - 15;
iii) ministrų, institucijų ar įstaigų vadovų įsakymų sk. – 66;
iv) kitų dokumentinių priemonių sk. – 17;
v) institucinių priemonių sk. – 3;
vi) Nacionalinės priemonės nebūtinai 1807 ES teisės aktams.

- 5) Institucijų ataskaitų apie ES teisės perkėlimo ir įgyvendinimo plano priemonių vykdymą skaičius - 232 raštų (vienu raštu pateikiama ataskaita dėl kelių ar keliolikos ES teisės perkėlimo ir įgyvendinimo plano priemonių).

- 6) ES teisės perkėlimo ir įgyvendinimo planų bei jų vykdymo ataskaitų pristatymų skaičius ministerijų valstybės sekretorių pasitarimuose – 11.

7) ES Direktyvų perkėlimo plano vykdymo apžvalgos:

Apžvalgos data	Suplanuoti LR teisės aktai	Iš viso įvykdyta	VĒLUOJAMA ĮVYKDYTI (nenotifikuota Europos Komisijai)			
			Įstatymai	Nutari mai	Įsakymai	Bendras skaičius
2004 m. gruodžio 31 d.	114	96	8	1	7	16
2005 m. birželio 30 d.	161	140	11	4	6	21
2005 m. gruodžio 31 d.	259	232	18	4	5	27

8) ES teisės įgyvendinimo plano vykdymo apžvalgos:

Data	Suplanuotos priemonės	Iš viso įvykdyta	VĒLUOJAMA ĮVYKDYTI			
			Įstatymai	Nutari mai	Įsakymai	Kiti
2004 m. gruodžio 31 d.	95	90	1	2	1	1
2005 m. birželio 30 d.	159	152	5	1		
2005 m. gruodžio 31 d.	229	198	1	3	9	3

9) Specifinių ES teisės perkėlimo ir įgyvendinimo problemų sprendimas (formalūs posėdžiai):

- a) specialių (koordinacinių) pasitarimų skaičius - 4;
- b) Vyriausybės pasitarimuose ir Ministerijų valstybės sekretorių pasitarimuose svarstytų klausimų skaičius – atitinkamai 1 ir 3.

10) Su ES teisės įgyvendinimu susijusių įstatymų monitoringas:

- a) parengta ir išplatinta su ES teisės perkėlimu susijusių įstatymų rengimo būklės apžvalgų - 51;
- b) ES teisės perkėlimu susijusių įstatymų rengimo būklės apžvalgų pristatymas:
 - i) Seimo Europos reikalų komitetui - 8;
 - ii) ministerijų valstybės sekretorių pasitarimams – 2;
 - iii) Vyriausybės pasitarimams – 2.

11) Notifikavimas:

- a) Notifikuotų direktyvų bendras skaičius – 319;
- b) Direktyvų, kurių įgyvendinimo terminas 2005-01-01 – 2005-12-31, bendras skaičius: 96, iš jų:
 - i) pilnai notifikuota (visiškas direktyvos perkėlimas) - 86 direktyvos;
 - ii) dalinai notifikuota (dalinis direktyvos perkėlimas) – 5 direktyvos;
 - iii) nenotifikuota (neperkelia nė vienas LR teisės aktas) – 5 direktyvos.

12) Notifikuotų nacionalinių įgyvendinimo priemonių skaičius – 607.

13) Atitikties lentelių pildymas:

- a) Europos Komisijai perduotų direktyvų ir LR teisės aktų atitikties lentelių skaičius - 48;

- b) direktyvų (kitų ES teisės aktų) ir LR teisės aktų projektų atitikties lentelių, teikiamų ministerijų valstybės sekretorių pasitarimams, Vyriausybės pasitarimams ir posėdžiams, skaičius - 31; dėl šių lentelių parengta 20 pažymų dėl pastabų.²⁰
- 14) Vidaus rinkos generalinio direktorato prašymu parengtos informacijos apie vidaus rinkos sričiai priskiriamų direktyvų perkėlimą skaičius: 3 (2005-03-17, 2005-05-31, 2005-11-30).
2005 m. lapkričio 30 d. duomenys:
Informacija pateikta apie 1709 direktyvų perkėlimą. Iš jų - 1639 direktyvų įgyvendinimo terminas baigėsi iki 2005-10-31;
i) pilnai perkeltos – 1632 direktyvos;
ii) dalinai perkeltos - 5 (0,3 proc.) direktyvos;
iii) neperkelta - 2 (0,1 proc.) direktyvos.
- 15) ES teisės pažeidimų procedūra:
a) Iš Europos Komisijos gauta:
i) 42 oficialūs pranešimai:
a) iki 2004-12-31 - 15 oficialių pranešimų (dėl direktyvų). Dėl 13 iš jų pažeidimo procedūra vėliau nutraukta;
b) 2005-01-01 – 2005-12-31 - 27 oficialūs pranešimai (24 - dėl direktyvų, 2 - dėl Steigiamųjų sutarčių straipsnių, 1 – dėl sprendimo). Dėl 13 iš jų pažeidimo procedūra vėliau nutraukta;
ii) 1 pagrįsta nuomonė, dėl kurios pažeidimo procedūra vėliau nutraukta;
ii) 4 paklausimai (LRVK žiniomis) dėl papildomos informacijos apie direktyvų perkėlimą;
b) ministerijų ir kitų valstybės institucijų parengtų atsakymų Europos Komisijai dėl pažeidimų skaičius: 38 (5 dar rengiami);
c) Surengtų posėdžių dėl probleminių pažeidimų skaičius - 1 (2005-03-30 LRVK buvo surengtas susitikimas su Ūkio ministerijos ir Europos teisės departamento prie Teisingumo ministerijos atstovais dėl dujų direktyvos taikymo).

LRVK Surengtas seminaras “ES teisės perkėlimo ir įgyvendinimo proceso naujovės patirtinus ES reikalų koordinavimo taisyklių naują redakciją. Lietuvos narystės ES informacinės sistemos (ES teisės įgyvendinimui skirtos posistemės) pristatymas ir mokymai” (2005 06 23).

²⁰ Ši veikla pradėta priėmus atitinkamus Vyriausybės darbo reglamento pakeitimus (2005-04-29 LRV nutarimas Nr.476), ES reikalų koordinavimo taisyklių pakeitimus (2005-04-29 LRV nutarimas Nr.478) ir Vyriausybės kanclerio 2005-05-31 įsakymą Nr.V-23.

9. Lietuvos bei ES suderėtų pereinamųjų laikotarpių įgyvendinimo būklė

Derybose dėl Lietuvos narystės ES suderėti 25 pereinamieji laikotarpiai (PL). Iš jų trys buvo paprašyti iš ES pusės. Taip pat nuo derybų pabaigos 2002 m. iki narystės pradžios 2004 m. buvo nustatyti atitinkamai po du papildomus pereinamuosius laikotarpius Mokesčių ir Aplinkos derybinuose skyriuose.

Reikia pažymėti, kad pereinamieji laikotarpiai, suderėti iki narystės pradžios tarp Lietuvos ir ES, tarpusavyje skiriasi ir įgyvendinimo terminais ir savo specifika bei sudėtingumu lygiu. Jie buvo suderėti dešimtyje (iš 31) derybinių skyrių. Daugiau kaip pusė visų pereinamųjų laikotarpių suderėta pagal 7-ąjį derybinį skyrių dėl Žemės ūkio (9 PL) bei 22-ąjį dėl Aplinkos (6 PL). Kituose derybinuose skyriuose (išskyrus 9-ąjį dėl Transporto politikos – 4PL ir 10-ąjį dėl Mokesčių – 3 PL) suderėta po 1-2 pereinamuosius laikotarpius. Įgyvendinimo sudėtingumu išsiskiria pereinamieji laikotarpiai, suderėti Žemės ūkio, Aplinkos, Laisvo prekių judėjimo derybinuose skyriuose. Pagrindiniai iššūkiai, su kuriais susiduriama įgyvendinant PL, susiję su žinybų žmogiškų išteklių stoka, kai kurių įmonių arba ūkių nepakankamu pajėgumu laiku įvykdyti reikalavimus, statistinių duomenų surinkimo bei kontrolės įgyvendinimo sunkumais, esamos teisinės bazės trūkumais.

Lietuva yra užbaigusi visus 5 PL, kurie turėjo baigtis iki 2006 m. sausio 1 d. Iki 2005 m. pabaigos buvo visiškai įgyvendintos priemonės dėl dviejų PL transporto srityje: 2004 m. trečiųjų šalių triukšmingų orlaivių skrydžių kiekis Kauno oro uoste sudarė tik 2,2% nuo bendro visų nusileidimų skaičiaus (104/4832), ir tai yra daugiau nei 10 kartų geresnis rezultatas nei nubrėžta maksimali leidžiama 25% norma 2004 m.; bei nustatyta kontrolės sistema, kad nuo 2006 m. sausio 1 d. būtų įrengti tachografai iki 1987 m. pagamintose transporto priemonėse, vykdančiose vidaus vežimus. Žemės ūkio srityje uždaryti trys PL. Pereinamasis laikotarpis dėl bulvių žiedinio puvinio kontrolės reikalavimų įgyvendinimo buvo atšauktas po to, kai 2005 m. gruodžio 15-16 d. vykusiame Augalų sveikatingumo nuolatinio komiteto posėdyje buvo pritarta Lietuvos pristatytam trūkumų pašalinimo planui. Todėl nuo 2006 m. sausio 1 d. Lietuvos bulvių augintojai gali vežti savo produkciją į kitas ES šalis. Kitas užbaigtas žemės ūkio PL laikinai leido sėklą ir kitą dauginamąją medžiagą, užaugintą ne ekologinės gamybos ūkiuose, naudoti ekologinės gamybos ūkiuose. Šiuo metu baigiama rengti Lietuvos aukštos reprodukcijos ekologiškų sėklų bei dauginamosios medžiagos internetinė duomenų bazė, padėsianti užtikrinti, kad neekologinės kilmės sėkla nebebūtų naudojama ekologiniuose ūkiuose. Be to, nuo 2006 m. sausio 1 d. įsigalioja reikalavimas sertifikuotuose ekologinės gamybos bitynuose bičių maitinimo preparatams naudoti tik sertifikuotą ekologišką cukrų.

2005 m. Lietuva taip pat ėmėsi priemonių ar tęsė jų vykdymą dėl beveik visų kitų PL, kuriuos numatoma užbaigti vėliau nei 2006 m. sausio 1 d. Daugumos jų įgyvendinimo tarpiniai rezultatai yra optimistiniai ir leidžia tikėtis, jog Lietuva įvykdys savo derybinius įsipareigojimus laiku.

Lietuva su kaupu turėtų įvykdyti numatytą 2005 m. tarpinę užduotį per metus neviršyti Stojimo sutartyje numatytų elektrinių išmetamo 28300 tonų sieros dioksido (SO₂) ir 4600 tonų azoto oksido (NO_x) kiekio. Paskaičiuota, kad 2004 m. bendras šių elektrinių išmestas SO₂ ir NO_x kiekis yra atitinkamai: 7594 tonos ir 2596 tonos, o tai leidžia pagrįstai tikėtis, kad 2005 m. normatyvai bus tikrai įvykdyti.

Kitas vykdomas PL buvo suderėtas tam, kad būtų pasiruošta valyti miesto nuotekas pagal ES direktyvų reikalavimus. Pagal Aplinkos ministerijos duomenis, šiuo metu jau dabar 10 iš 38 aglomeracijų (didesnių nei 10 000) nuotekos valomos pagal direktyvos reikalavimus, o iš 57 aglomeracijų, kurios turi nuo 2000 iki 10 000 gyventojų, 48-iose nuotekų valymas iš esmės atitinka reikalavimus. Reikalavimus taip pat bus siekiama laiku įgyvendinti likusiose 95 aglomeracijose, kurių gyventojų skaičius mažesnis nei 2000. Galutinis PL įgyvendinimo terminas – 2009 m. gruodžio 31 d.

1994 m. gruodžio 20 d. EP ir ET direktyvos 94/62/EB pereinamasis laikotarpis numato iki 2006 m. gruodžio 31 d. įdiegti pakuočių atliekų tvarkymo sistemą, siekiant įvykdyti direktyvoje nustatytas pakuočių atliekų panaudojimo ir perdirbimo užduotis. Pagal 2005 metais surinktus duomenis už praėjusius 2004 m. Lietuva įvykdo keliamus tarpinius reikalavimus: pagal svorį panaudota (perdirbta) visų pakuočių atliekų 36% (2004 m. panaudojimo mažiausia norma – 32%, 2005 m. – 37%).

14-ame Energetikos derybiniame skyriuje numatytas PL įpareigoja iki 2009 m. liepos 31 d. sukaupti visų trijų naftos produktų kategorijų atsargų ne mažiau kaip 90 dienų. Pagal priimtą Naftos produktų ir naftos valstybės atsargų įstatymą numatytus kasmetinius terminus iki šiol Lietuva įvykdo. Taip pat 31-ame derybiniame skyriuje „Kiti klausimai“ numatytas PL dėl Lietuvos įmokų į Europos investicinį banką yra įgyvendinamas išlaikant visus tarpinius terminus.

Tarp sudėtingesnių įgyvendinti paminėtinas PL dėl vaistinių preparatų perregistravimo (1-as Laisvo prekių judėjimo derybinis skyrius). Iš viso pagal *acquis* iki 2007 m. sausio 1 d. turi būti atnaujinama apie 4000 vaistinių preparatų leidimų. Šiuo metu apie 800 (20%) leidimų jau yra atnaujinti pagal ES teisę. Apie 1365 (34%) leidimų peržiūrima šiuo metu. Likusius 46% ketinama atnaujinti per šiuos metus. Taip pat galima išskirti keletą sudėtingesnių PL žemės ūkio srityje. Siekiant, kad Lietuvos mėsos, pieno ir žuvies perdirbimo įmonės įgyvendintų iki 2007 sausio 1 d. ES veterinarijos reikalavimus, Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba (VMVT) kontroliuoja kaip įgyvendinami įmonių veterinarijos trūkumų šalinimo planai bei juose numatytos priemonės ir išpėja apie neįgyvendinimo pasekmes. Stojimo į ES datai 2004 m. balandžio 29 d. Komisijos sprendimu Nr. 2004/473/EB buvo patvirtintos 44 pereinamojo laikotarpio įmonės, iš kurių šiuo metu 27 įgyvendino reikalavimus, 10 įmonių nutraukė veiklą, 7 įmonių dar tęsia modernizavimo procesą (trūkumus turi pašalinti iki 2007 sausio 1 d.). Taip pat vykdomas PL dėl pieno ūkių atitikimo ES veterinarijos reikalavimų. Atlikus tyrimus, nustatyta, kad šiuo metu ES veterinarinius reikalavimus atitinka mažiausiai 28 100, t.y. apie 32% pieno ūkių, kurie pagamina apie 70% viso pieno. 2006 m. numatoma atlikti tolesnius pieno ūkių patikrinimus t.y. patikrinti tuos ūkius, kurie nebuvo tikrinti 2005 m. ir kurie anksčiau neatitiko reikalavimų. Tikimasi, kad 2006 m. patikrinus pieno ūkius, atitinkančių veterinarijos reikalavimus ūkių bus ne mažiau kaip 80%.

Įgyvendinant PL dėl valdymo laikant benzina ir tiekiant iš terminalų į degalines (galutinis terminas – 2007 m. gruodžio 31 d.), jau dabar esamos stacionarios talpyklos 6 terminaluose, kurių apyvarta per metus yra mažesnė arba lygi 50 000 tonų, atitinka ES direktyvos 94/63/EB reikalavimus. Be to, visuose dabar egzistuojančiuose 8 esamuose benzino terminaluose, kurių apyvarta per metus yra ne didesnė nei 150 000 tonų ir ne mažesnė nei 10 000 tonų, jau įrengta ne mažiau kaip po vieną autocisternų pripildymo iš apačios platformą. Taip pat 407 (iš 443) miestų degalinėse, kurių apyvarta per metus yra mažesnė arba lygi

1000 m³, bet didesnė kaip 100 m³, stacionariosios talpyklos 2004 m. duomenims jau pildomas pagal direktyvos reikalavimus.

Iš ES pusės išsiderėti 3 PL. (1) Pagal Laisvo asmenų judėjimo derybinio skyriaus numatytą PL, ES senbuvės iki 7 metų gali riboti laisvą darbo jėgos judėjimą iš Lietuvos ir kitų naujųjų ES šalių narių. Tik Airija, Jungtinė Karalystė bei Švedija darbo jėgos judėjimo neriboja. Lietuva nuolat rėmė oficialias dvišales ir Europos Komisijos iniciatyvas, kuriomis siekiama panaikinti pereinamąjį laikotarpį. Šiuo metu derinamas Lietuvos iniciatyva pateiktas Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Prancūzijos Respublikos Vyriausybės susitarimo dėl jaunųjų specialistų mainų projektas. Tikimasi, jog keletas senųjų ES šalių narių atvers savo darbo rinkas iki 2006 m. gegužės. (2) Žemės ūkio srityje nustatytos tiesioginės išmokos iki 2013 m. Lietuvos ūkininkams palaipsniui didinamos pagal patvirtintą grafiką. (3) Transporto srityje kabotažiniams vežimams taikomas 5 metų PL nuo Lietuvos įstojimo į ES pradžios. Kol kas nėra duomenų, kad kurios nors ES šalys senbuvės ketintų nutraukti šį PL anksčiau nei nurodo galutinis terminas.

Derybose dėl Lietuvos narystės ES suderėti 25 pereinamieji laikotarpiai (PL). Iš jų trys buvo paprašyti iš ES pusės. Taip pat nuo derybų pabaigos 2002 m. iki narystės pradžios 2004 m. buvo nustatyti dar 4 papildomi PL iš Lietuvos pusės Mokesčių ir Aplinkos derybinuose skyriuose. Lietuva iki 2005 m. pabaigos jau užbaigė 5 PL. 2005 m. Lietuva taip pat ėmėsi priemonių ar tęsė jų vykdymą dėl beveik visų kitų PL, kuriuos numatoma užbaigti vėliau nei 2006 m. sausio 1 d. Daugumos jų įgyvendinimo tarpiniai rezultatai yra optimistiniai ir leidžia tikėtis, jog Lietuva įvykdys savo derybinius įsipareigojimus laiku.